

Uitvoeringsrapportage landspakketten

Aruba, Curaçao en Sint Maarten

Periode: 16 augustus 2022 – 15 november 2022

Datum 29 november 2022
Status Finale versie

Inhoudsopgave

Uitvoeringsrapportage landspakketten no.4 2022	3
1. Inleiding	3
2. Voortgang landspakket Aruba	3
3. Voortgang landspakket Curaçao	5
4. Voortgang landspakket Sint Maarten	7
Bijlage A: Voortgang Uitvoeringsagenda's op activiteitniveau	10
Bijlage A.1: Voortgang Uitvoeringsagenda Aruba op activiteitniveau	11
Bijlage A.2: Voortgang Uitvoeringsagenda Curaçao op activiteitniveau	27
Bijlage A.3: Voortgang Uitvoeringsagenda Sint Maarten op activiteitniveau	55
Bijlage B: Zienswijzen van de Landen op Uitvoeringsrapportage	72
Bijlage B.1: Zienswijze Aruba	72
Bijlage B.2: Zienswijze Curaçao	72
Bijlage B.3: Zienswijze Sint Maarten	72
Bijlage C: Reactie TWO op Zienswijzen	73
Bijlage C.1: Reactie TWO op zienswijze Aruba	73
Bijlage C.2: Reactie TWO op zienswijze Curaçao	73
Bijlage C.3: Reactie TWO op zienswijze Sint Maarten	74

Uitvoeringsrapportage landspakketten no.4 2022

1. Inleiding

Sinds begin 2021 is door de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten (hierna: de Landen) en de Tijdelijke Werkorganisatie (hierna: TWO) gewerkt aan de invulling van de landspakketten. De thema's en maatregelen uit deze landspakketten worden periodiek per land uitgewerkt in Uitvoeringsagenda's. In de Uitvoeringsagenda wordt vastgelegd welke concrete stappen genomen moeten worden om de hervormingen uit de landspakketten te realiseren. In elke Uitvoeringsagenda zijn prioriteiten gesteld en de acties zijn zo concreet mogelijk benoemd. Op dit moment worden elk kwartaal nieuwe Uitvoeringsagenda's opgesteld.

De TWO verstrekt periodiek een rapportage over de uitvoering van de landspakketten (hierna: de Uitvoeringsrapportage), met daarin in ieder geval een beoordeling van de voortgang op de afspraken zoals gemaakt in de Uitvoeringsagenda's.

Deze vierde Uitvoeringsrapportage van 2022 beschrijft de voortgang van de landspakketten gedurende de periode 16 augustus 2022 tot en met 15 november 2022. De rapportage ziet daarmee op gedeeltes van de Uitvoeringsagenda's van het derde en vierde kwartaal van 2022.

De volgende secties van de Uitvoeringsrapportage beschrijven de specifieke ontwikkelingen en voortgang van de Uitvoeringsagenda's van de afgelopen drie maanden per Land. Vervolgens bevat Bijlage A een voortgangsrapportage op activiteitsniveau per Land. Deze voortgangsrapportages geven een beoordeling van de voortgang, ongeacht wie de verantwoordelijke voor of uitvoerder van die afspraken is. Onvoldoende voortgang hoeft niet altijd verwijtbaar aan een Land te zijn. In de kolom toelichting van de voortgangsrapportages wordt de oorzaak van eventuele vertragingen nader toegelicht. De zienswijzen van de Landen op deze Uitvoeringsrapportage, evenals de reactie van de TWO op de zienswijzen van de Landen, zijn bijgevoegd als respectievelijk Bijlage B en C.

2. Voortgang landspakket Aruba

Ook deze periode is weer hard gewerkt aan de afgesproken acties uit de Uitvoeringsagenda. Nagenoeg alle afspraken zijn tijdig en op het gewenste niveau nagekomen.

In augustus werd helder dat Aruba niet zal overgaan tot het invoeren van een nieuw belastingstelsel met BTW per 1 januari 2023, zoals was afgesproken in de tweede uitvoeringsagenda 2022. Wel kiest Aruba ervoor om per 1 januari 2023 een aantal wijzigingen in het belastingstelsel door te voeren op het gebied van onder andere de BBO (omzetbelasting), inkomstenbelasting/loonbelasting, winstbelasting, dividendbelasting, overdrachtsbelasting en toeristenheffing. De wijzigingen dragen bij aan een bredere grondslag, waarmee de lasten eerlijker worden verdeeld. Ook worden hiermee een aantal onvolkomenheden uit het huidige stelsel gecorrigeerd. De TWO ziet dit als een goede eerste stap. Toch is het beeld ambivalent; het is zaak dat ook volgende stappen genomen worden, waarmee het stelsel niet alleen eerlijker maar ook eenvoudiger wordt, wat positief bijdraagt aan de uitvoerbaarheid en daarmee ook de compliance. De TWO vindt het belangrijk dat er op korte termijn duidelijkheid komt over wanneer welke volgende stappen worden gezet, ook ten aanzien van de

invoering van een BTW, en treedt hierover graag in overleg met Aruba. In de komende Uitvoeringsagenda zullen hierover nadere afspraken worden gemaakt. Daarbij wordt ook de doorontwikkeling van de Belastingdienst meegenomen, een punt dat eveneens zorgen baart. Doordat bepaalde ICT ontwikkelingen en de werving en opleiding van medewerkers deels zijn opgeschort, zal het langer duren voordat de uitvoeringskracht van de dienst is versterkt.

Zoals eerder aangegeven kampt Aruba met een tekort aan (kwalitatieve) uitvoeringscapaciteit voor het uitvoeren van de maatregelen in het landspakket. De TWO heeft daarom externe programmamanagers en expertise ter beschikking gesteld op de thema's financieel beheer, publieke sector en zorg. De aanvragen voor deze specifieke vormen van capaciteit zijn in een vergevorderd stadium.

Conform de in augustus vastgestelde Theory of Change en routekaarten voor financieel beheer zijn de eerste activiteiten gestart om het financieel beheer en het begrotingsproces te verbeteren. De uitwerking van het verslaggevingsstelsel loopt en de uitwerking van de regeling materieel beheer wordt binnen enkele maanden afgerond.

In de afgelopen drie maanden is in het kader van kosten en effectiviteit publieke sector de aanbesteding van het majeure traject "herinrichten van het overheidsapparaat" voltooid. De verwachting is dat dit project tijdig gegund zal worden en voor het einde van het eerste kwartaal van 2023 van start kan gaan. Daarnaast is onder meer beleid vastgesteld over het instellen van proefplaatsingen bij bevordering naar zwaardere functies, als instrument om geschiktheid van de kandidaten te borgen, en gaat het integriteitsbeleid per 1 januari 2023 in. Verder zijn de voorbereidingen nagenoeg gereed voor de introductie van prestatie management, eveneens per 1 januari 2023, wat niet alleen moet bijdragen aan de ontwikkeling van medewerkers, maar ook de autonome groei van de kosten van het overheidsapparaat (door automatische bevordering) zal beperken.

Om draagvlak te krijgen voor de hervormingen op het gebied van de arbeidsmarkt en sociale zekerheid heeft een brede maatschappelijke consultatie plaatsgevonden. Dit moet eind Q1 2023 leiden tot een principebesluit voor de hervorming van het arbeidsmarktbeleid en het sociale stelsel. Daarnaast is Aruba concreet begonnen met het opzetten en inrichten van de Mededingingsautoriteit AFTA. Er is onder meer een symposium in voorbereiding dat 1 december zal plaatsvinden en wordt georganiseerd voor alle stakeholders om het draagvlak van de AFTA te versterken en de communicatie te stimuleren.

Op het gebied van gezondheidszorg wordt gewerkt aan de uitvoering van de roadmap die is opgesteld n.a.v. een onderzoek over het zorgstelsel en die inmiddels bestuurlijk is vastgesteld. Zo is de wet "versoering positieve geneesmiddelen" van kracht geworden, is een onderzoek voltooid met aanbevelingen over hoe de eerstelijnszorg versterkt kan worden, en is er een Letter of Intent getekend tussen de zorgverleners HOH en Imsan over nadere samenwerking, die efficiency en effectiviteit moet verhogen en kosten besparen. De maatregelen in de roadmap zullen een positieve uitwerking hebben op de kwaliteit en betaalbaarheid van de zorg. Dit laatste aspect is nog niet gespecificeerd. De TWO treedt daarom de komende tijd graag met Aruba in overleg om invulling te geven aan onderliggende meerjarenramingen, zodat gericht gewerkt kan worden aan duurzaam betaalbare zorg voor de inwoners

van Aruba. Hierover worden in de komende uitvoeringsagenda nadere afspraken gemaakt.

Voor het thema onderwijs is dit kwartaal het eindrapport over het onderwijsstelsel op Aruba de belangrijke mijlpaal. In dit rapport wordt nader ingegaan op hoe de aanbevelingen uit het eerdere (tussen)rapport op een goede manier verder kunnen worden uitgewerkt en gerealiseerd. In dit kader zijn er een viertal verbeterlagen nader uitgewerkt, te weten: de registratie van onderwijskengetallen, het onderwijstaalbeleid, de relatie onderwijs-arbeidsmarkt en het wettelijke en financiële systeem waarbinnen het onderwijs functioneert.

3. Voortgang landspakket Curaçao

In de afgelopen drie maanden ziet de TWO, net als in de vorige periode, een wisselende voortgang op de maatregelen in het landspakket Curaçao. De TWO vroeg in de derde Uitvoeringsrapportage aandacht voor een sterkere sturing op de uitvoering van de vertraagde activiteiten op de thema's financieel beheer, kosten en effectiviteit publieke sector en ondernemersklimaat. In de zienswijze van het Land Curaçao op de concept Uitvoeringsrapportage gaf de regering aan voornemens te zijn om, ondersteund door de Nationale Hervormingscommissie (NHC), de in het derde kwartaal opgelopen vertragingen in het vierde kwartaal in te halen.

Voor het bevorderen van het ondernemerschap en investeringsklimaat heeft dit geleid tot nieuwe afspraken die vertrouwen bieden voor het vervolg. De wijze waarop de activiteiten voor de verbetering van het ondernemersklimaat uit het Landspakket inmiddels zijn belegd bij het Ministerie van Economische Ontwikkeling (MEO), de inzet van MEO en de goede samenwerking met de TWO vormen een solide basis voor de bredere invulling van de economische ontwikkeling en het opstellen van een door de belangrijkste stakeholders ondersteunde roadmap in het eerste kwartaal van 2023.

De vertragingen bij financieel beheer en kosten en effectiviteit publieke sector zijn helaas nog niet allemaal ingehaald. De Raad van Ministers (RvM) heeft inmiddels ingestemd met nieuw beleid voor opdrachtverlening, maar de opdrachtverlening aan externen om (een deel van) de opgelopen vertragingen in te halen heeft nog niet plaatsgevonden.

Op een van de drie aanbestedingen op het gebied van financieel beheer (onderzoek positie en effectiviteit instituties) is opnieuw een vertraging ontstaan, die waarschijnlijk voorkomen had kunnen worden door betere interne procedures en inhoudelijke afstemming. De doorlichting van de overheidsbedrijven is verder vertraagd vanwege bezwaren van de Staten van Curaçao rond het eigenaarschap van deze doorlichting en de mogelijke openbaarmaking van gevoelige informatie van overheidsbedrijven afkomstig uit de doorlichting. De NHC en de TWO werken aan een aanpak om in het eerste kwartaal van 2023 te komen tot een oplossing die tegemoet komt aan zowel de bezwaren van Curaçao als de verwachtingen en doelstellingen van de beoogde doorlichting.

Tegelijkertijd zijn er het afgelopen periode ook goede resultaten bereikt of is voortgang geboekt op een aantal thema's. Binnenkort zal naar verwachting de besluitvorming plaatsvinden in de RvM over de roadmap financieel beheer, die mede tot doel heeft om tot een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening van het Land Curaçao te komen. Daarna zal de strategie voor

geheel thema A worden uitgewerkt in roadmaps met behulp van een Theory of Change.

Op het gebied van kosten en effectiviteit publieke sector zal het rapport met aanbevelingen over de topstructuur eind november aan de RvM worden gepresenteerd. De minister van Bestuur, Planning en Dienstverlening (BPD) heeft eind oktober de TWO verzocht om een financiële bijdrage voor het programma Verbeteren Functioneren Overheid, dat ook een belangrijk speerpunt van beleid vormt in het regeerprogramma van Curaçao. De minister is actief betrokken bij dit programma en de verbetervoorstellen. Ook de uitvoering van de agenda op Digitalisering komt nu echt in beweging. Voor het functioneren van een digitale overheid is het noodzakelijk om structureel te investeren en hiervoor een meerjarige financiële planning op te stellen.

Op het gebied van belastingen constateert de TWO oplopende vertragingen bij het opstellen van de plannen van aanpak voor de hervorming van het fiscale stelsel en de belastingdienst. De adviezen van de TWO, die Curaçao wil overnemen, zijn nog niet verwerkt in beide plannen. De implementatie van beide plannen is gedeeltelijk van start gegaan en wetgeving is voorbereid zonder dat de plannen van aanpak zijn vastgesteld. De TWO gaat met de minister van Financiën en de NHC in gesprek om tot overeenstemming te komen over beide hervormingsplannen. Curaçao maakt wel goede voortgang bij de belastingcompliance met hogere belastinginkomsten tot gevolg.

Bij het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn (SOAW) wordt gewerkt aan het verbeteren van verschillende interne processen. Dit moet resulteren in verbeterde dienstverlening aan de inwoners van Curaçao. Tegelijkertijd vraagt de huidige sociale problematiek op Curaçao ook om grote(re) hervormingen. Op het gebied van de bijstand is het van belang dat er bestuurlijk en politiek commitment komt voor een hervormingsagenda op basis van de opgeleverde knelpuntenanalyse. De RvM heeft in september 2021 besloten de verbetervoorstellen uit het adviesrapport 'Van Denken naar Doen' voor de toelatingsketen van vermogende-, ondernemende-, en kennismigranten uit te voeren. Samen met de implementatie van de aanbevelingen uit het rapport van de Algemene Rekenkamer Curaçao uit 2015 over de rechtmatigheid van tewerkstellingsvergunningen, kan er in samenhang worden gewerkt aan vernieuwing van de toelatingsketen en aan verbetering van het huidige proces van afgifte van tewerkstellingsvergunningen. Het opstellen van het daarvoor benodigde plan van aanpak - en daarmee ook de implementatie - heeft vertraging opgelopen. Er zijn goede afspraken gemaakt om dit in het eerste kwartaal van 2023 op te lossen. Verder is de opgerichte subsidie-unit voortvarend aan de slag gegaan met de behandeling van de subsidieaanvragen bij SOAW voor 2023.

Op het zorgdossier is er naar aanleiding van de precaire financiële situatie van het Curaçao Medical Center (CMC) medio oktober een bestuurlijk *hoofdlijnenakkoord sanering CMC entiteiten* gesloten. In het afgelopen kwartaal is het gesprek gevoerd over de gevolgen van het bestuurlijk hoofdlijnenakkoord voor de uitvoering van de maatregelen uit het landspakket en het reeds vastgestelde plan van aanpak verduurzaming CMC. De verwachting is dat de betreffende maatregelen uit het landspakket met de uitvoering van het hoofdlijnenakkoord kunnen worden gerealiseerd.

De voortgangsrapportages van de SVB-maatregelen laten een somber beeld zien, omdat de invoering van veel noodzakelijke wetgeving is vertraagd. Ondanks de genomen acties, is de verwachting dat het schommelfonds negatief zal zijn bij het uitblijven van aanvullende maatregelen op korte termijn ter voorkoming van de geprojecteerde tekorten in het schommelfonds. De TWO vraagt bijzondere aandacht van de betrokken ministers en de NHC voor het op korte termijn implementeren van de (aanvullende) beheersmaatregelen om evenwicht in het schommelfonds in 2023 te waarborgen.

De doorlichting van het onderwijsbestel zal eind december volgens planning worden afgerond. Deze doorlichting zal resulteren in aanbevelingen en een implementatieplan. Nadat het afgelopen jaar veel tijd en energie is gestoken in de voorbereidende werkzaamheden ten behoeve van het onderhoud van de schoolgebouwen, is in oktober door Nederland ruim Nafl. 5,6 miljoen beschikbaar gesteld aan het ministerie van OWCS voor onderhoudswerkzaamheden aan drie scholen in Curaçao. Met deze financiële middelen wordt het achterstallig onderhoud opgelost en worden de schoolgebouwen op het niveau van de wettelijk vastgelegde onderhoudsnorm gebracht. Momenteel wordt een tweede aanvraag van ruim Nafl. 31,7 miljoen afgerond, waarmee in totaal nog negen scholen kunnen worden opgeknapt.

De evaluatie van de formatie, bezetting en begroting van de meest vitale sectoren van de rechtstaat is bijna afgerond. De hierop gebaseerde meerjareninstroomplanning is grotendeels gereed. Hieruit zal moeten blijken wat de instroomopgave zal zijn en op welke termijn deze kan worden ingevuld door Curaçao, gezien de financiële consequenties. Over de instroomopgave en -planning zal overleg plaatsvinden tussen Curaçao en Nederland om de operationele uitvoeringscapaciteit te waarborgen.

Afgelopen kwartaal is een eerste groep van 8 jongeren doorgestroomd van het sociaal vormingstraject (SVT) naar het leerwerktraject binnen het project 'un komienso nobo'. Voor deze lichte jongeren worden leerwerktrajecten op maat aangeboden in de horeca, de bouw en de landbouw. Inmiddels is een tweede groep gestart met hun SVT binnen het project.

Curaçao werkt hard aan de nieuwe Landsverordening op de Kansspelen (LOK). Hiermee wordt het aanbod van online-kansspelen hervormd zodat sublicenties tot het verleden gaan behoren en een nieuwe toezichthouder (Curaçao Gaming Authority) wordt ingesteld. De belangrijkste stakeholders, waaronder de Financial Intelligence Unit (FIU) en het Openbaar Ministerie, zijn door Curaçao in de gelegenheid gesteld te reageren op de conceptversie van de LOK. Dit zou moeten bijdragen aan het voldoen van de LOK aan de uitgangspunten en doelen zoals afgesproken in het Landspakket. De afronding van de LOK heeft vertraging opgelopen bij het verwerken van het commentaar. De TWO is in afwachting van een aangepaste planning voor de afronding van de LOK en de beperkte toets die de TWO nog zal uitvoeren op het laatste concept.

4. Voortgang landspakket Sint Maarten

In afgelopen periode is op veel maatregelen wederom goede voortgang geboekt. De constructieve samenwerking is voortgezet en zorgt ervoor dat veel maatregelen gestaag vorderen.

Onlangs heeft Sint Maarten haar National Development Vision gelanceerd waarin de toekomst voor de mensen van Sint Maarten wordt geschetst. De afgelopen

periode hebben Sint Maarten en de TWO de maatregelen uit het landspakket en de National Development Vision naast elkaar gelegd, zodat bezien kon worden waar de samenhang zit en hoe en waar er synergie kan worden gevonden. In dit kader hebben bijna alle ministeries deelgenomen aan zogeheten 'Theory of Change' sessies. Doel van deze exercities was om voor een groot aantal thema's uit het landspakket de stip op de horizon, een heldere routekaart en de daarbij horende acties te definiëren. De boost in energie, participatie en eigenaarschap die dit gaf maakte de sessies een succes. De komende periode zullen Sint Maarten en de TWO gestaag doorwerken aan het finaliseren van deze producten. Voor financieel beheer zijn de al eerder ontwikkelde Theory of Change en routekaart inmiddels bestuurlijk vastgesteld.

De activiteiten op het gebied van financieel beheer lopen goed, waaronder de opschoning van de balansposten en de voorbereidingen voor de introductie van een nieuw boekhoudsysteem. Op het gebied van kosten en effectiviteit van de publieke sector gaat de exit survey in november van start en bevinden de voorbereidingen voor het medewerkers tevredenheidsonderzoek zich in de afrondende fase en werkt Sint Maarten toe naar de *kick off* in januari.

De uitvoering van de maatregelen die zien op belastingen verlopen over het algemeen naar verwachting. De werkgroep heeft op ambtelijk niveau consensus bereikt over een zogenaamde veegwet; hierin worden enkele redactionele aanpassingen en reparaties aan belasting landsverordeningen opgenomen. Daarnaast wordt er nauwgezet gewerkt aan de het wegwerken van de achterstanden: de verwachting is dat voor het eind van dit jaar de achterstanden voor de jaren 2017 en 2018 zijn weggewerkt.

Onder economische hervormingen worden de laatste voorbereidingen getroffen voor een integrale sociaaleconomische agenda die begin 2023 zal worden gepresenteerd en zijn de eerste maatregelen die illegale tewerkstelling tegengaan ingevoerd. Daarnaast zijn de eerste stappen gezet in het moderniseren van het vergunningstelsel en de informatievoorziening voor het starten van een nieuw bedrijf. Er wordt gestaag doorgewerkt aan het moderniseren van het huisvestingsbeleid, grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid. Voor onderwijs kan worden gemeld dat de eindrapportage van de doorlichting is afgerond en voor kansspelen de concept kansspelwetgeving is aangeleverd.

Hoewel in de samenwerking met Sint Maarten de positieve noot nog altijd de toon zet zijn er ook aandachtsgebieden waar TWO in de komende periode graag extra aandacht op wil vestigen. Centraal hierin staan de in voorgaande voortgangsrapportages al benoemde capaciteitsuitdagingen.

Als eerste is het uitblijven van voortgang op de uitvoering van maatregelen die zien op strategisch personeelsbeleid en het versterken van de HR-functie een serieus punt van zorg. Het duurde lang voordat het gehele pakket aan aanbevelingen uit de roadmap, die al in mei 2021 is opgesteld, door de raad van ministers van Sint Maarten werd geaccordeerd. Een verschil in inzicht over één specifieke aanbeveling, namelijk het verduidelijken van de rolverdeling en verantwoordelijkheden tussen ambtelijke top en bestuur, leidde destijds tot een impasse. Aan het begin van deze rapportageperiode is overeenstemming bereikt en kan gestart worden met het de uitwerking van de roadmap.

Uit de eerder vermelde sessies komt naar voren dat het ontwerpen en implementeren van strategisch personeelsbeleid een randvoorwaarde is voor het realiseren van tal van maatregelen. Het is dan ook van belang om vaart te maken in de uitvoering van deze maatregelen. Hiertoe wordt ingezet op het versterken van de afdeling Personeel Organisatie en Beleid van de overheid van Sint Maarten door het inhuren van tijdelijke expertise met als doel het op korte termijn opstellen van een plan van aanpak en starten met de uitvoering van activiteiten op korte termijn. Sint Maarten en de TWO maken in november afspraken over aanvullende inzet op deze maatregelen.

Een tweede punt van aandacht is de geringe capaciteit (kwantitatief) bij de Afdeling Fiscale Zaken (AFZ) van het ministerie van Financiën voor de hervormingen van het fiscale stelsel. Gedurende de afgelopen periode is steeds voortvarend samenwerkt binnen de werkgroep Fiscaal stelsel, die wordt bemand door AFZ, het Ministerie van Financiën en de TWO. De aanhoudende onderbezetting van de afdeling vormt echter een kwetsbaar punt voor het verloop van het traject rondom de hervorming van het fiscale stelsel. Sint Maarten en de TWO werken samen om de werkdruk op de afdeling zoveel mogelijk te beperken, onder andere door de inhuur van een extern adviesbureau om de noodzakelijke wetgeving te concipiëren. Echter, het vervolg van het traject dreigt vast te lopen doordat er te weinig capaciteit beschikbaar is voor de waardevolle en noodzakelijke review van de concepten door AFZ. Dit heeft potentieel een sterk vertragend effect op het verloop van het hervormingstraject. De TWO en Sint Maarten zullen in overleg bepalen op welke wijze de afdeling kan worden versterkt.

Het derde zorgpunt betreft de zorg, waar hard wordt gewerkt aan de voorbereidingen van de invoering van de General Health Insurance (GHI). De TWO heeft gezorgd voor de benodigde aanvullende capaciteit zodat invoering van de GHI per 1 januari 2024 haalbaar is. Organisaties buiten de overheid, bijvoorbeeld SZV, zijn actief betrokken in de voorbereidingen en zij staan klaar om taken op te pakken en uit te voeren waar nodig. Helaas heeft het ministerie van VSA moeite met het nakomen van de afspraken. Ook hier speelt een gebrek aan capaciteit een rol, maar de vraag is of de beschikbare capaciteit voldoende efficiënt wordt ingezet. Het pakket maatregelen ter verhoging van de houdbaarheid van het zorgstelsel op de korte termijn heeft inmiddels onnodig driekwart jaar vertraging opgelopen, en een eenvoudige voortgangsrapportage over de besteding van de financiële middelen van de TWO blijft uit. De TWO, Sint Maarten en het Nederlandse Ministerie van VWS zijn in gesprek om te kijken hoe deze issues het beste kunnen worden opgelost.

Het laatste aandachtspunt is de versterking van de rechtsstaat. Bij kansspelen heeft door drukte en capaciteitstekorten het verzoek voor bijstand van een wetgevingsjurist aan de Nederlandse kant vertraging opgelopen. Hoewel de aanvraag nu wel formeel is uitgezet zal dit invloed hebben op de voortgang van het project. Ook bij het ministerie van Justitie op Sint Maarten begint het tekort aan capaciteit een rol te spelen. Zo is er om die reden weinig voortgang geboekt op het beheer en toezicht criminaliteitsfonds, evenals ten aanzien van de afspraken dat Sint Maarten zal voldoen aan de richtlijnen voor het bestrijden van fraude en witwassen (CFATF). Daarnaast heeft de overeenkomst met UNOPS met betrekking tot de nieuwe gevangenis door een gebrek aan terugkoppeling vanuit Sint Maarten vertraging opgelopen.

Bijlage A: Voortgang Uitvoeringsagenda's op activiteitsniveau

De volgende bijlagen A.1, A.2 en A.3 bevatten de rapportages over de voortgang van de Uitvoeringsagenda's op activiteitsniveau over de periode 16 augustus 2022 tot en met 15 november 2022. Voor elke uitvoeringsactiviteit geeft een kleurcode een samenvatting van de voortgang. Deze kleurcodes staan hieronder toegelicht.

	<p>Uitvoering van de maatregel/activiteit verloopt naar tevredenheid. De voortgang is voldoende en de output is van voldoende kwaliteit. Als een gestelde deadline niet is gehaald, dan is daar een gegronde reden voor en is de verwachting dat deze nog wel binnen afzienbare tijd gehaald kan worden. Dit geldt ook als de kwartaalgrens overschreden wordt.</p>
	<p>De uitvoering van de maatregel/activiteit blijft achter bij de verwachting. De kwaliteit van de geleverde output blijft achter en/of de deadline is niet gehaald of dreigt niet gehaald te worden zonder dat er gegronde redenen voor zijn. De TWO zal deze maatregel/activiteit nauwgezet blijven monitoren en waar nodig suggesties doen voor gerichte interventies.</p>
	<p>De uitvoering van de maatregel/activiteit behoeft acute (politieke) bijsturing, omdat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) de voortgang en/of de output structureel achterblijft bij de verwachting, de TWO meerdere interventies heeft gedaan, maar deze vooralsnog niet tot resultaten hebben geleid en de doelstellingen van het landspakket hierdoor in gevaar komen. <p style="text-align: center;"><i>of</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 2) ten aanzien van deze maatregel/activiteit door de RMR specifieke afspraken zijn gemaakt en deze niet zijn gehaald.
	<p>Grijs geeft aan dat er voor deze rapportageperiode geen activiteiten gepland stonden in de betreffende Uitvoeringsagenda's, en dat er dus niets te rapporteren valt. Dit is in de betreffende UA ook aangegeven.</p>

Bijlage A.1: Voortgang Uitvoeringsagenda Aruba op activiteitsniveau

Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting				
THEMA A: FINANCIËEL BEHEER									
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.1.1	Juridisch kader aanpassen als basis om financiële kolom te versterken.	12. Modellen begroting en jaarrekening: aanbieden aan de Raad van Advies.	30 september 2022		De modellen zijn tijdig aangeboden aan de Raad van Advies.		
				13. Modellen begroting en jaarrekening: publiceren.	15 december 2022		Loopt volgens planning. Publicatie is afhankelijk van het advies van de Raad van Advies en eventuele wijzigingen die daaruit voortvloeien.		
				15. Uitvoeringsbesluit aanbestedingen: aanbieden aan de Raad van Advies.	30 september 2022		Het uitvoeringsbesluit is tijdig aangeboden aan de Raad van Advies.		
				16. Uitvoeringsbesluit aanbestedingen: publiceren.	6 januari 2023		Loopt volgens planning. Publicatie is afhankelijk van het advies van de Raad van Advies en eventuele wijzigingen die daaruit voortvloeien.		
				17. Verslaggevingsstelsel: nadere uitwerking van het stelsel is gereed conform PvA.	31 oktober 2022		Er is sprake van vertraging, maar daar is gegronde reden voor. De uitwerking is met enige vertraging gestart, omdat de benodigde ondersteuning pas later kon starten. Daarnaast is tijdens de uitwerking gebleken dat tussentijds waarschijnlijk nog een bestuurlijk besluitvormingsmoment benodigd is om op een aantal punten de definitieve richting van de uitwerking te bepalen. Ten opzichte van de initiële planning wordt daardoor de uitwerking 2 tot 3 maanden later afgerond.		
				18. Verslaggevingsstelsel: impactanalyse is gereed conform PvA	31 januari 2023		Zie toelichting bij A.1.1.17. Hierdoor zal ook de planning van de impactanalyse verschuiven.		
				19. Verslaggevingsstelsel: concept implementatieplan is gereed conform PvA.	30 april 2023		Zie toelichting bij A.1.1.17. Hierdoor zal ook de planning voor het implementatieplan verschuiven.		
				20. PvA ten behoeve van de verdere uitwerking van de regelgeving openbare verkopen bestuurlijk vastgesteld.	31 oktober 2022		Het plan van aanpak is opgesteld en volgens planning bestuurlijk vastgesteld.		
				A.1.3	Roadmap verbetering financieel beheer.	3. Bepalen capaciteitsbehoefte korte termijn van Directie Financiën en de Centrale Accountantsdienst en besluitvorming over de aanpak voor de oplossing van de tekorten.	16 december 2022		Loopt volgens planning.
						4. Bepalen strategie rondom end of life E-one.	16 december 2022		De strategie is bepaald en zal bestuurlijk ook nog worden vastgesteld.
		5. Aanvullen nulmetingen met Douane en DIMP.	30 juni 2023		Zie toelichting bij A.1.1.17. Het betreft dezelfde ondersteuning waardoor mogelijk ook de planning voor het afronden van de nulmetingen zal verschuiven.				

		A.1.4	Roadmap verbetering begroting.	1. Samenstellen werkgroep begrotingsproces.	16 december 2022		Loopt volgens planning.
				2. Opstellen cursus begroting en begrotingsproces (updaten Leergang Openbare Financiën Aruba).	16 december 2022		Loopt volgens planning.
A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.2.3	Realisatie van het Implementatieplan Nationaal Statistisch Systeem.	1. Opzetten NSS Wetgeving: afronden voorbereidend assessment van bestaande wetgeving en procedures	31 december 2022		Het proces van het juridisch assessment is besproken in de NSS commissie. De Departementen gaan zelf de wetgevingstoets doen, om te bepalen hoe een nieuwe verordening voor de instelling van NSS eruit kan zien en welke bestaande wetgeving moet worden ingetrokken. Zo nodig ondersteunt TWO met een wetgevingsjurist om de nieuwe verordening op te stellen.
A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidiërelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.	A.3.1	Onderzoek naar subsidiebeleid en -uitvoering.	5. Concept PvA gereed.	30 september 2022		Plan van aanpak is in concept opgesteld, maar nog niet gereed. Daar is een gegronde reden voor. Door de complexiteit en de totale impact duurt de inhoudelijke afronding en de ambtelijke afstemming langer dan eerder werd verwacht.
				6. PvA bestuurlijk vastgesteld.	31 oktober 2022		Verwachting is dat de bestuurlijke vaststelling voor 16 december kan plaatsvinden, zie voor de toelichting A.3.1.5.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.4.1	Onderzoek naar huidige situatie en doelstellingen.	4. n.n.b.	n.n.b.		Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de Uitvoeringsagenda.
THEMA B: KOSTEN EN EFFECTIVITEIT PUBLIEKE SECTOR							
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.	B.1.1	Doorlopend.				Hiervoor wordt zorggedragen door Aruba.

B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-)overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.2.1	Doorlichting van (semi-)overheidsbedrijven en overheidsentiteiten.	5. Definitieve eindrapportage vastgesteld door de stuurgroep.	1 november 2022		De rapportage is volgens planning vastgesteld door de stuurgroep, die constateerde dat de rapportage volgens opdracht is opgeleverd.
				6. Beleidsreactie Aruba bestuurlijk vastgesteld.	15 december 2022		De reactie wordt volgens planning verwacht.
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.	B.3.1	Afspraken die gemaakt worden in de regiegroep Luchtvaart zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.				Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de Uitvoeringsagenda.
B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.1	Verkenning mogelijkheden wetgevingspool ten behoeve van (tijdelijke) versterking wetgevingsfunctie landen.	4. Wetgevingskalender gereed en additionele capaciteitsbehoefte vastgesteld.	15 september 2022		De wetgevingskalender, inclusief bijbehorende capaciteitsbehoefte, is volgens planning opgeleverd en daarna, naar aanleiding van vragen van TWO Nederland, nog bijgesteld. Vervolgstappen worden opgenomen in de volgende Uitvoeringsagenda.
				5. Consultatie Stakeholders Roadmap heeft plaatsgevonden	21 oktober 2022		De consultatiesessie heeft plaatsgevonden en heeft waardevolle input opgeleverd op grond waarvan de roadmap nog zal worden aangescherpt.
					6. Roadmap bestuurlijk vastgesteld.	n.n.b.	
				B.4.3	Ontwerpen overheidsorganisatie	2. Uitvraag herontwerp organisatiestructuur ambtelijk gereed.	15 september 2022
3. Aanbesteding herontwerp organisatiestructuur afgerond.	27 februari 2023		Dit verloopt volgens planning. De uitvraag is in november uitgezet. Het gaat om fase één van de uitbesteding: afwegingskader kerntaken en topstructuur organisatie.				
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versoering ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.5.3	In aanvulling op het vergelijkend onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden wordt een benchmark onderzoek uitgevoerd waarin de arbeidsvoorwaarden uit de (semi)publieke sector worden vergeleken met de private sector.	5. Tussenrapportage gereed en opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever.	30 november 2022		Onderzoek is opgestart en loopt volgens planning, verwachting ten tijde van het opstellen van deze rapportage is dat de tussenrapportage tijdig wordt opgeleverd.
				6. Definitieve rapportage opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever.	31 januari 2023		De verwachting is dat deze volgens planning wordt opgeleverd.

B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject)	B.6.2	Juridisch kader onderzoeken.	3. Beleidsdocument maatregelen niet-integer gedrag ambtelijk gereed.	1 oktober 2022		Document is volgens planning aangeleverd. Het betreft beleidsafspraken over politieke- en ambtelijke verantwoordelijkheid en rapportering bij niet-integer gedrag.
				4. Beleid over proefplaatsing bij bevordering naar zwaardere functie ambtelijk gereed.	1 oktober 2022		Document is volgens planning aangeleverd. Het betreft beleidsafspraken over het selectieprocedures (intern, extern) georganiseerd door het diensthoofd of door DRH.
				5. Beleid over aanpak moeilijk te re-integreren non-actieven ambtelijk gereed.	1 oktober 2022		Document is volgens planning aangeleverd. Het betreft beleidsafspraken over het aanbieden van een passende functie, en de inzet van de non-actieve ambtenaar, inclusief de gevolgen van het niet meewerken aan het reactiverings-traject en de rol van DRH daarbij.
				6. Beleidsdocument maatregelen niet-integer gedrag bestuurlijk vastgesteld.	15 november 2022		Het beleid is volgens afspraak vastgesteld en zal per 1 januari ingaan.
				7. Beleid over proefplaatsing bij bevordering naar zwaardere functie bestuurlijk vastgesteld.	15 november 2022		Het beleid is volgens afspraak vastgesteld en zal per 1 januari ingaan.
				8. Beleid over aanpak moeilijk te re-integreren non actieven bestuurlijk vastgesteld.	15 november 2022		Het beleid is volgens afspraak vastgesteld en zal per 1 januari ingaan.
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.	B.7.1	Inventarisatie omvang externe inhuur.	3. n.n.b.	n.n.b.		Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de Uitvoeringsagenda.
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.8.1	Onderzoek naar de HR-functie.	6. Concept PvA opgeleverd.	1 september 2022		Document is conform planning aangeleverd en is een uitwerking van de aanbevelingen van het Deloitte rapport. Hierbij worden 2 aspecten nader uitgewerkt in het PvA: de HR Strategie en beleid van Werving en Selectie. De overige punten vanuit het Deloitte rapport zijn reeds opgenomen in de Roadmap en/of de Uitvoeringsagenda.
				7. PvA bestuurlijk vastgesteld	18 oktober 2022		PvA is conform planning bestuurlijk vastgesteld.
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.	B.9.1	Analyse hoe strategisch personeelsbeleid te moderniseren.	7. PvA vervolgacties Werving en Selectie voor doorstroom ambtelijk vastgesteld.	1 september 2022		Dit betreft het implementatieplan van het al eerder vastgestelde beleid in deze. Het PvA is volgens planning ambtelijk vastgesteld.
				9. Informele marktconsultatie Digitaal Platform Training en Opleiding.	n.n.b		Lokaal wordt informatie ingewonnen bij de markt. Daarnaast wordt gekeken in hoeverre samenwerking tussen de landen in het Koninkrijk een optie zou kunnen zijn.
				10. Implementatieplan vervolgacties Werving en Selectie voor doorstroom bestuurlijk vastgesteld.	1 november 2022		Implementatieplan is conform planning bestuurlijk vastgesteld.

				11. PvA m.b.t. beloningsbeleid, loopbaanbeleid bestuurlijk vastgesteld	1 november 2022		Het PvA is conform planning bestuurlijk vastgesteld. Gezien de afhankelijkheid van B.4 (roadmap, functiehuis) en B.5 (benchmark onderzoek) zal de planning van het beloningsonderzoek en loopbaanbeleid nader worden ingevuld zodra B.4 en B.5 hiertoe voldoende helderheid bieden.
		B.9.2	P-cyclus met prestatie management invoeren.	1. Juridische verankering p-cyclus.	1 december 2022		De juridische verankering wordt naar verwachting binnen de planning afgerond. Het Landsbesluit is goedgekeurd door MR en naar de gouverneur gestuurd om naar RvA te gaan. 1 december is wel krap en deels afhankelijk van de RvA. In ieder geval zal de wetgeving wel voor 1 januari 2023 voltooid kunnen worden, waarmee de inwerkingtreding niet in gevaar komt.
				2. Inwerkingtreding p-cyclus.	Uiterlijk 1 januari 2023		Inwerkingtreding wordt per 1 januari 2023 verwacht.
B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.	B.10.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de Uitvoeringsagenda.
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.2	Digitalisering dienstverlening overheid.	2. Startnotitie innovatie, digitalisering, automatisering (IDA) ambtelijk vastgesteld.	15 december 2022		De startnotitie wordt opgesteld als onderdeel van de beoogde herinrichting van de overheidsorganisatie. In november vindt een pressure cooker sessie plaats om de startnotitie conceptueel te helpen vormgeven.
				3. Startnotitie innovatie, digitalisering, automatisering (IDA) bestuurlijk vastgesteld.	31 januari 2023		Verwachting is dat de bestuurlijke vaststelling volgens planning zal plaatsvinden.

THEMA C: BELASTINGEN						
C.1	Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen: - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.	C.1.2	Implementatie nieuw fiscaal stelsel.	1. Nieuw fiscaal stelsel ingevoerd.	n.n.b	Hoewel Aruba heeft besloten nog niet over te gaan tot invoering van BTW per 1 januari 2023, is wel een aantal andere wijzigingen voorgenomen die bijdragen aan een bredere grondslag en waarbij een aantal onvolkomenheden uit het huidige stelsel wordt gecorrigeerd. Dit wordt gezien als een goede eerste stap. Wel is het zaak dat ook volgende stappen genomen worden, waarmee het stelsel verder vereenvoudigd wordt en eerlijker wordt. Het is nog niet duidelijk welke stappen Aruba hierna wil zetten en wanneer. Daarin schuilt het risico dat andere noodzakelijke wijzigingen, waaronder de introductie van BTW, op de lange baan geschoven worden. Mede daarom wordt in de komende Uitvoeringsagenda opgenomen dat begin volgend jaar gewerkt wordt aan een Theory of Change (ToC) met bijbehorende roadmap voor C.1 (en C.4). Een ToC met heldere mijlpalen en resultaatafspraken, ook ten aanzien van de invoering van een BTW.
				2. Formele evaluatie voortgang implementatie nieuw belastingstelsel.	n.n.b	Het moet nog bepaald worden hoe deze activiteit zich verhoudt tot de wijziging van plannen (C.1.1).
C.2	De Belastingdienst zal benodigde gegevens van de bancaire sector gaan ontvangen, voor zover dat nog niet gebeurt.	C.2.1	Plan van aanpak om banken, notarissen, sociale verzekeringsbank en pensioenfondsen aan te sluiten.	5. Invoering wijziging in de algemene landsverordening belastingen t.b.v. automatische gegevensuitwisseling.	n.n.b	De Landsverordening gaat mee met het huidige belastingplan (C.1) en is ook naar de RVA gegaan. Het team is momenteel bezig met het nader rapport. Traject loopt.
				6. Evaluatie actionplan en re-assessment door OECD uitgevoerd.	31 maart 2023	Evaluatie staat gepland, uitvoering geschiedt volgens planning.
C.3	Compliance-programma's worden voortgezet/opgesteld.	C.3.1	Loopt mee in plan van aanpak C.4.1.			Zie C.4.1.6

C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	C.4.1	Optimalisering en modernisering Belastingdienst.	6. Kwartaalrapportage.	15 juli 2022; 15 oktober 2022		De kwartaalrapportages worden volgens afspraak opgeleverd. Uit de rapportage van oktober blijkt een aantal aandachtspunten, namelijk de voortgang werving en selectie van cruciale vacatures, de opleidingen, voortgang aanpassingen organisatiestructuur DIMP, en de voortgang digitalisering en innovatie. De voortgang werving en selectie is (nagenoeg) stopgezet. Van de 4 opleidingen is er slechts 1 gestart. Er zijn daarnaast positieve ontwikkelingen in het FIOD-(opleidings)traject. Wat betreft de organisatiestructuur dient er nog een bestuurlijke afweging worden gemaakt. En tot slot is een aantal onderdelen van digitalisering en innovatie nog niet gestart, wat de voortgang richting een trendbreuk van de genoemde achterstanden en arbeidsintensieve processen bemoeilijkt. Voorgaande punten zijn risico's en hebben een remmend effect op de optimalisering van de organisatie en organisatiestructuur. Mede daarom wordt in de komende Uitvoeringsagenda opgenomen dat begin volgend jaar gewerkt wordt aan een Theory of Change met bijbehorende roadmap voor C.1 (en C.4). Een ToC met heldere mijlpalen en resultaatafspraken.
				7. PvA inhaal achterstanden Belastingdienst bestuurlijk vastgesteld.	31 oktober 2022		In overleg tussen TWO NL en Aruba is besloten iets meer tijd te nemen voor dit plan van aanpak, dit vanwege de complexiteit van het onderwerp. De probleemanalyse behoeft aandacht, en ook het voorkomen dat na inhalen van de achterstanden weer nieuwe achterstanden ontstaan. Verwachting is dat het PvA in november of begin december wordt opgeleverd. Deze beperkte vertraging heeft geen invloed op de start van de uitvoering.
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Aruba overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	C.5.1	Invoering Belastingregeling.	2. Behandeling Rijksministerraad.	n.n.b.		Zie C.5.1.3
				3. Invoering Belastingregeling (BRNA).	1 januari 2023		De regeling lag sinds juni 2022 bij de RvA van Aruba. Onlangs is deze terug ontvangen en werkt Aruba aan de notitie voor de RMR. Afhankelijk van het moment van agendering zal de regeling hetzij per 1 januari 2023, hetzij per 1 januari 2024 ingaan - iets wat ook al was aangegeven in de Uitvoeringsagenda. Streven is wel de notitie nog dit jaar in de RMR te behandelen.

THEMA D: FINANCIËLE SECTOR						
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	D.3.1				Vooralsnog zijn hierover geen afspraken gemaakt in de Uitvoeringsagenda.
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel (DGS en modernisering resolutieraamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.	D.4.1	Aanpassing DGS en wetgeving rondom bestrijding witwassen en terrorismebestrijding.	5. Inwerkingtreding landsbesluit DGS en DGS zelf	n.n.b.	Het ambtelijk team van DWJZ heeft gesprekken gevoerd met CBA hierover. Er is belangrijke voortgang geboekt. De Nederlandse Bank (DNB) is door CBA benaderd om na te denken over de optimale vormgeving van het DGS traject. Op basis hiervan heeft DNB geadviseerd om nader onderzoek te doen naar een aantal specifieke zaken. Naar aanleiding van een schatting van DNB kan dit onderzoek medio 2023 afgerond worden waarna het traject van definitieve regelgeving kan worden vervolgd.
		D.4.2	Aanpassing overige wetgeving conform wetgevingskalender.	3. Instelling UBO-register.	1 januari 2023	Verwachting is dat de instelling volgens planning zal geschieden. Het landsbesluit ter uitvoering van nieuwe regels voor verplichte registratie is inmiddels aangeboden aan de RvA.
				4. Landsverordening Consumentenkrediet in werking.	n.n.b.	De ministeriele regeling die hiertoe moet worden opgesteld kan in 2023 gereed zijn. Verder start de CBA in 2023 met het opzetten van een specifieke unit binnen de CBA hiervoor, en daarnaast met werving van personeel en het organiseren van overleggen en informatiesessies met de consumentenkredietsector.
THEMA E: ECONOMISCHE HERVORMINGEN						
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.1.1	Analyse van arbeidsmarktbeleid en wet- en regelgeving.	6. Afronding maatschappelijke consultatie m.b.t arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel	31 oktober 2022	In september is volgens planning een tripartite congres gehouden over een samenhangend pakket aan hervormingsvoorstellen voor arbeidsmarkt en sociale zekerheid. Daarbij bleek dat vakbonden en werkgevers meer tijd nodig hadden om de beoogde hervormingen te bespreken. Het valt nog niet in te schatten wanneer deze consultatie zal leiden tot voldoende input voor een principebesluit (E.1.1.7). De vakbonden en de werkgevers zijn nog steeds in gesprek. Medio november wordt duidelijk zijn wat de verdere afspraken zijn.

				7. Principebesluit hervorming arbeidsmarktbeleid en sociaal stelsel.	31 december 2022		Het principebesluit is deels afhankelijk van de input en het draagvlak van de sociale partners. Gezien de ontwikkelingen rondom de maatschappelijke consultatie is het onzeker of de datum van 31 december 2022 wordt gehaald. Een aantal hervormingsvoorstellen kan echter ook zonder maatschappelijke betrokkenheid verder geoperationaliseerd worden, bijv. versterken van handhaving, professionaliseren van het Job Center en actualiseren van wet- en regelgeving. Het is zaak dat Aruba hier nu al aan werkt ter voorbereiding van het principebesluit, parallel aan de discussie over die zaken waarover de consultatie loopt. In de volgende uitvoeringsagenda zal waarschijnlijk een nieuwe datum worden afgesproken voor het treffen van een principebesluit over een hervormingsagenda op het gebied van arbeid en sociale zekerheid.
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.2.1					Vervolgstappen worden bepaald mede n.a.v. uitkomsten E3. Een aantal quick wins is geïdentificeerd. De informele economie en illegale arbeid worden hierin ook meegenomen.
E.3	Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.3.1	Onderzoek naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten.	6. Uitwerking voorstel langer termijn vervolgacties opgeleverd	30 november 2022		Lange termijn vervolgacties zullen in november met de Arubaanse counterparts (inclusief betrokken diensten) worden geformuleerd. Daarbij moet rekening worden gehouden met de verwachte vertraging van de implementatie van de quick wins (E.3.1.8).
				7. Voorstel langer termijn vervolgacties bestuurlijk vastgesteld.	15 december 2022		Naar verwachting zal het voorstel (E.3.1.6) tijdig door het Arubaanse bestuur geaccordeerd kunnen worden.
				8. Implementatie van de quickwins uit meerjaren PvA uitgevoerd.	31 maart 2023		Uitvoering van enkele quickwins is ondertussen gestart. Het realiseren van alle quickwins zal naar verwachting meer tijd vergen dan voorzien. Zo is samenwerking tussen de verschillende departementen niet vanzelfsprekend, wat om bijsturing door Aruba vraagt, en moet voor enkele ICT-trajecten bijvoorbeeld het inkooptraject nog gestart worden.

E.4	Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.	E.4.2	Onderzoek naar stelsel van sociale zekerheid.	Zie E.1.1.6 en E.1.1.7			Zie E.1.1
E.5	Aruba verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025), tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekent de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Aruba en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.	E.5.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				Vooralsnog worden er geen separate afspraken opgenomen in de UA.
E.6	Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen. Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.6.2	Zie maatregel	3. Vereenvoudiging openen bankrekening gerealiseerd.	n.n.b.		De Centrale Bank van Aruba bereidt regelgeving ter zake voor. De Aruba Bank Association werkt aan plan voor inclusiviteit bij toegang tot bancaire producten.
				4. Kwartiermaker AFTA aangesteld.	1 september 2022		De kwartiermaker is op 1 september 2022 begonnen.
				5. Voortgangsrapportage AFTA (Aruba Fair Trade Authority)	15 november 2022, 15 februari 2023, 15 mei 2023, 15 september 2023		De voortgangsrapportage is volgens planning opgeleverd en geeft, zo is al aangegeven, een positief beeld over de voortgang/ontwikkelingen. Het traject loopt, werkzaamheden worden uitgevoerd op het gebied van communicatie, werving en selectie AFTA, werving en selectie van Directie / Raad van Bestuur, training van het team. Verder wordt gewerkt aan een visiedocument en een werkplan.
				6. AFTA operationeel	1 september 2023		Traject loopt volgens verwachting, zie ook E.1.6.5.
				7. PvA versnellen en verbeteren vergunningsbesluiten bestuurlijk vastgesteld.	15 december 2022		PvA wordt volgens planning verwacht.

E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid.	E.7.3	Bestuurlijke heroverweging inning en afhandeling juridische zaken.	4. Inregeling nieuwe wijze van inning.			Het overwegen van een eventuele andere wijze van inning en afhandeling van juridische zaken is onderdeel van het traject roadmap financieel beheer/beleid (A.1.3). Eerst wordt gekeken naar de financiële werkprocessen en worden deze geanalyseerd. Deze informatie kan dan benut worden om ook de wetgeving tegen het licht te houden.
				5. Inregelen nieuwe wijze afhandeling juridische zaken.	n.n.b.		Zie E.7.3.4
THEMA F: ZORG							
F.1	Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen: - op peil houden beschikbare IC-capaciteit; - versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek) - op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM); - vergoten en op peil houden testcapaciteit; - invoeren syndroom surveillance; - garanderen voldoende air-ambulance capaciteit; - Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccin).	F.1.1	Doorlopend.				Aruba werkt, met ondersteuning van VWS, aan het beheersen en bestrijden van de (gevolgen van) COVID-19. Dit is een doorlopende activiteit.
F.2	In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en ander inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in	F.2.1	Afspraken die gemaakt worden in het vierlandenoverleg zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda over deze maatregel.	1. Oprichting van Dutch Caribbean Hospital Alliance (DCHA) als rechtspersoon	30 juni 2022		De Dutch Caribbean Hospital Alliance (DCHA) is volgens planning opgericht als rechtspersoon.

	<p>ieder geval wordt verstaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> – reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-specialistische zorg); – gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur; – regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland); – rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria; – medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuisconstructie); – versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg; – herijken bekostigingswijze en tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit. 	F.2.2	<p>Voorstel om in gezamenlijkheid (Dutch Caribbean Hospital Alliance (DCHA) + het platform voor Zorgverzekeraars CAS-BES (PSZ)) een programma van eisen op te stellen waarop een (op kwaliteit en kosten gebaseerde) inventarisatie van tarieven van de bij DCHA aangesloten ziekenhuizen en zorginstellingen op andere bestemmingen (Colombia, Dominicaanse Republiek, Nederland) gestoeld zal worden.</p>	<p>1. Inzicht in zorgaanbod bij DCHA aangesloten ziekenhuizen en ziekenhuizen in de regio en de (comparatieve) kosten hiervan</p>	<p>31 december 2022</p>		<p>Een plan van aanpak hiervoor, met een planning voor uitvoer van het onderzoek is opgesteld. Het plan zal in de summit van 28 november met het bestuur van de DCHA en de stuurgroep van het platform Samenwerkende Zorgverzekeraars behandeld worden.</p>
		F.2.3	<p>Bewerkstelligen toetreding ziekenhuisinstellingen van Saba en Sint-Eustatius tot DCHA.</p>	<p>1. Formaliseren toetreding ziekenhuisinstellingen van Saba en Sint Eustatius tot de coöperatie, waarmee uitbreiding van de scope van activiteiten van de DCHA wordt gerealiseerd.</p>	<p>1 oktober 2022</p>		<p>De DCHA uo heeft in een algemene leden vergadering op 28 augustus besloten om de ziekenhuisinstellingen SCF en SEHCF toe te laten treden tot de DCHA. De corresponderende documenten en besluiten hieromtrent zijn getekend en bevestigd.</p>
		F.2.4	<p>Bewerkstelligen aansluiting ICT-systemen van ziekenhuisinstellingen van Curaçao, Aruba, Sint-Maarten, Saba en Sint-Eustatius tot ZORG-CERT</p>	<p>1.Aansluiting van alle bij DCHA aangesloten ziekenhuizen tot de wereldwijde cyber-security organisatie ZORG-CERT.</p>	<p>30 november 2022</p>		<p>Er is een offerte opgevraagd bij Zorg-Cert en inmiddels geleverd. Momenteel is er een impact-analyse gaande in de DCHA-ICT werkgroep waarbij alle IT managers van de ziekenhuizen bij aan zijn gesloten. De DCHA-leden zijn het eens met het principe besluit om de routekaarten uit te werken met de uitwerking van een impactanalyse, de kosten voor de ondersteuning van de IT-managers inventariseren en een onderliggend contract van de partij die dit traject kan ondersteunen</p>
		F.2.5	<p>Summit DCHA – Platform Samenwerkende Zorgverzekeraars (PSZ) op Bonaire</p>	<p>1.Uitwerking van de afspraken uit het kaderstellend projectplan zoals afgesproken in het conclusiedocument van het 4-landenoverleg van juni 2022, waarbij tevens de samenwerkingsvorm wordt geconcretiseerd.</p>	<p>oktober/november 2022</p>		<p>De summit vindt conform afspraak op 28 november plaats op Bonaire met deelname van het bestuur van DCHA UA en leden van de stuurgroep platform Samenwerkende Zorgverzekeraars (SZV). Onderwerpen van deze summit zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vastleggen van een samenwerkingsvorm tussen de DCHA u.a. en de SZV • vaststellen van een meerjarig jaarplan • medische evacuatie in crisissituaties • gezamenlijk inkoop van geneesmiddelen • vastleggen van een plan van aanpak voor een comparatief onderzoek tarieven ziekenhuizen aangesloten bij DCHA UA bij interinsulaire medische uitzendingen.
F.3	<p>Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken</p>	F.3.1	<p>Vervolgstappen volgen uit de lopende door Aruba uitgezette onderzoeksopdracht.</p>	<p>3. Roadmap bestuurlijk vastgesteld.</p>	<p>30 september 2022</p>		<p>De roadmap is begin oktober door de ministerraad van Aruba vastgesteld. Volgende stap is deze te voorzien van een financiële paragraaf (incl. doelstellingen qua kostenniveau zorg). Parallel daaraan wordt gewerkt aan de uitvoering van de acties n.a.v. de roadmap.</p>

verzekeringpakket en invoeren van eigen betalingen.			4. Oplevering rapporten i.v.m. versterking eerste lijn (PCC) praktijkkosten onderzoek.	15 december 2022		Rapport wordt in Q4 2022 opgeleverd. Vervolgens zal de implementatie ter hand worden genomen. Ook de andere maatregelen rond verbeteren huisartsenzorg liggen op schema.
			5. Lancering Healthy Lifestyle Center, inclusief 3 preventieprogramma's, gestart.	15 december 2022		Alle vier preventie programma's/trajecten zullen in Q4 2022 van start gaan.
			6. Wet versoering positieve geneesmiddelen van kracht.	1 november 2022		Deze wet is ingegaan in november 2022.
			7. Rationalisering van de tarieven en allocatie laboratoriumtesten is afgekondigd en wijze van aanvragen door huisartsen (DTO) is aangekondigd ter implementatie.	29 maart 2023		Invoering nieuwe tarieven wordt al in Q1 2023 verwacht. Monitoring Lab aanvragen huisartsen start in Q1 2023. De normering en kwaliteitseisen Lab wordt naar verwachting eind 2023 ingevoerd.
			8. Onderzoek 'cost drivers' geneesmiddelen afgerond	29 maart 2023		Dit traject loopt en is in feite een structurele activiteit die leidt tot een zo doelmatig mogelijk geneesmiddelen voorziening. Zorginstituut Nederland publiceert een keer per jaar een overzicht van medicaties waarvan de patenten zijn/ gaan verlopen. Op basis van die lijst wordt gekeken naar de medicatie in het HOH-assortiment waarvan de patenten zijn verlopen om te bezien of het voordelig kan zijn over te stappen naar een goedkopere vervanging door middel van onderhandeling met de leveranciers.
			9. Samenwerkingsdocument HOH en Imsan vastgesteld zowel door betreffende directies als bestuurlijk	15 december 2022		Het document wordt naar verwachting dit kwartaal getekend. De planning is nu dat er een jaar nodig is om een samenwerkingsplan op te stellen dat door beide ziekenhuizen wordt onderschreven en geïmplementeerd. Dat betekent dat er pas in 2024 opbrengsten zullen zijn. Dit lijkt een realistische planning. Overigens zijn er nog geen middelen beschikbaar voor de investeringen, hierover zal het gesprek worden gevoerd tussen TWO Nederland en TWO Aruba.
			10. Realisatieplan en Roadmap zorging HOH huisartsen aangeboden voor ambtelijk vastgesteld.	29 maart 2023		Er zijn geen signalen dat de planning niet gehaald gaat worden. Aruba werkt momenteel aan het in kaart brengen van de financiële implicaties.
			11. Wetgeving kwaliteitsinstituut gestuurd naar de Raad van Advies.	15 december 2022		Ligt nog steeds op planning. Op 22 november is een stakeholdersoverleg georganiseerd om draagvlak te vergroten. Punt van aandacht is nog de financiering.

THEMA G: ONDERWIJS							
G.1	Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde: - onderwijskwaliteit, lesmethoden en – middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken. Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.	G.1.1	Uitvoeren doorlichting op basis van vastgesteld plan van aanpak.	4. Eindrapportage gereed.	30 september 2022		De onderwijsinspecties kregen later dan verwacht feedback van belangrijke stakeholders op de thema 's onderwijs-arbeidsmarkt en governance. Dit heeft voor minimale vertraging gezorgd, de rapportage is 12 oktober opgeleverd.
				5. Eindrapportage bestuurlijk vastgesteld inclusief zienswijze.	15 november 2022		De eindrapportage is volgens planning bestuurlijk vastgesteld.
THEMA H: VERSTERKEN RECHTSSTAAT							
H.1	In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.	H.1.1	Doorlopend, op basis van op 29 januari 2021 aangeleverde nulmeting.				
H.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	H.2.1	Behandeling en implementatie Landsverordening Toezicht Kansspelen.	7. Ambtelijke vaststelling Plan van Aanpak KSA.	15 december 2022		Conform afspraak is eind juni een concept PvA opgeleverd. Eerder was al besloten een business case op te stellen voor de KSA, waarvan de uitkomsten zullen worden verwerkt in het uiteindelijke PvA. Dit traject duurt langer dan verwacht, o.a. vanwege de doorlooptijd van het goedkeuringsproces voor de financiering aan TWO Nederland kant en het gunningstraject aan Arubaanse kant, wat beide langer duurde dan vooraf ingeschat. Het streven is nu het PvA in februari 2023 ambtelijk vast te stellen.

				8. Uitbreiding taken en verantwoordelijkheden KSA met consumentenbescherming, verslavingspreventie en voorlichting in ministeriele regeling bestuurlijk vastgesteld.	n.n.b.		Om deze uitbreiding via een ministeriele regeling (MR) te kunnen organiseren, was het nodig eerst de wettelijke grondslag voor takenuitbreiding KSA vast te leggen. Dit is op 29 september 2022 gebeurd. De ministeriele regeling zal naar verwachting nog dit jaar of in Q1 van 2023 worden afgekondigd.
				9. Bestuurlijke vaststelling Business Case	15 februari 2023		Later dan verwacht (zie hierboven, H.2.1.7) wordt in november begonnen met de uitwerking van de Business Case. De precieze datum van oplevering is nog niet bekend, dit zal in verwachting in februari 2023 gebeuren. De bestuurlijke vaststelling zal naar verwachting zes weken daarna plaatsvinden.
				10. Bestuurlijke vaststelling PvA KSA	15 februari 2023		Vanwege voornoemde vertraging schuift ook de bestuurlijke vaststelling op, naar verwachting naar april 2023.
				11. PvA Consumentenbescherming ambtelijk vastgesteld	n.n.b.		Aan dit PvA zal invulling worden gegeven door de KSA, na oprichting hiervan.
				12. Uitzetten Onderzoek Kansspelverslaving	n.n.b.		Een inventarisatie van geschikte partijen die het onderzoek kunnen uitvoeren wordt in Q4 2022 in gang gezet.
H.9	Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	H.9.1	Op basis van vastgesteld plan van aanpak projectfase uitvoeren.	4. Conceptwetsontwerp gereed.	31 januari 2023		Onlangs is duidelijk geworden dat de huidige planning niet zal worden gehaald vanwege de omvang van de wetgeving, de complexiteit van de materie en met name de noodzaak tot een zeer zorgvuldige afstemming tussen de landen. Het traject verloopt, ondanks de opgelopen vertraging, voorspoedig en tot tevredenheid van partijen. Door de projectgroep zal in januari 2023 het eerste van drie delen wetgeving (incl. MvT) aan de opdrachtgever ter besluitvorming worden voorgelegd. Deel twee en drie volgen in de eerste helft van 2023.
H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	H.12.2	Wijziging van de Landsverordening Criminaliteitsbestrijdingsfonds.	2. n.n.b.	n.n.b.		Het concept wetsvoorstel met memorie is door de MR goedgekeurd en naar de Raad van Advies gestuurd voor advies. Het advies van de Raad van Advies is inmiddels ontvangen en wordt tezamen met een nader rapport door Aruba voorgelegd aan de Gouverneur.

H.13	Aruba komt met behulp van Defensie voor 1 maart 2021 met een plan van aanpak om de verouderde dienstplichtverordeningen aan te passen en om de ARUMIL te professionaliseren, waarbij onder andere de doorstroommogelijkheden van de ARUMIL naar de landelijke veiligheidspartners worden verankerd.	H.13.1	Opstellen plan van aanpak gericht op verdere professionalisering van de ARUMIL, waar actualisatie van de Dienstplichtverordening een onderdeel van is.	2. Actualisering dienstplichtverordening.	n.n.b.		Aruba werkt met Defensie aan de actualisering van de dienstplichtverordening. Uitvoering geschiedt in goed overleg en het streven is om de concept dienstplichtverordening spoedig gereed te hebben. Aruba heeft op eerste versie commentaar geleverd en dit wordt nu verwerkt in een volgende versie.
		H.13.2	Opstellen moderne rechtspositie regeling voor Caribische beroepsmilitairen, inclusief wettelijke inkadering.	2. Notitie gemoderniseerde rechtspositieregeling bestuurlijk vastgesteld.	30 september 2022		Ten behoeve van de verdere modernisering ARUMIL en betere aansluiting bij Defensie en lokale justitiële diensten, wordt de rechtspositieregeling gemoderniseerd. Notitie gemoderniseerde rechtspositieregeling is in oktober 2022 bestuurlijk vastgesteld.

Bijlage A.2: Voortgang Uitvoeringsagenda Curaçao op activiteitsniveau

Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting	
THEMA A: FINANCIËEL BEHEER						
A.1	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de financiële kolom wordt versterkt. Hierbij wordt in ieder geval gekeken naar de financiële en beleidscontrole (centraal en bij de diensten), de auditfunctie, en de positie van de Raad van Advies en de Algemene Rekenkamer. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.1.1	Doorlichting door Nederland samen met Curaçao van de praktijk van het begrotingsproces (met name de voorbereiding en opstelling van de begroting voor het komende jaar en de uitvoering van het lopende jaar (begrotingswijzigingen): begrotingsproces, begrotingsregels, meerjarenramingen (gewone dienst en kapitaaldienst), taken/verantwoordelijkheden/bevoegdheden (meest) relevante actoren (voorverkenning).	5. Presentatie van onderzoeksrapportage door de onderzoekers aan het bestuur van het Land Curaçao, waarna de zienswijze Curaçao (inclusief advies) over de onderzoeksrapportage bestuurlijk zal worden vastgesteld.	15 november 2022	De presentatie van de onderzoeksrapportage is gepland voor de Raad van Ministers van 16 november 2022. Het bestuur van het Land zal hierna een datum vaststellen waarop de zienswijze van het Land wordt vastgesteld.
		A.1.2	Toewerken naar een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening die tijdig gereed is.	7. Besluitvorming over de algehele aanpak Roadmap.	Zo spoedig mogelijk	Ten tijde van het opstellen van deze uitvoeringsrapportage heeft de besluitvorming nog niet plaatsgevonden, maar daar is een gegronde reden voor. Er heeft eerst nog afstemming met het Cft plaatsgevonden over de voorgenomen aanpak. Ondertussen lopen de voorgenomen werkzaamheden wel door, maar kan een eventuele bijdrage vanuit TWO voor de benodigde aanvullende capaciteit nog niet worden verstrekt. Hierdoor neemt het risico op een algehele vertraging op de planning toe.
		8. Aanbesteding afgerond benodigde ondersteuning t.b.v. de implementatie van een nieuwe werkwijze om de doorlooptijd van de oplevering en controle van de jaarrekening fors te verminderen.	21 oktober 2022	De aanbesteding is tijdig afgerond en het onderzoek ter ondersteuning van de implementatie van de nieuwe werkwijze is gestart.		
		10. Verbeterd (jaareinde) proces en planning uitgewerkt om de doorlooptijd van de oplevering en controle van de jaarrekening fors te verminderen.	15 oktober 2022	De periodieke afsluiting van de administratie heeft in september plaatsgevonden, maar kon door technische problemen niet worden afgerond. De afgesproken vervolgstappen hebben nog niet plaatsgevonden, waardoor de algehele voortgang stopt. Vanuit Financiën is bijsturing noodzakelijk. Samen met TWO wordt bezien of aanvullende externe capaciteit benodigd is.		

				11. Conform de gemaakte afspraken uitvoeren van de controlewerkzaamheden door de IAD en opleveren eerste rapportage.	15 oktober 2022		De voortgang blijft achter bij de verwachtingen. De samenwerking tussen het Ministerie Financiën en de accountant (SOAB) verloopt stroef en de eerder gemaakte afspraken zijn nog niet volledig nagekomen. Vanuit Financiën is bijsturing noodzakelijk. Samen met TWO wordt bezien of aanvullende externe capaciteit benodigd is.
				12. Aanvullend onderzoek naar mogelijkheden die kunnen helpen bij de uitvoering van de Roadmap Financieel Beheer, zoals aanpassingen in beleid en regelgeving.	31 december 2022		Ten tijde van het opstellen van deze uitvoeringsrapportage heeft de besluitvorming over de Roadmap nog niet plaatsgevonden (zie toelichting A.1.2.7). Onderdeel van deze besluitvorming is het uitvoeren van een aanvullend onderzoek. Door de vertraagde besluitvorming kon ook het onderzoek nog niet starten, waardoor de deadline voor de afronding waarschijnlijk moet worden bijgesteld.
				13. Roadmap: Met betrekking tot het deeltraject "Beloning van Personeel" zal middels interne en externe rapportage worden vastgesteld dat de interne controle op de getrouwheid en rechtmatigheid van de opgenomen personeelsgegevens in de personeelsadministratie en de doorgevoerde mutaties in de salarisadministratie t/m 30 juni 2022 is afgerond (inclusief rapportage).	31 december 2022		Dit deeltraject loopt conform planning.
	A.1.3	Overzicht van de taken & rollen van de instituties die betrokken zijn bij het begrotings- en verantwoordingsproces en eventuele verbetervoorstellen in de (onderlinge) samenwerking daarbij.		4. Aanbesteding onderzoek naar de mogelijkheden om de positie en effectiviteit van de instituties te verbeteren.	21 oktober 2022		Er is wederom sprake van een vertraging. Ten tijde van het opstellen van deze uitvoeringsrapportage is de aanbesteding nog niet afgerond, omdat het externe aanbestedingstraject aan de instituten moet worden verduidelijkt, waarna toestemming aan de Raad van Ministers dient te worden gevraagd. Door deze vertraging zal ook het voorgenomen onderzoek pas later kunnen starten en is waarschijnlijk de onder A.1.3.5 opgenomen deadline voor de eindrapportage niet meer haalbaar.
				5. Eindrapportage onderzoek naar de mogelijkheden om de positie en effectiviteit van de instituties te optimaliseren.	28 februari 2023		Zie toelichting A.1.3.4.

		A.1.4	Uitwerken van een integrale visie en een stappenplan voor de langere termijn om het financieel beheer (incl. toezicht), het financieel beleid en het begrotingsproces op orde te krijgen, vanuit de noodzaak om als overheid in control te zijn.	1. Opstellen van een Theory of Change en bijbehorende routekaarten voor geheel thema A.	31 december 2022		Vooralsnog op groen, maar de benodigde stappen om tot een Theory of Change en routekaarten te komen, moeten nog plaatsvinden. Risico wordt groter dat de beoogde deadline niet gehaald wordt.
A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.2.2	Implementeren Plan van Aanpak Nationaal Statistisch Systeem (NSS) en mechanismen voor aanlevering, bewerken en disseminatie van data.	1. Stakeholderengagement: binnen bestaande overlegstructuren van CBS Curaçao worden de afspraken in het plan aanpak geconcretiseerd. Een roadshow van CBS naar de partners in het Nationaal Statistisch System toe. CBS NL ondersteunt vanuit Bonaire.	30 juni 2023		In de periode tot en met 30 juni 2022 zijn de afspraken uit het plan van aanpak concreet gemaakt. Bijeenkomsten met stakeholders zijn benut om input op te halen voor het opstellen van de nieuwe statistiekverordening. Stakeholder engagement vindt doorlopend plaats; zo zijn er met het Ministerie van Gezondheid Milieu en Natuur (GMN) afspraken gemaakt over het beheer van de aan te schaffen database, en met de Organisation of Eastern Caribbean States (OECS) over de wijze waarop data wordt gedeeld.
				2. Opdrachtverlening Assessment NSS middels National Strategy for the Development of Statistics (NSDS) tool is opgestart.	30 oktober 2022		Dit is afgerond. TWO verleent een bijdrage aan CBS Bonaire om met CBS Curaçao o.b.v. beschikbare assessments de National Strategie of Development of Statistics te ontwikkelen. CBS Bonaire reist hiervoor in november af naar Curaçao.
				3. Aanbesteding ontwikkelen Data Dashboard (portal en formats) gelanceerd.	30 september 2022		Voor het ontwikkelen van het Data Dashboard zijn 7 offertes opgevraagd die binnen de rapportageperiode worden beoordeeld.
				4. Start ontwerp en bouw Data Dashboard	30 november 2022		De bouw van het Data Dashboard start eind november, volgens planning.
				5. Werven en start Juridisch consultant t.b.v. Wetgevingstraject NSS.	30 juni 2022		Dit is afgerond, de juridisch consultant is gestart.
				6. Opleveren aangepaste of vernieuwde statistiekverordening.	31 oktober 2022		Doordat de juridisch consultant iets later is gestart vanwege vertraging bij het afronden van de formaliteiten voor het verlenen van de opdracht, zal de vernieuwde statistiekverordening iets later worden opgeleverd. De beoogde behandeling van de verordening in de RvM in december blijft staan. Voorbereidende besprekingen met de Minister BPD hierover vanuit TWO en den NHC vinden in november plaats.
				7. CBS stelt een projectleider aan die de implementatie van het plan van aanpak ondersteunt.	1 juli 2022		De projectleider is gestart. Hij ondersteunt bovenstaande en toekomstige activiteiten van het Landspakket A2. Om het dossier eigen te maken is de projectleider naar CBS Bonaire gegaan om daar een verkenning te doen.

A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidiërelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.	A.3.1	Bepalen (o.a. op basis van bestaande onderzoeken) of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidiërelaties naast de eisen van rechtmatigheid en legitimiteit voldoen aan de eisen van effectiviteit en efficiency en of de aanbevelingen uit het rapport "Mollen (2014)" en de het rapport van de Algemene Rekenkamer "Subsidie. Afwijkingen op de subsidieverordening en het subsidiebeleid over de jaren 2010 t/m 2015" (2018) zijn geïmplementeerd.	7. Aanbesteding onderzoek effectiviteit en efficiency subsidies afgerond.	18 november 2022		Ten tijde van het opstellen van deze uitvoeringsrapportage loopt de aanbesteding nog. Deze wordt naar verwachting volgens planning afgerond.
				8. Opstellen plan van aanpak implementatie subsidie-unit.	16 december 2022		De subsidie-unit bij het Ministerie van SOAW is gestart met haar werkzaamheden en wordt daarbij technisch ondersteund door het Ministerie van SZW. Gaandeweg wordt de algehele aanpak vormgegeven.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.4.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda				
THEMA B: KOSTEN EN EFFECTIVITEIT PUBLIEKE SECTOR							
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.	B.1.1	Doorlopend				Hiervoor wordt zorggedragen door Curaçao.
B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-) overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/ doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.2.1	Onderzoekskader bepalen en prioritering aanbrengen in doorlichting overheids- en v's.	2. Onderzoeksoopdracht aanbesteed.	31 juli 2022		Deze doorlichting is verder vertraagd. De RvM van Curaçao heeft de geplande doorlichting van de overheidsbedrijven aangehouden vanwege bezwaren van de Staten rond het eigenaarschap en opdrachtgeverschap van deze doorlichting en de mogelijke openbaarmaking van gevoelige informatie over overheidsbedrijven uit de doorlichting. NHC en TWO hebben in de afgelopen periode de mogelijkheden onderzocht om op basis van het afgesproken onderzoekskader tot een voor alle partijen aanvaardbare aanpak voor de doorlichtingen te komen die tegemoet komt aan zowel de bezwaren van Curaçao als de verwachtingen en doelstellingen van de beoogde doorlichting. Vooral nog is over deze aanpak nog geen overeenstemming bereikt.

		B.2.2	Uitvoeren doorlichting overheids-nv's.	1. Definitieve eindrapportage opgeleverd.	1 november 2022		Zie toelichting B.2.1.2
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.	B.3.0	Afspraken die gemaakt worden in de regiegroep Luchtvaart zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.				Vooralnog zijn hierover geen separate afspraken gemaakt. Het streven is om in de uitvoeringsagenda van het eerste kwartaal van 2023 afspraken te maken.
B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.1.1	Uitvoering Masterplan: implementatieplan inrichting van de Topstructuur, de Directie Topkader en de implementatie van het MD-beleid topkader	3.a Opleveren verbetervoorstellen en aanbevelingen.	1 oktober 2022		Het rapport met aanbevelingen is tijdig opgeleverd. Het zal eind november volgens planning aan de RvM worden gepresenteerd. Bij instemming volgt de voorbereiding van de implementatie.
				3.b Opleveren van een implementatieplan.	1 oktober 2022		Het plan is in concept opgeleverd. Omdat het om een grote aanpassing van de organisatie van alle ministeries gaat, wordt er ter voorbereiding op besluitvorming de tijd genomen, voor een zorgvuldig proces. Na vaststelling van het rapport met verbetervoorstellen en aanbevelingen volgt het aanbieden van het implementatieplan aan de RvM in Q1 2023.
				5. Consultatieronde en begeleiden besluitvorming RvM over de verbetervoorstellen, het Masterplan en het Implementatieplan.	Doorlopend		TWO en Curaçao bereiden een ondersteuningsverzoek voor waarmee in voorbereidende werkzaamheden die randvoorwaardelijk zijn aan het uitvoeren van het implementatieplan, zoals het opstellen van een sociaal plan, wordt voorzien. Ook kan met het ondersteuningsverzoek een aantal 'no regret' investeringen worden gerealiseerd die reeds onderdeel zijn van de uitvoeringsagenda, zoals het vernieuwen van het functiehuis (B.8). Verder kan het projectteam hiermee zijn werk continueren.
				6. Start implementatietraject	Doorlopend		Implementatie volgt op besluitvorming van de RvM.
				7. Impactanalyse implementatieplan	1 november 2022		De impactanalyse maakt inzichtelijk wat de gevolgen zijn van het implementatieplan voor andere delen van het Landspakket en betreffende organisatieonderdelen. Nadat er even is gewacht met het vaststellen van het implementatieplan (B4.1.1.3.b) is de impactanalyse blijven liggen. Deze analyse zal in januari worden afgerond.

		B.4.1.5	(risico)gerichte organisatiedoorlichtingen.	1.a. Bepalen door te lichten organisatieonderdelen en processen.	15 augustus 2022		Nadat in het tweede kwartaal een kwadrantenprofiel is opgemaakt, is de werving gestart en is er een kandidaat-projectleider voor het voorbereiden van de doorlichtingen gevonden. De kandidaat kan niet van start, omdat opdrachtverlening al enige tijd op zich laat wachten. TWO en NHC zijn hierover in het derde kwartaal in gesprek gegaan. Inmiddels is het proces van te ondertekenen opdrachtverlening vernieuwd en vastgesteld. Dit heeft echter nog niet geleid tot het afronden van de opdrachtverlening.
				1.b. Bepalen onderzoekskader en planning.	15 augustus 2022		Aanhoudende vertraging bij het afronden van de opdrachtverlening zorgt ervoor dat er niet kan worden aangevangen met het opmaken van het onderzoekskader, bepalen door te lichten organisatieonderdelen, processen en het opstellen van een plan van aanpak.
				2. Uitvoeren doorlichtingen.	1 september 2022		Zie boven.
		B.4.1.6	Pilot versterken managementteam ministerie SOAW	3. Vaststellen opdracht aanvullend MT lid ministerie SOAW.	1 november 2022		Het aanvullend MT lid is geworven en gaat van start. Onderdeel van de veranderingopgave waaraan het MT lid werkt betreft een doorlichting van de inspectie SOAW.
		B.4.2	Implementatie aanbevelingen Doorlichting Wetgevingsfunctie	1. Actualiseren, consolideren en digitaliseren wettenbestand conform huidig staatsbestel (wegwerken achterstanden ontstaan na 10-10-10)	Q1 2023		De leverancier die de applicatie heeft ontworpen en onderhoudt is inactief, door personeelwisseling. Op dit moment wordt gekeken hoe de impasse kan worden doorbroken, zodat het contract definitief gemaakt kan worden. Als dit niet lukt, wordt er een alternatief gezocht, waarschijnlijk door in het eigen online platform te investeren.
				3. Afronding werving en selectie projectmanager ten behoeve van implementatie aanbevelingen en coördineren wetgevingsondersteuning Landspakket vanuit WJZ.	15 augustus 2022		Bij WJZ is intern invulling gegeven aan de functie van projectmanager. Deze projectmanager is per 1 oktober 2022 voor 0,5 FTE inzetbaar voor de WJZ-projecten. De werving en selectie is afgerond.
				4. Afronding werving en selectie wetgevingsjuristen arbeidsrecht, financieel/fiscaal recht en sociale zekerheid.	15 augustus 2022		Via de VNG zullen 4 wetgevingsjuristen van Nederlandse gemeenten ondersteuning bieden. De werving voor de juristen op het gebied van sociale zekerheid en financieel/fiscaal recht is nog niet afgerond en wordt voortgezet.

				5. Afronding werving en selectie organisatieontwikkeling (in afstemming met HRO Ministerie BPD)	15 augustus 2022		Er zijn verkennende gesprekken gevoerd voor uitvoering van een functievaarderingsonderzoek. Organiseatieontwikkeling ter opvolging van de aanbevelingen van prof. Zijlstra wordt opgepakt in samenhang met implementatie verbetervoorstellen topstructuur, waarover de besluitvorming in Q1 2023 wordt verwacht (B.4.1.1.3.b).
				6. Aanschaf licenties digitale juridische bronnen.	15 augustus 2022		De licenties zijn aangeschaft. Deze activiteit is afgerond. De bronnen zijn in gebruik.
				7. Uitverhuizen en ontvlechten huurcommissie bij WJZ afgerond.	31 december 2022		Een voorstel voor de uithuisplaatsing van het secretariaat van de huurcommissie is opgesteld en wordt in besluitvorming genomen.
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versoering ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.5.3	In aanvulling op het vergelijkend onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden wordt een benchmark onderzoek uitgevoerd waarin de arbeidsvoorwaarden uit de (semi)publieke sector worden vergeleken met de private sector.	5. Tussenrapportage gereed en opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever.	Eind november 2022		De tussenrapportage wordt tijdig opgeleverd. Op het moment van opstellen van deze rapportage is nog geen inzicht in de inhoud daarvan.
				6. Definitieve rapportage opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever.	31 januari 2023		Loop conform verwachtingen.
B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).	B.6.2	Actueel houden managementrapportage formatie - bezetting.	1. Eens per kwartaal terugkoppeling aan NHC & TWO.	Q4		De voortgang gemeld in de managementrapportage formatie en bezetting wordt meegenomen in de kwartaalrapportage aan de NHC en TWO. De rapportage komt als activiteit in de Uitvoeringsagenda te vervallen.

		B.6.3	Implementatie mobiliteitsbeleid.	2.a. Inrichten mobiliteitsbureau: procedures en processen ten behoeve van oplossen (juridische) knelpunten rond mobiliteit.	Q1 2023		Het project bevindt zich momenteel in de voorbereidende fase voor een soft opening van het mobiliteitsbureau. Er is reden tot zorg omdat er onvoldoende tempo wordt behaald, van de oorspronkelijke planning wordt afgeweken en de personele bezetting niet op de noodzakelijke sterkte is waardoor het waarschijnlijk is dat de soft opening zoals gepland in januari 2023 niet gaat lukken. Het mobiliteitsbureau is van groot belang voor de uitvoering van andere maatregelen, bijvoorbeeld die gericht op organisatieinrichting. TWO gaat in gesprek over vooruitzichten voor implementatie en verkent met Curaçao hoe naast reeds geboden ondersteuning extra of andere ondersteuning geboden kan worden, zodat er meer tempo behaald wordt in het realiseren van het Mobiliteitsbureau. Het op orde brengen van de personele bezetting is onderdeel van het subsidieverzoek aan de TWO.
				2.b. Inrichten mobiliteitsbureau: vaststellen richtlijnen en procedures voor toepassen (intern) herplaatsing actieven, flexibele inzet, gedwongen uitstroom en waarnemingen korter dan jaar.	Q1 2023		Zie B.6.3.2.a.
				2.c. Sociaal plan: concept ontwerp-Landsverordening Sociaal Plan gereed	1 november 2022		Na interne consultatie tussen HRO en WJZ is er besloten dat een sociaal plan verankerd in een Landsverordening niet nodig is; een sociaal plan gebaseerd op beleid volstaat. Thans biedt projectteam B4.1.1.1 / B4.1.1.5 en SG hulp aan Directeur HRO middels opstellen beleid. Dit beleid wordt in november/ december in concept aangeboden aan de Minister BPD en aangeboden aan het CGOA voor overleg.
				4. Implementatie gereed.	31 december 2023		Alles zal in werk worden gesteld om in Q1 live te gaan met een light versie van het Mobiliteitsbureau. TWO breidt geboden ondersteuning uit. Er is op dit moment nog geen reden om te verwachten dat de implementatie niet tijdig wordt afgerond.

		B.6.6	Moderniseren arbeidsvoorwaarden.	1. Beleidskader gereed	31 december 2022		De projectleider is van start en richt zich op het opstellen van een Plan van Aanpak dat inzichtelijk maakt hoe het voortraject t.b.v. een beleidskader eruit kan zien. TWO heeft zorgen over tijdige totstandkoming van het beleidskader en gaat hierover in gesprek met de NHC.
		B.6.7	Optimaliseren personele inzet programmastructuur en staande organisatie Ministerie BPD: investeren in aansluiting van de programmastructuur op de staande organisatie van het Ministerie BPD.	2. In navolging van de Heidag wordt een "Theory of Change" opgesteld, in samenwerking met HRO Min BPD, NHC en TWO.	31 december 2022		Na een vruchtbare bijeenkomst wordt een visualisatie van de Theory of Change op B.4 t/m B.11 ter validatie aan betrokkenen voorgelegd. Er volgt een Roadmapsessie, ingeleid door een projectmanagementtraining. Naar verwachting zijn de Theory of Change en de Roadmap tijdig gereed.
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.	B.7.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.8.2	Selectie projectleider & kwartiermakers versterking HR-functie.	1. Projectleider en kwartiermaker implementatie service delivery model aangesteld.	1 juli 2022		Het aanstellen van de projectleider duurt nu al meer dan een jaar. Ook recent ondernomen acties lijken te stranden. Nadat in het tweede kwartaal een opdracht is geformuleerd, is de werving gestart en is er een kandidaat-projectleider gevonden. De kandidaat kan niet van start, omdat opdrachtverlening al enige tijd op zich laat wachten. TWO en NHC zijn hierover in het derde kwartaal in gesprek gegaan. Inmiddels is het proces van te ondertekenen opdrachtverlening vernieuwd en vastgesteld. Dit heeft echter nog steeds niet geleid tot het afronden van de opdrachtverlening.
		B.8.3	Vaststellen plannen van aanpak (tijdslijnen) op de onderdelen uit het overall plan van aanpak versterking HR-functie.	1. Prioritering van uit te werken deelplannen per onderdeel van de HR service delivery model.	30 september 2022		Zie boven.
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.	B.9.1	Herijken businessplannen 2010 naar meerjarige planning, waarbij een public wage bill van 10% BBP gerealiseerd wordt in 2026.		Vanaf 2023		Dit volgt de besluitvorming rond het rapport met verbetervoorstellen inrichting organisatie negen ministeries. Dan wordt voor ieder ministerie een organisatie en formatierapport opgesteld die de businessplannen 2012 vervangen. Wanneer het implementatieplan wordt vastgesteld in de RvM, zal deze activiteit bij B.4.1 worden ondergebracht.

B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.	B.10.2	Uitvoeren plan van aanpak fase 2	2. Panden in eigendom t.b.v. overheidshuisvesting gekoppeld aan de administratie van het Ministerie van Financiën.	1 oktober 2022		Voor het koppelen van boekwaarden worden momenteel afspraken gemaakt voor het uitlezen van systemen bij het Ministerie van Financiën. Dit kost meer tijd dan verwacht. Het Ministerie VVRP heeft de andere departementen verzocht te controleren of de panden die in gebruik zijn af te zetten tegen de lijst van bekende objecten, zodat geverifieerd kan worden of panden in gebruik zijn. Inmiddels is 400 mio NAF aan vastgoedobjecten gekoppeld aan materiele vaste activa.
		B.10.3	Implementatie plan van aanpak	4. Opleveren Huisvestingsbeleid (normering & kwaliteit), inclusief voorstellen voor procesverbetering	15 december 2022		Het opleveren van huisvestingsbeleid ligt op koers. Het kan in Q1 2023 worden aangeboden bij de RvM.
				5. Opleveren businesscases ten behoeve van WTC en Depos+.	15 december 2022		Voor de businesscase WTC geldt dat bij de eerste rekenslag door het RijksVastgoedBedrijf met de (huidige) relatief lage huur het blijven huren rendabel lijkt. Het ministerie BPD en het ministerie VVRP overleggen over de waardering van restwaardes, om te verkennen of dit de businesscase toch rendabel maakt. De business case Depos wordt in de verkenning gekoppeld aan een mogelijke verhuizing van ROP. Vooralsnog is de verwachting dat het advies uitkomt op dat het rendabel is om van huur naar huisvesting in eigen bezit over te gaan.
				6. Inventarisatie grootschalige nieuwe huisvestingsopgaves (incl. 'verhuizingen').	Doorlopend		De ingestelde werkgroep Huisvestingsbeleid, die bestaat uit leden van de departementen, neemt initiatief voor de inventarisatie, maar is afhankelijk van contactpersonen bij de ministeries. Het aanwijzen van contactpersonen loopt.
			7. Analyse en trendbeschrijving van kosten overheidshuisvesting over de periode 2020 tot met 2022, voorzien van een prognose voor 2023.	15 december 2022		De basis voor de analyse en de prognose ligt er. Cijfers moeten nog worden geverifieerd en formeel worden vastgesteld. Om een analyse te maken t.b.v. quick wins voor besparing is er nog wel een actualisatie van gegevens per departement nodig.	

B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.1	Eerste quickscan stand van zaken.	3. Opstellen implementatie programma en plannen van aanpak.	1 oktober 2022		Drie projectleiders uit Nederland zijn gestart met het opstellen van plannen van aanpak voor een Data Exchange project (B.11.8), het opzetten van een CIO-office (B.11.2), Digitale identificatie en de invoering Office 365 (B.11.9). De looptijd van het aanstellen van de projectleiders is te optimistisch ingeschat. Zij zijn hierdoor wat later gestart. Dit is terug te zien in de verwachte opleverdata van de Plannen van Aanpak.
		B.11.2	Inrichten CIO office	1. Opleveren organisatieplan.	1 oktober 2022		De aangestelde projectleider zal in Q4 een concept organisatieplan schrijven.
		B.11.3	Generieke cloud omgeving	2. Opleveren beslisdocument en presentatie	30 augustus 2022		Er is een test applicatie gemaakt door een lokale IT-leverancier op het Standaard Platform (SP). De testapplicatie is door de leverancier gedemonstreerd. De applicatie werkt. Deze activiteit is afgerond.
				3. Bestuurlijke besluitvorming voorbereid op basis van beslisdocument en presentatie voor bestuurlijke besluitvorming	1 oktober 2022		De beslisnotitie 'structurele inzet SP' wordt voor eind 2022 afgerond en in besluitvorming gebracht.
		B.11.4	Uitbreiden functioneel systeem	1. Basisinstallatie en configuratie gereed	30 juli 2022		Dit is afgerond.
				2. Planning werkzaamheden, opleidingen, inrichting zaakstelsel en bouwen & testen zaaktypen afgerond.	15 november 2022		Het functioneel systeem wordt gemigreerd naar Excelence. Wanneer de e-herkenning (B.11.5) als digitale identificatie in gebruik genomen wordt, dan kunnen applicaties als het vergunningenloket in gebruik genomen worden. Het afronden van de planning van werkzaamheden loopt vertraging op. De reden hiervoor is dat de leverancier de complexiteit bij aanvang heeft onderschat.
				3. Livegang uitgebreid zaakstelsel	30 november 2022		Er is op korte termijn een nieuwe planning van de leverancier nodig, maar die is nog niet in zicht.
		B.11.5	Digitale identificatie	2. Opleveren verkennende scenario's Digitale identificatie.	30 augustus 2022		Op basis van een bijeenkomst met leveranciers wordt een voorstel uitgewerkt met aandacht voor veiligheid, tijdspad en kosten. Het voorstel wordt einde dit jaar afgerond.
				3. Afronden uit te voeren plan van aanpak.	15 november 2022		De projectleider heeft een verkenning uitgevoerd met leveranciers, op basis waarvan het plan van aanpak wordt afgerond.
				4. Afronden beslisdocument.	1 oktober 2022		Het verkennende document, op basis waarvan een besluit wordt genomen is af. Het juridische aspect blijft een aandachtspunt.

		B.11.8	Data Exchange project (ter vervanging van Stelsel Basisregistraties, B.11.6)	2. Planning werkzaamheden, opleidingen, inrichting zaaksysteem en bouwen & testen zaaktypen afgerond.	15 november 2022		De voorgestelde oplossingsrichting met betrekking tot een duurzame voorziening voor Secure Data Exchange is gepresenteerd, toegelicht en beargumenteerd. Er is een projectleider aangesteld om een projectplan te schrijven. Die is daar in oktober mee gestart.
				3. Livegang uitgebreid zaaksysteem	30 november 2022		Deze actie betreft het zaaksysteem (B.11.4.3) en hoort hier niet thuis. Deze actie vervalt.
		B.11.9	Implementatie van M 365	1. Afronden projectplan	1 oktober 2022		De projectleider is gestart, hoewel later dan verwacht. Het plan zal voor het einde van het jaar worden afgerond.
				2. Start projectleider met implementatieprojectplan	1 december 2022		Implementatie start eerst kwartaal
B.13	Maximaliseren duurtetoeslag op 100 procent van salaris; verlagen huidige duurtetoeslag uitkeringen met 10 procent (en geen indexering), waarbij rekening zal worden gehouden met mogelijk onevenredige financiële implicaties in individuele gevallen.	B.13.1	Besluitvorming over implementatiemogelijkheden, op basis van door Curaçao aan te leveren gedegen onderbouwing.	3. Uitvoering besluitvorming.	n.n.b.		
THEMA C: BELASTINGEN							
C.1	Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen: - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.	C.1.2	Uitvoering Quickwins uit het PvA.	1. Afronden conceptlandsbesluit voorkoming dubbele belasting. 3. Afronding eerste deel conceptveegwet.	1 juli 2022 1 juli 2022		Landsbesluit is gepubliceerd P.B. 2022, no. 113 Advies van WJZ is ontvangen. Ontwerp wordt n.a.v. advies WJZ aangepast en via de RvM aan de SER en RvA aangeboden voor advies. Door bestuurlijke prioriteiten en procedures is de datum van vaststelling vertraagd.
				4. Conceptwetswijziging omzetbelasting (OB).	1 januari 2023		Na de bespreking op 19 september 2022 met adviseurs van de Minister van Financiën is het ontwerp aangepast. Ontwerp is doorgezonden aan SER voor advies.
				6. Model standaardverdrag ter voorkoming dubbele belasting met bijbehorend verdragsbeleid.	15 augustus 2022		Modelverdrag is niet voor eind oktober beoordeeld door de externe expert die door de Minister van Financiën was geïdentificeerd. Hierdoor zijn de afstemming met TWO en besluitvorming en vaststelling op Curaçao van het fiscaal verdragsbeleid ook vertraagd.

				7. Starten met schrijven van wetvoorstellen van visiedocument IB & WB.	1 september 2022		Ontwerp moest naar aanleiding van additionele wensen van de minister van Financiën worden aangepast. Deze wensen zijn verwerkt en moeten nog aan de minister te worden gepresenteerd. MvT en calculaties financiële gevolgen moeten in kaart worden gebracht. Hierdoor is de afgesproken deadline van 1 september 2022 niet gehaald.
				8. Opstellen rulingbeleid	n.n.b.		Er ligt een eerste concept van de discussiestukken. Deze stukken moeten verder worden besproken en afgestemd met het Nederlandse ministerie van Financiën/de Nederlandse Belastingdienst.
		C.1.3	Maandelijkse rapportage en overleg met BD Nederland.	1. Afstemming met en adviesinput van BD Nederland.	Maandelijks		Overleg met medewerkers Belastingdienst Caribisch Nederland heeft plaatsgevonden.
		C.1.4	Geactualiseerd hervormingsplan ten behoeve van implementatiefase.	1. Geactualiseerd en vastgesteld hervormingsplan belastingstelsel.	15 augustus 2022		Ondanks heldere afspraken in de UA en overleg met en input van het Nederlandse Ministerie van Financiën in september 2022 is in deze rapportageperiode wederom geen geactualiseerd hervormingsplan opgeleverd.
				2. Gestarte uitvoeringsactiviteiten op basis van het vastgestelde hervormingsplan.			Zie C.1.4.1. Ondanks dat er geen plan van aanpak is vastgesteld, zijn er wel activiteiten in uitvoering of afgerond.
C.2	De Belastingdienst zal benodigde gegevens van de bancaire sector gaan ontvangen, voor zover dat nog niet gebeurt.	C.2.1	Nulmeting van aanwezige benodigde gegevens.	1. Vastgesteld plan van aanpak.	15 juli 2022		Dit project wordt geïntegreerd in de hervorming van de Belastingdienst en zal worden opgenomen in het te actualiseren hervormingsplan, zie C.4.5.1.
C.3	Compliance-programma's worden voortgezet/opgesteld.	C.3.1	Loopt mee in plan van aanpak C.4.				Het verhogen van de belastingopbrengsten door wegwerken van achterstanden en massale invordering conform de voor 2022 vastgestelde doelstellingen verloopt voorspoedig.

C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	C.4.4	Maandelijkse rapportage en overleg met BD Nederland.	1. Afstemming met en adviesinput van BD Nederland.	Maandelijks		Overleg met medewerkers Belastingdienst Caribisch Nederland heeft plaatsgevonden.
		C.4.5	Geactualiseerd hervormingsplan ten behoeve van implementatiefase.	1. Geactualiseerd en vastgesteld hervormingsplan belastingdienst.	15 augustus 2022		Het actualiseren en vaststellen van dit plan van aanpak is verder vertraagd. De voorstellen van TWO tot aanpassen van het concept-plan zijn nog niet verwerkt. Daarnaast wil de minister van Financiën het concept-plan aanpassen aan nieuwe bestuurlijke prioriteiten en een nieuw beleidskader. Op basis van dit beleidskader, wordt de IT-component later in de tijd voorzien. (De Nederlandse Belastingdienst ondersteunt Curaçao in de heronderhandelingen met de IT-leverancier.) Al deze ontwikkelingen hebben erin geresulteerd dat de voor dit kwartaal bijgestelde opleverdatum van 31 oktober 2022 niet is gehaald. Zolang deze onderhandelingen niet zijn afgerond, is er ook geen zicht op wanneer het definitieve plan van aanpak wordt opgeleverd.
				2. Gestarte uitvoeringsactiviteiten op basis van het hervormingsplan.			Zie C.4.5.1
		C.4.6	Op basis van bestaand en aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Douane kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	1. Vastgesteld plan van aanpak voor de modernisering en optimalisering van de Douane.	30 november 2022		Het concept-plan van aanpak is besproken met de Nederlandse Staatssecretaris en gepresenteerd aan het personeel en de vakbonden. In november moet het plan van aanpak gereed zijn voor afstemming met overige stakeholders.
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Curaçao overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	C.5.1	Belastingregeling overeenkomen.	2. Regeling heeft adviestraject doorlopen en is behandeld in de parlementen.	1 januari 2023		Het advies van de Raad van State is ontvangen, verwerkt door het Nederlandse ministerie van Financiën en gedeeld met Curaçao. Curaçao geeft uiterlijk op 15 december voorgestelde aanpassingen door, waarna een gezamenlijk een nader rapport naar de Raad van State wordt gestuurd en kan de regeling worden ingediend bij de Parlementen.

THEMA D: FINANCIËLE SECTOR							
D.1	Er wordt een integrale doorlichting van de financiële sector uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.1.2	Op zo kort mogelijke termijn volledige invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao-Sint Maarten.	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig.	Doorlopend		De aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao - Sint Maarten, zijn door de CBCS verwerkt in een hervormingsprogramma. De uitvoering hiervan heeft voldoende voortgang.
D.2	Er wordt een integrale doorlichting van het stelsel van toezicht (wet- en regelgeving, toezichtbeleid) op de financiële markten uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.2.1	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao-Sint Maarten.	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig. Bij de verdere uitvoering van het hervormingsprogramma door de CBCS zullen in lijn met de aanbevelingen van het IMF de transitie naar risico-gebaseerd toezicht en de versterking van toezichthandhaving worden geprioriteerd.	Doorlopend		Zie D.1.1.
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	D.3.1	Onderzoek naar Dollarisatie door het IMF.	2. CBCS zal op basis van de bevindingen van het IMF-rapport over de voor- en nadelen van de dollarisatie als eerste follow-up analyseren hoe de mogelijke nadelen die samenhangen met het hebben van een eigen munt in de landencontext het beste kunnen worden ondervangen.	Eind 2022		CBCS heeft een position paper opgesteld en werkt aan een meer diepgaande analyse van hoe de mogelijke nadelen die samenhangen met het hebben van een eigen munt in de landencontext het beste kunnen worden ondervangen. Gezien de complexiteit van het vraagstuk ligt de deadline op eind 2022. Er zijn thans geen signalen dat deze niet zal worden gehaald.
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel DGS en modernisering resolutieraamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.	D.4.1	Voortzetting plan van aanpak CBCS, ontwikkeling wetgevingskalender en afspraken met WJZ over versterking wetgevingscapaciteit.	2. Wetgevingskalender implementeren. Bij de verdere uitvoering van het hervormingsprogramma door de CBCS zal, in lijn met de aanbevelingen van het IMF, bij de verdere modernisering de depositogarantiestelsels worden geprioriteerd.	Doorlopend		Zie D.1.1.
D.5	De governance van de CBCS wordt versterkt, conform internationale best practices waaronder door het scheiden van verschillende taken binnen de CBCS.	D.5.2	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de interne organisatie van de CBCS.	1. Voortgang aanbevelingen naar aanleiding van review interne organisatie monitoren. Bij de opvolging van de aanbevelingen uit het IMF-rapport staat de onafhankelijkheid van de CBCS voorop.	Doorlopend		Het onderzoek is afgerond.

THEMA E: ECONOMISCHE HERVORMINGEN						
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet- en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.1.1	Onderzoek arbeidsmarktbeleid en wet- en regelgeving.	6. Implementatieagenda opgesteld.	Q3 2023	Ten behoeve van één integraal en coherent pakket hervormingen wordt een overkoepelende notitie "Hervormingen Arbeidsmarkt en Sociale Zekerheid" opgesteld (E.1 + E.4.1) met oog voor prioritering en volgtijdelijkheid, die eind juni 2023 is afgerond. Met het pakket aan hervormingsmaatregelen zal vervolgens de dialoog met sociale partners gestart worden, wat uiteindelijk zal leiden tot politieke besluitvorming. Daarna kan pas een implementatieagenda worden opgesteld.
				7. Implementatieagenda vastgesteld.	Q3 2023	
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.2.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.			
E.3	Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.3.1	Onderzoek illegale tewerkstelling arbeidskrachten, inclusief verbeteren van de toelatingsketen.	8. Vastgesteld pakket aan hervormingsmaatregelen in de vorm van een opgesteld Plan van Aanpak.	15 oktober 2022	Begin oktober is een eerste versie van een plan van aanpak gedeeld met de werkgroep. Het plan van aanpak was ondermaats. Tevens was de implementatie van de aanbevelingen uit het rapport van de Algemene Rekenkamer Curaçao uit 2015 was onvoldoende meegenomen. Er wordt nu gewerkt aan een nieuw concept plan van aanpak.
				9. Start implementatie hervormingsmaatregelen.	31 oktober 2022	Het opstellen van het PVA heeft vertraging opgelopen (E.3.1.8) waardoor ook de start van de implementatie van de hervormingsmaatregelen later van start kan gaan.
				10. Start nader onderzoek	PM	
		E.3.3	Doorlichting van de Arbeidsinspectie SOAW	3. Onderzoek afgerond.	30 oktober 2022	Het concept eindrapport van de doorlichting SOAW is eind oktober besproken met de werkgroep. Half november wordt het eindrapport besproken met de minister van SOAW ten behoeve van E.3.3.4.
			4. Implementatieplan vastgesteld.	31 december 2022	De verwachting is dat dit wordt gehaald.	

E.4	Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.	E.4.1	Realiseren duurzame betaalbaarheid Sociale Verzekeringen (behoudens zorggerelateerd). Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant meegenomen.	3. Eindrapport 'sociale verzekeringen' en notitie 'Hervormingen Arbeidsmarkt en Sociale Zekerheid' zijn opgeleverd .	30 juni 2023		Het onderzoek loopt volgens de planning.	
		E.4.2	Realiseren duurzame betaalbaarheid sociale voorzieningen. Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant meegenomen.	6. Inventarisatie van knelpunten in het huidige bijstandsstelsel en mogelijke oplossingsrichtingen is afgerond.	31 oktober 2022		Het eindrapport van de inventarisatie is op 20 oktober gedeeld met de werkgroep en op 1 november besproken. Half november wordt het eindrapport besproken met de minister van SOAW ten behoeve van E.4.2.7.	
				7. Appreciatie minister SOAW en de Stuurgroep op de inventarisatie.	31 december 2022		De verwachting is dat dit wordt gehaald.	
				8. Implementatieagenda hervorming bijstand is vastgesteld.	28 februari 2023			
		E.4.3	De werkgroep SVB maatregelen werkt opties uit die op de korte termijn een bijdrage leveren aan de houdbaarheid van de sociale zekerheid en de zorg (zie ook F.3.2).	2. Maandelijks rapportage SVB-maatregelen, waaruit blijkt dat Curaçao op schema is om evenwicht in het schommelfonds te bereiken in 2022 en 2023 zonder de landsbijdrage te verhogen.	Maandelijks, laatste dag van de maand.			Uit de laatste rapportage SVB-maatregelen (d.d. 25 oktober 2022) blijkt dat er vertraging is opgetreden met betrekking tot de invoering van de noodzakelijke wetgeving om evenwicht te bereiken in het schommelfonds in 2023. Ondanks dat er acties in gang zijn gezet, is het de verwachting dat het schommelfonds per eind 2023 negatief zal zijn, bij het uitblijven van aanvullende maatregelen op korte termijn. De SVB heeft een voorstel voor alternatieve besparingen op de zorguitgaven gedaan, waarover op dit moment advies wordt ingewonnen.
				3. Invoering noodzakelijke wetgeving.		31 december 2022		Het is niet waarschijnlijk dat de noodzakelijke wetgeving voor wat betreft het Fonds BVZ op streefdatum 1-1-2023 is ingevoerd. Hierdoor zijn aanvullende maatregelen nodig om evenwicht in het schommelfonds te behouden.

E.5	<p>Curaçao verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025), tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekent de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Curaçao en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.</p>	E.5.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
E.6	<p>Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen.</p> <p>Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	E.6.2	Onderzoek naar haalbaarheid en modaliteiten van een garantie-instrumentarium en onderzoek naar de mogelijkheden om een afwegingskader voor individuele bedrijfssteun te maken.	2. Opstellen en operationaliseren garantie-instrumentarium en toepassen individuele bedrijfssteun o.b.v. vastgestelde afwegingskaders	30 september 2022		De Ministerraad heeft op 30 september ingestemd met de toekenning van een bijdrage van EUR 20 miljoen.

		E.6.3	Aanpak 'red tape'.	<p>3. Besluitvorming afgerond over eerste prioriteiten voor uitvoering, inclusief het regelen van ontbrekende capaciteit en middelen op basis van een plan van aanpak.</p>	30 juli 2022		<p>MEO heeft een projectplan opgesteld dat de aanstelling van een programmamanager (PM) en vervolgplannen ten behoeve van verdere uitvoering van de aanbevelingen uit het rapport over Red Tape en Cost Doing Business in het vooruitzicht stelt. TWO is bereid om de inzet van deze PM te bekostigen, zodat de PM aan de slag kan met de vervolgplannen. De PM wordt in overleg tussen MEO en TWO geselecteerd. De PM zal vervolgplannen opstellen met de werkgroep en stakeholders, waarin wordt beschreven hoe aanbevelingen worden gerealiseerd. Een aantal aanbeveling uit het rapport wordt al uitgevoerd. In de vervolgplannen worden deze aanbevelingen als zodanig benoemd, evenals afhankelijkheden met andere delen in het Landspakket, onder andere B11.4 uitbreiden functioneel systeem t.b.v. het vergunningenloket. In de afgelopen periode is er aanzienlijke voortgang geboekt met het tot stand komen van het projectplan. De wijze waarop het Landspakket op heden is belegd bij MEO en de inzet van MEO en samenwerking met de TWO wekt vertrouwen. E.6.3 en E.6.4 worden samengevoegd in de volgende uitvoeringsagenda.</p>
				<p>5. Inventariseren en publiceren fiscale stimuleringsinstrumenten opgesplitst naar economische sectoren</p>	30 juli 2022		<p>Deze activiteit is onderdeel aanbevelingen van het rapport over Red Tape en Cost of Doing Business. Dit is afgerond. Het laatste deel van alle fiscale stimuleringsinstrumenten zijn geïnventariseerd en gepubliceerd op www.theguides.org/public-docs/guides/curacao.</p>
				<p>6. Identificeren te optimaliseren vergunningsverlening procedures</p>	30 juli 2022		<p>Deze activiteit is onderdeel aanbevelingen van het rapport over Red Tape en Cost of Doing Business. De opdrachtverlening voor het verbeteren van de procedures aan SOAB is afgerond. Per april 2023 wordt er een verbeterprogramma met oplossingsrichtingen, verbeteracties voor gesignaleerde knelpunten & Quick-wins opgeleverd.</p>
				<p>7. Plan van aanpak vernieuwen Landsverordening Horeca en Drank gereed</p>	1 juni 2022		<p>Het plan van aanpak is opgeleverd. MEO en TWO zijn in gesprek om te kijken of het vernieuwen van de Landsverordening Horeca en Drank ondersteuning vanuit de VNG kan worden ingeschakeld. Als deze ondersteuningsvraag scherp is wordt het Plan van Aanpak aangeboden aan de RvM ten behoeve van vaststelling.</p>

		E.6.4	Onderzoek 'Costs of doing business'.	3. Besluitvorming afgerond over eerste prioriteiten voor uitvoering, inclusief het regelen van ontbrekende capaciteit en middelen op basis van een plan van aanpak.	30 juli 2022		Hiervoor geldt hetzelfde als voor E.6.3.3
		E.6.5	Project integrale gebiedsontwikkeling Schottegat en Havengebied: dit wordt doorgeschoven naar een volgende agenda.				Zoals aangegeven in de Uitvoeringsagenda, wordt het project doorgeschoven, omdat de voorgenomen ontwikkelingsrichting vooralsnog onvoldoende draagvlak geniet. Visieontwikkeling voor onderbouwing uitwerkingsactiviteiten wordt herstart.
E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid.	E.7.1	Duurzame versterking van Domeinbeheer.	2. Afronden hoofdstructuur Domeinbeheer gereed. De hoofdstructuur is onder meer opgebouwd met afdelingen Gebiedsontwikkeling en Vastgoed.	Q1 2023		Het opzetten van de nieuwe hoofdstructuur, met aparte afdelingen gebiedsontwikkeling en vastgoed, ligt op koers. Het systeem van grondexploitatie wordt aangepast, met ondersteuning van de aangetrokken Planeconoom en Projectleider.
				3. Voorstel met financiële kaders, een position paper en interne afspraken Domeinbeheer, intern VVRP met ministerie van Financiën.	31 december 2022		Voor een gesloten grondexploitatiesysteem waarin investeringen en terugverdieneffecten in verband worden gebracht, wordt er in het voorjaar van 2023 een voorstel tot aanpassing van de begrotingsregels ingediend. Het is de bedoeling dat deze begrotingsregels voor de begroting van 2024 van kracht worden, zodat het inverdieneffect kan worden verzilverd.
		E.7.2	Hervorming en verzakelijking van het grond- en vastgoedbeleid en -beheer.	5. De administratie voor de uit te geven kavels of te ontwikkelen gronden wordt op pijl gebracht middels samenwerking met het kadaster en interviews met medewerkers.	31 december 2022		De interviews met medewerkers vinden momenteel plaats. Het kadaster heeft toegezegd de gevraagde informatie op te leveren.
		E.7.3	Schoon door de poort.	2. Opbouw van het nodige personeel voor de uitvoering van het programma. Hierbij moet aandacht worden besteed aan een vlotte onboarding procedure. Via ruimte in de basisbegroting op de kapitaaldienst wordt de financiering van het programma Grond & Vastgoed geregeld.	30 november 2022		Voor een duurzame aanpak van Schoon door de poort is blijvende betrokkenheid van het aangetrokken personeel vereist. De afgegeven machtiging voor een vlotte onboarding procedure is hierin een belangrijke stap.

		E.7.4	Bijdrage aan de economische ontwikkeling.	2. Uitwerking principenota's over gebiedsontwikkelingen Rif en Colon	31 december 2022		Er wordt gewerkt aan de principenota's, het zal er om spannen of de nota's echt einde van het jaar klaar zullen zijn. De ontwikkeling van deze gebieden betekent een boost voor de binnenstad. De (historische) waardering van het stadion, waar spelers Pele en Crujff voetbalden, en dat een centrale plaats inneemt in het Curaçaose honkbal, maakt het onderdeel van het patrimonium. De verkenning van alternatieve locaties voor het RIF-stadion voor een modern stadion is opgestart.
				3. Afronden principenota's gebiedsontwikkeling Zakito en Maria Maai	1 januari 2023		Het afronden van de nota's voor Zakito en Maria Maai gaat waarschijnlijk niet per 1 januari zijn afgerond. De planeconoom en de projectleider die hieraan werken zijn iets later gestart dan beoogd.
				4. Procesvoorstel Ruimtelijke Strategie, voorzien van een eerste verkenning van trends en kansen.	1 september 2022		Het proces betreft het vertalen van een economische gebiedsvisie naar een ruimtelijke strategie gericht op de sectoren toerisme, energie en voedselvoorziening. In de werkgroepen die hier mee bezig zijn nemen naast ministeries GMN, VVRP en MEO ook voorname spelers uit het bedrijfsleven deel.
				5. Afronden procedure voor interdepartementale afstemming bij gebiedsontwikkeling en aanbieden aan de RvM.	1 november 2022		De procedure voor interdepartementale afstemming bij gebiedsontwikkeling is afgerond en is klaar om aangeboden te worden aan de RvM.
		E.7.5	Bijdrage aan de overheidskas.	2. Verzenden facturen ter waarde van Naf 1 mio en hoger.	1 oktober 2022		De doelstelling van het verzenden van facturen t.w.v. 1 mio NAF per 1 oktober is gehaald. Naar planning komt het totaal op 2,5 miljoen NAF tot en met december '22. Per 1 januari gaat de teller weer op 0.

THEMA F: ZORG						
F.1	Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen: - op peil houden beschikbare IC-capaciteit; - versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek) - op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM); - vergoten en op peil houden testcapaciteit; - invoeren syndroom surveillance; - garanderen voldoende air-ambulance capaciteit; - Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccin).	F.1.1			Doorlopend	Curaçao werkt, met ondersteuning van het ministerie van VWS, aan het beheersen en bestrijden van de (gevolgen van) COVID-19. Dit is een doorlopende activiteit.
F.2	In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en andere inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in ieder geval wordt verstaan: – reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-specialistische zorg); – gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur; – regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland); – rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria; – medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuisconstructie); – versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg; – herijken bekostigingswijze en tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit.	F.2.2	Voorstel om in gezamenlijkheid (Dutch Caribbean Hospital Alliance (DCHA) + het platform voor Zorgverzekeraars CAS-BES (PSZ)) een programma van eisen op te stellen waarop een (op kwaliteit en kosten gebaseerde) inventarisatie van tarieven van de bij DCHA aangesloten ziekenhuizen en zorginstellingen op andere bestemmingen (Colombia, Dominicaanse Republiek, Nederland) gestoeld zal worden.	1. Inzicht in zorgaanbod bij DCHA aangesloten ziekenhuizen in de regio en de (comparatieve) kosten hiervan	31 december 2022	Een plan van aanpak hiervoor, met een planning voor uitvoer van het onderzoek, is opgesteld. Het plan zal in de summit van 28 november met het bestuur van de DCHA u.o. en de stuurgroep van het platform Samenwerkende Zorgverzekeraars behandeld worden.
		F.2.3	Bewerkstelligen toetreding ziekenhuisinstellingen van Saba en Sint-Eustatius tot DCHA.	1. Formaliseren toetreding ziekenhuisinstellingen van Saba en Sint Eustatius tot de coöperatie, waarmee uitbreiding van de scope van activiteiten van de DCHA wordt gerealiseerd.	1 oktober 2022	De DCHA u.o. heeft in een algemene ledenvergadering op 28 augustus besloten om de ziekenhuisinstellingen SCF en SEHCF toe te laten treden tot de DCHA. De corresponderende documenten en besluiten hieromtrent zijn getekend en bevestigd.

		F.2.4	Bewerkstelligen aansluiting ICT-systemen van ziekenhuisinstellingen van Curaçao, Aruba, Sint-Maarten, Saba en Sint-Eustatius tot ZORG-CERT	1. Aansluiting van alle bij DCHA aangesloten ziekenhuizen tot de wereldwijde cyber-security organisatie ZORG-CERT.	31 november 2022		Er is een offerte opgevraagd bij ZORG-CERT en inmiddels geleverd. Momenteel is er een impact-analyse gaande in de DCHA-ICT werkgroep waarbij alle IT managers van de ziekenhuizen bij zijn aangesloten. De DCHA-leden zijn het eens met het principebesluit om de routekaarten uit te werken, de uitwerking van een impactanalyse, de inventarisatie van de kosten voor de ondersteuning van de IT-managers en een onderliggend contract van de partij die dit traject kan ondersteunen.
		F.2.5	Summit DCHA – Platform Samenwerkende Zorgverzekeraars (PSZ) op Bonaire	1. Uitwerking van de afspraken uit het kaderstellend projectplan zoals afgesproken in het conclusiedocument van het 4-landenoverleg van juni 2022, waarbij tevens de samenwerkingsvorm wordt geconcretiseerd.	oktober/november 2022		De summit vindt conform afspraak op 28 november plaats op Bonaire met deelname van het bestuur van DCHA UA en leden van de stuurgroep platform Samenwerkende Zorgverzekeraars (SZV). Onderwerpen van deze summit zijn: <ul style="list-style-type: none"> • vastleggen van een samenwerkingsvorm tussen de DCHA u.a. en de SZV • vaststellen van een meerjarig jaarplan • medische evacuatie in crisissituaties • gezamenlijk inkoop van geneesmiddelen • vastleggen van een plan van aanpak voor een comparatief onderzoek tarieven ziekenhuizen aangesloten bij DCHA UA bij interinsulaire medische uitzendingen.
F.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.	F.3.1	Een plan van aanpak vaststellen voor de inrichting van het traject om de duurzame betaalbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van het zorgstelsel te realiseren. Hierbij wordt zowel de financieringskant, als de kostenkant (modernisering zorgstelsel waaronder governance) meegenomen.	4. Nader rapport stelselwijziging en voorstellen voor flankerend beleid (zoals preventie en versterking eerstelijnszorg).	30 december 2022		De ontwikkelingen rond het CMC hebben de nodige aandacht en inzet van Curaçao gevraagd. Hieraan is begrijpelijkerwijs voorrang gegeven. Eind december beziet Curaçao de contouren van het nader rapport, met inachtneming van de terms of reference, zijnde het beleidsdocument 'kopzorgen over de zorg'. Hierbij wordt rekening gehouden met de opmerkingen van TWO op dit beleidsdocument (F.3.1.3).
				5. Plan van aanpak naar aanleiding van nader rapport vastgesteld	30 maart 2023		Naar aanleiding van het nader rapport (F.3.1.4) worden een of meer plannen van aanpak opgesteld voor de inrichting van een betaalbaar, toegankelijk en kwalitatief goed zorgstelsel.

		F.3.2	De werkgroep SVB maatregelen werkt opties uit die op de korte termijn een bijdrage leveren aan de houdbaarheid van de sociale zekerheid en de zorg (zie ook E.4.1.3).	2. Maandelijks rapportage SVB-maatregelen is opgeleverd, waaruit blijkt dat Curaçao op schema is om evenwicht in het schommelfonds te bereiken in 2022 en 2023 zonder de landsbijdrage te verhogen.	Maandelijks, laatste dag van de maand.		Uit de laatste rapportage SVB-maatregelen (d.d. 25 oktober 2022) blijkt dat er vertraging is opgetreden met betrekking tot de invoering van de noodzakelijke wetgeving om evenwicht te bereiken in het schommelfonds in 2023. Ondanks dat er acties in gang zijn gezet, is het de verwachting dat het schommelfonds per eind 2023 negatief zal zijn, bij het uitblijven van aanvullende maatregelen op korte termijn. De SVB heeft een voorstel voor alternatieve besparingen op de zorguitgaven gedaan, waarover op dit moment advies wordt ingewonnen.
				3. Noodzakelijke wetgeving ingevoerd.	31 december 2022		Het is niet waarschijnlijk dat de noodzakelijke wetgeving voor wat betreft het Fonds BVZ op streefdatum 1-1-2023 is ingevoerd. Hierdoor zijn aanvullende maatregelen nodig om evenwicht in het schommelfonds te behouden.
		F.3.3	Implementatie maatregelen ter minimalisering verliezen bij het ziekenhuis CMC.	1. Maandelijks rapportage over voortgang is opgeleverd, waaruit de succesvolle voortgang van Curaçao blijkt om het doel – het minimaliseren van verliezen bij het CMC – te behalen. Hierbij kan worden verwezen naar de verschillende trajecten zoals beschreven in het Plan van aanpak 'Verduurzaming CMC'. De rapportage wordt iedere 15e van de maand vanaf augustus 2021 bij de TWO aangeleverd (doorlopend).	Maandelijks per de 15e van de maand.		De maandelijkse voortgangsrapportages worden opgeleverd en geven inzicht in de voortgang van de uitvoering van het geactualiseerde plan van aanpak "Verduurzaming CMC".
				5. Opvolging van de aanbevelingen uit het advies van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) over de situatie bij het CMC.	Start in derde kwartaal 2022.		De regering van Curaçao heeft (pas) op 16 september het volledige NZa rapport ontvangen. Eind november wordt de appreciatie van de minister van GMN op de aanbevelingen aangeboden aan de TWO. Wanneer er akkoord is van de minister om (bepaal)de aanbevelingen over te nemen, kunnen die snel worden opgevolgd.
				6. herstructurering en realisatie van de optimale financieringsstructuur van HNO vastgoed en CMC exploitatie (spoor 1 plan van aanpak) is afgerond.	31 december 2022		De activiteiten onder spoor 1 van het plan van aanpak verduurzaming CMC worden door de Regiegroep Sanering CMC-entiteiten meegenomen bij het zoeken naar oplossingen. Hierbij trekken de Regiegroep en de Projectgroep gezamenlijk op. Het is de verwachting dat 31 december 2022 wordt gehaald.

				7. Nieuwe planning en nieuwe aanvullende activiteiten voor het optimaliseren van de bedrijfsvoering van CMC-exploitatie (spoor 2) is opgesteld.	31 oktober 2022		Zie ook de toelichting onder F.3.2.5. De appreciatie van de minister volgt eind november. In het hoofdlijnenakkoord sanering CMC entiteiten is afgesproken dat de door de regering overgenomen aanbevelingen van de NZa worden geïmplementeerd door de Projectgroep verduurzaming exploitatie CMC, conform een bijgesteld plan van aanpak.
THEMA G: ONDERWIJS							
G.1	Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde: - onderwijskwaliteit, lesmethoden en –middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken. Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.	G.1.1	Uitvoeren doorlichting op basis van vastgesteld plan van aanpak.	4. Eindrapport opgeleverd.	31 december 2022		De verwachting is dat dit wordt gehaald.
		G.1.2	Achterstallig onderhoud onderwijshuisvesting aanpakken.	10. Opstellen strategisch huisvestingsplan.	Nader te bepalen		Het strategisch huisvestingsplan wordt in samenhang gezien met de doorlichting van het onderwijs en wordt opgesteld als over de aanbevelingen in de 0-meting is besloten (G.1.1.)
				11. Achterstallig onderhoud van de eerste tranche scholen is gestart	31 oktober 2022		Het achterstallig onderhoud is in oktober gestart.
THEMA H: VERSTERKEN RECHTSSTAAT							
H.1	In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.	H.1.1			Doorlopend		

		H.1.2	Evaluatie formatie, bezetting en begroting genoemde diensten van 2018-2021 om operationele uitvoeringscapaciteit te bepalen.	4. Evaluatie Hof en Veiligheidsdienst	30 september 2022		De evaluatie van de Veiligheidsdienst is sinds de vorige uitvoeringsrapportage afgerond. De evaluatie van de formatie, bezetting en begroting van het Hof vordert maar is nog niet af. Deze activiteit kost meer tijd dan vooraf gezien. Uiteindelijk komt dit de validiteit van de evaluatie ten goede.
		H.1.3	Opstellen realistisch meerjareninstroomplan met financiële paragraaf ter garanderen operationele uitvoeringscapaciteit van alle H1-instellingen.	1. Realistisch meerjareninstroomplan met financiële paragraaf is afgerond.	30 november 2022		De verwachting is dat eind van het jaar Curaçao en Nederland in gesprek kunnen over de verdere opvolging van de inventarisatie.
H.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	H.2.1	Dit wordt meegenomen in relatie tot H.19.				Dit wordt meegenomen in relatie tot H.19.
H.9	Landen werken gezamenlijk toe naar een geharmoniseerd niveau van bescherming persoonsgegevens binnen het Koninkrijk middels een Rijkswet. Een plan van aanpak zal worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	H.9.1	Projectfase uitvoeren op basis van vastgesteld plan van aanpak .	4. Conceptwetsontwerp gereed.	31 januari 2023		Onlangs is duidelijk geworden dat de huidige planning niet zal worden gehaald vanwege de omvang van de wetgeving, de complexiteit van de materie en met name de noodzaak tot een zeer zorgvuldige afstemming tussen de landen. Door de projectgroep zal in januari 2023 het eerste van drie delen wetgeving (incl. MvT) aan de opdrachtgever ter besluitvorming worden voorgelegd. Deel twee en drie volgen in de eerste helft van 2023.
H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	H.12.2	Aangewezen onafhankelijke organisatie controleert opvolging aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	1. Implementatie aanbevelingen worden gemonitord.	Doorlopend		Er wordt eens in de drie maanden een voortgangsrapportage opgeleverd.
				3. Herzien handboek CF 2022 is vastgesteld	30 augustus 2022		Het herziene handboek is - wegens personele problemen bij het ministerie van Justitie - nog niet opgeleverd. De verwachting is dat vaststelling in het vierde kwartaal haalbaar is.
				6. Criteria voor beoordeling projectaanvragen zijn vastgesteld.	30 augustus 2022		In het gereviseerde Handboek worden de criteria opgenomen.
				7. Goedgekeurde jaarverslagen t.b.v. Staten	Doorlopend		De projectgroep H.12 zorgt tijdig voor het opstellen en aanleveren van de jaarverslagen aan de Minister van Justitie, teneinde deze aan te bieden aan de Staten.

H.17	Curaçao komt met behulp van Defensie voor 1 maart 2021 met een plan van aanpak om de verouderde dienstplichtverordeningen aan te passen en om de CURMIL te professionaliseren, waarbij onder andere de doorstroombmogelijkheden van de CURMIL naar de landelijke veiligheidspartners worden verankerd.	H.17.1	Opstellen plan van aanpak gericht op verdere professionalisering van de CURMIL, waar actualisatie van de Dienstplichtverordening een onderdeel van is.	2. Actualiseren dienstplichtverordening.	Doorlopend		Curaçao werkt met Defensie aan de actualisering van de dienstplichtverordening. Uitvoering geschiedt in goed overleg.
		H.17.3	Opstellen moderne rechtspositieregeling voor Caribische beroepsmilitairen, inclusief wettelijke inkadering.	1. Gemoderniseerde rechtspositieregeling is vastgesteld.	Doorlopend		Er is een voorstel opgesteld voor een rechtspositieregeling, die inmiddels op uitgangspuntenniveau is getoetst. Momenteel wordt een memo voorbereid voor bestuurlijke standpuntbepaling. In overleg tussen NHC en TWO is externe assistentie aangetrokken in de vorm van een ervaren jurist.
H.18	Curaçao heeft op 1 april 2021 de benodigde stageplaatsen beschikbaar gesteld ten behoeve van het Sociaal Vormings Traject (SVT). Curaçao en Defensie sluiten voor 1 februari 2021 een convenant dat hierop toeziet.	H.18.1	Op basis van een gesloten convenant benodigde leerwerktrajecten beschikbaar stellen.	10. Evaluatie Pilot SVT	30 november 2022		Dit kwartaal vindt een evaluatie plaats van de eerste lichte SVT met betrekking tot hun doorstroom naar het leerwerktraject (LWT).
				11. Bijsturing project naar aanleiding van de evaluatie.	Doorlopend		Aan de hand van de evaluatie (H.18.1.10) worden mogelijk de werkwijzen en/of de uitgekozen leerwerktrajecten aangepast.
H.19	Curaçao komt met een getrappt plan voor de modernisering en hervorming van het aanbod van online-kansspelen. Dit plan bevat tevens een realistisch tijdspad met bijbehorende mijlpalen. De modernisering en hervorming omvat ten minste: 1. Wet- en regelgeving die voorziet in een onafhankelijke toezichthouder op online kansspelen. Zij verstrekt ook licenties en handhaaft indien nodig, waarbij als uiterste interventie de licentie kan worden ingetrokken. 2. Waarborgen dat aanbieders van online kansspelen vanuit Curaçao handelen conform wet- en regelgeving van de landen waarop zij zich richten. 3. Maatregelen om (via de Curaçao Gaming Control Board en de Belastingdienst) de door licentiehouders verschuldigde belastingen en licentievergoedingen te innen.	H.19.1	Uitwerken maatregel deel 1 en deel 2.	4. Verwerken uitkomsten toets en advies in samenwerking met de TWO en het ministerie van JenV in de LOK, zodat na een laatste beperkte toets van de TWO en JenV (zie H.19.1.8), Curaçao de mogelijkheid heeft om de uitkomsten uit deze toets evenals de belangrijkste uitgangspunten van H2/H19 mee te kunnen nemen in haar wetgevingsproces.	30 september 2022		TWO heeft op 18 juli 2022 een nota aan de NHC gestuurd met daarin een vijftal essentiële punten die moeten terugkomen in de LOK, wil de wetgeving voldoen aan de belangrijkste uitgangspunten van H2/H19 en het vastgestelde plan van aanpak. De nota is door de NHC doorgestuurd naar WJZ, zodat deze kon worden meegenomen in het advies van WJZ over de concept LOK. Eind augustus 2022 heeft het Ministerie van Financiën het advies van WJZ ontvangen. Momenteel wordt de concept LOK door het Ministerie van Financiën aangepast mede op basis van de adviezen van de AML/ CFT/ CFP-committee, WJZ en de nota van TWO. Er wordt goede voortgang geboekt, maar de oorspronkelijke planning is niet gehaald. De TWO is nog in afwachting van een bijgestelde planning wanneer de concept LOK kan worden verwacht.
				7. Er is een goed functionerend online portaal ter registratie van online gaming operators die actief zijn in Curaçao.	1 december 2022		Het portaal voor de registratie van bestaande operators ten behoeve van een soepel verloop van de overgangsfase na de inwerkingtreding van de LOK is nog niet gerealiseerd. De onderhandelingen tussen de GCB en de mogelijke ontwikkelaar van het portaal zijn wel gaande. Het portaal zal naar verwachting in december 2022 gereed zijn.

				8. Beperkte toets door TWO aan de NHC op de aangepaste conceptwetgeving (zie H.19.1.4).	20 oktober 2022		Zie toelichting bij H.19.1.4. In overleg met de NHC wordt gezien wat de vertraging betekent voor de planning.
				9. Evaluatie en voor zover mogelijk verwerking van de uitkomsten van de beperkte toets TWO in de LOK (indien van toepassing), zodat wetgeving voldoet aan de belangrijkste uitgangspunten van H2/H19.	4 november 2022		Zie toelichting bij H.19.1.4. In overleg met de NHC wordt gezien wat de vertraging betekent voor de planning.
				10. Modelvergunningen zijn in concept opgesteld.	1 december 2022		Er is een aanvang gemaakt met de voorbereidingswerkzaamheden ten aanzien van het realiseren van de CGA. Met het opstellen van modelvergunningen is inmiddels gestart volgens de huidige planning.
				11. Modelvergunningen zijn definitief	15 februari 2023		Zie toelichting bij H.19.1.10.
				12. Plan voor de inrichting van een proces voor vergunningverlening is gereed.	1 november 2022		Er is een aanvang gemaakt met de voorbereidingswerkzaamheden ten aanzien van het realiseren van de CGA. Met het opstellen van richtlijnen en procedures is inmiddels gestart volgens de huidige planning.
				13. Plan voor de inrichting van de CGA is gereed.	1 november 2022		Er is een aanvang gemaakt met de voorbereidingswerkzaamheden ten aanzien van het realiseren van de CGA. In het bijzonder is een begroting en een plan van aanpak opgesteld en door CGB bij het Ministerie van Financiën ingediend. De TWO is nog in afwachting van het door de RvM vastgestelde plan van aanpak, mede om vervolgvactiteiten overeen te kunnen komen.
	H.19/ H.2.1	Er zijn waarborgen ingesteld die erop toezien dat het kansspelbeleid in Curaçao voorziet in de bescherming van minderjarigen en andere kwetsbare spelers		1. Onderzoek naar gokverslaving in opdracht van de Curaçao GCB is afgerond.	31 december 2022		De opdrachtbeschrijving is afgerond en de keuze voor opdrachtnemer is bekend. Desondanks is de verwachting dat het onderzoek niet op korte termijn van start kan gaan en zodoende niet op 31 december 2022 is afgerond.
				2. Er is lagere regelgeving en handhaafbaar beleid opgesteld ten behoeve van consumentenbescherming en verslavingspreventie.	Nader te bepalen		

Bijlage A.3: Voortgang Uitvoeringsagenda Sint Maarten op activiteitsniveau

Maatregel	Uitwerkingsactiviteit	Beoogde resultaten	Deadline	Status	Toelichting	
THEMA A: FINANCIËEL BEHEER						
A.1	A.1.1	Onderzoek naar bestaande financiële werkprocessen, waaronder in ieder geval de processen procure to pay en order to cash, en een inventarisatie van de daarbij gebruikte systemen. Inclusief fit/gap-analyse ten behoeve van A.1.2.	7. Resterende financiële werkprocessen uitgewerkt.	31 augustus 2022		De uitwerking is tijdig afgerond.
			8. Fit/gap-analyse uitgevoerd.	18 november 2022		De fit/gap analyse loopt volgens planning.
			9. Besluitvorming implementatie nieuw boekhoudsysteem.	16 december 2022		Loopt volgens planning. Besluitvorming kan plaatsvinden nadat de fit/gap analyse is afgerond.
			10. Opstellen plan van aanpak verbetering beheer financiële systemen.	30 september 2022		Activiteit komt te vervallen. Een apart plan van aanpak is bij nader inzien niet noodzakelijk. De verbeterpunten komen voort uit gebreken bij de vastlegging van het IT beleid in den brede en worden derhalve meegenomen bij een algehele institutionele versterking van de IT functie. Daarnaast zal dit onderwerp ook specifiek worden meegenomen bij de inrichting van een nieuw financieel systeem.
			11. Plan van aanpak verbetering beheer financiële systemen vastgesteld.	31 oktober 2022		Zie toelichting bij A.1.1.10.
	A.1.2	Verkenning mogelijkheden implementatie nieuw boekhoudsysteem.	1. Verkenning vereisten voor een nieuw aan te schaffen boekhoudsysteem voltooid.	Conform planning A.1.1		Loopt mee in de fit/gap analyse onder activiteit A.1.1.8.
	A.1.3	Doorlichting door Nederland samen met Sint Maarten van de praktijk van het begrotingsproces (met name de voorbereiding en opstelling van de begroting voor het komende jaar en de uitvoering van het lopende jaar (begrotings-wijzigingen): begrotingsproces, begrotingsregels, meerjarenramingen (gewone dienst en kapitaaldienst), taken/verantwoordelijkheden/bevoegdheden en (meest) relevante actoren.	6. Plan van aanpak implementatie quick wins begrotingsproces vastgesteld.	31 oktober 2022		Het PvA is ten opzichte van de deadline iets vertraagd, maar daar is gegronde reden voor. Voor het opstellen van het plan van aanpak was, door de complexiteit, meer tijd nodig voor ambtelijke vaststelling. Het PvA is in concept opgesteld en zal binnen enkele weken aan de stuurgroep worden aangeboden voor ambtelijke vaststelling, waarna deze ook bestuurlijk kan worden vastgesteld.
			7. Plan van aanpak implementatie structurele verbeteringen begrotingsproces vastgesteld.	31 oktober 2022		Het PvA is ten opzichte van de deadline iets vertraagd, maar daar is gegronde reden voor. Voor het opstellen van het plan van aanpak was, door de complexiteit, meer tijd nodig voor ambtelijke vaststelling. Het PvA is in concept opgesteld en zal binnen enkele weken aan de stuurgroep worden aangeboden voor ambtelijke vaststelling, waarna deze ook bestuurlijk kan worden vastgesteld.
	A.1.4	Vaststellen achterstallige jaarrekeningen.	4b. Publicatie jaarrekening 2020.	30 september 2022		De eindteksten zijn aangeleverd, publicatie is aanstaande.

		A.1.5	Op orde brengen van de balans door een opschoning van o.a. posten debiteuren, crediteuren en activa.	3. Opschoning van balansposten afgerond.	1 september 2022		De opschoning is tijdig afgerond. De resultaten zijn meegenomen in de concept jaarrekening over 2021, die ter controle bij de accountant voorligt.		
				4. Duurzaam borgen resultaten opschoning door het maken van afspraken, het opstellen van procesbeschrijvingen en het geven van instructies, zodat nieuwe 'vervuiling' zoveel mogelijk wordt tegengegaan.	31 januari 2023		Loopt volgens planning.		
		A.1.6	Juridisch kader aanpassen als basis om financiële kolom te versterken.	3. Opstellen van een plan van aanpak ter afronding van de inventarisatie en de aanpassing van het juridisch kader.	3 oktober 2022		Het PvA is ten opzichte van de deadline iets vertraagd, maar daar is gegronde reden voor. Over de reikwijdte van het onderzoek heeft ambtelijk nadere afstemming plaatsgevonden. Inmiddels is het plan van aanpak opgesteld en besproken met de stuurgroep en zal bestuurlijk worden vastgesteld.		
				4. Plan van aanpak ter afronding van de inventarisatie en de aanpassing van het juridisch kader vastgesteld.	31 oktober 2022		Zie toelichting A.1.6.4.		
		A.1.7	Onafhankelijke advisering over het verkorten van de doorlooptijd van de oplevering en de controle van de jaarrekening.	3. Definitieve onderzoeksrapportage opgeleverd.	31 oktober 2022		Deze activiteit is komen te vervallen en wordt vervangen door activiteit A.1.7.4.		
				4. Verdere verbetering en formalisering van de planning en afspraken tussen het Ministerie van Financiën en SOAB, opgenomen in het auditplan.	31 januari 2023		Loopt volgens planning.		
		A.1.8	Roadmap Financieel Beheer.	2. Roadmap Financieel Beheer vastgesteld.	Medio oktober 2022		De Theory of Change en de bijbehorende routekaarten zijn bestuurlijk vastgesteld.		
				3. Bepalen capaciteitsbehoefte korte termijn en oplossen tekorten going concern.	16 december 2022		Loopt volgens planning.		
		A.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe het gebruik van betrouwbare statistische informatie en data ten behoeve van beleidsontwikkeling en besluitvorming kan worden versterkt. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.2.1	Uitvoeren van een peer review op het Department of Statistics	6. Smart Action Plan opstellen	1 oktober 2022		Het Smart Action Plan is in de loop van oktober opgeleverd. Het gaat in op implementatie van de aanbevelingen uit het peer review rapport.

A.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of het subsidiebeleid, de uitvoering en de bestaande subsidierelaties voldoen aan de eisen: rechtmatigheid, legitimiteit, effectiviteit en efficiency. Op basis van de uitkomsten zullen aanpassingen aan beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd en onrechtmatig verstrekte subsidies met inachtneming van de wettelijke kaders en rechtsbeginselen (indien proportioneel) worden teruggevorderd.	A.3.2	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				De verbetering van het financiële werkproces subsidies wordt wel ook al meegenomen in A.1.1.7, A.1.1.8 en A.1.1.9. Daarnaast zal in A.1.6.4 ook naar de subsidiewetgeving gekeken worden.
A.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald hoe de inkoopfunctie kan worden versterkt, zodat de overheid op een zo doelmatige en effectief mogelijke wijze de inkoop van goederen en diensten kan verrichten. Daarbij zal centralisatie worden overwogen. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	A.4.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				De verbetering van het financiële werkproces Procure to Pay wordt wel ook al meegenomen in A.1.1.7, A.1.1.8 en A.1.1.9. Daarnaast zal in A.1.6.4 ook naar de aanbestedingswetgeving gekeken worden.
A.5	Er wordt een Disaster Risk Management beleid, inclusief een Disaster Risk Financing strategie opgesteld en geïmplementeerd.	A.5.1	Opstellen van Disaster Risk Management beleid.	5. Situational Analysis Risk Profile Assessment afgerond	1 oktober 2022		De analyse is op tijd afgerond.
				6. Financial Stability Plan opgesteld.	1 november 2022		Een eerste opzet is gereed, er dient echter nog een verdiepingsslag te worden gemaakt waardoor het proces wat langer gaat duren.
				7. Financial Stability Plan vastgesteld	1 december 2022		Zie A.5.1.6.
THEMA B: KOSTEN EN EFFECTIVITEIT PUBLIEKE SECTOR							
B.1	De landen dragen zorg voor de continuïteit van vitale processen, waaronder in ieder geval wordt verstaan: elektriciteit, olievoorziening, internet en datadiensten, drinkwatervoorziening, vlucht- en vliegtuigafhandeling, scheepvaartafhandeling, betalingsverkeer, de hulpdiensten en communicatie daartussen en medische instellingen.	B.1.1	Doorlopend.				Hiervoor wordt zorggedragen door Sint Maarten.

B.2	Op basis van een integrale doorlichting van de (semi-) overheidsbedrijven en overheidsentiteiten naar legitimiteit van publiek aandeelhouderschap (dienen ze publieke belangen/doelen?), effectiviteit (bereiken ze de doelstellingen?) en doelmatigheid zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Doelstelling is het versterken van de governance en van de bedrijfsvoering om (toekomstige) verliezen en daarmee risico's voor de begroting van Sint Maarten te voorkomen. Het is geen doelstelling om te komen tot afstoten dan wel (deels) vervreemden van (semi-) overheidsbedrijven en overheidsentiteiten die een vastgesteld publiek belang dienen.	B.2.2	Uitvoeren doorlichting overheids-nv's	4. Definitieve eindrapportage opgeleverd.	1 oktober 2022		De eindrapportage is tijdig opgeleverd.
				5. Beleidsreactie Sint Maarten bestuurlijk vastgesteld.	16 december 2022		Loopt volgens planning.
B.3	Op basis van bestaand en/of aanvullende onderzoek wordt met de landen toegewerkt naar een versterking van het luchtvaartstelsel binnen het Koninkrijksverband. Het kan hierbij gaan om nauwe samenwerking van organisaties en het organiseren van uniforme werkprocessen, conform de internationale veiligheidseisen, waarbij gestuurd wordt op efficiëntie en kostenvermindering.	B.3.1	Afspraken die gemaakt worden in de regiegroep Luchtvaart zijn leidend bij de uitvoering van deze maatregel. Vooralsnog worden geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.				Vooralsnog zijn geen separate afspraken gemaakt in de uitvoeringsagenda.
B.4	Op basis van een integrale doorlichting zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd om de kwaliteit, effectiviteit en uitvoeringskracht van de overheidsorganisatie te verbeteren, waaronder ook wordt verstaan de slagkracht van de ministeriële staven.	B.4.2	Risicogerichte integrale doorlichting(en)	2. Plan van aanpak integrale doorlichtingen opgesteld.	oktober 2022		Het plan van aanpak is in concept gereed.
				3. Plan van aanpak integrale doorlichtingen vastgesteld.	november 2022		De verwachting is dat het plan van aanpak eind november wordt vastgesteld.
		B.4.3	Versterking wetgevingsfuncties	6. Doorlichting wetgevingsfunctie gereed.	1 februari 2023		De voorbereidingen zijn begonnen en naar verwachting zal de doorlichting begin volgend jaar gereed zijn.
				7. Plan van Aanpak vastgesteld.	15 oktober 2022		Het plan van aanpak is in oktober vastgesteld.
B.5	Op basis van onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden (waaronder overwerkvergoedingen, verlofregelingen, bijzondere beloningen en toeslagen, reizen en reisvergoedingen, etc.) worden voorstellen voor mogelijke versoering ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.5.3	In aanvulling op het vergelijkend onderzoek naar de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden wordt een benchmark onderzoek uitgevoerd waarin de arbeidsvoorwaarden uit de (semi)publieke sector worden vergeleken met de private sector.	5. Tussenrapportage gereed en opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever.	Eind november 2022		Onderzoek is opgestart en loopt volgens planning, verwachting ten tijde van het opstellen van deze rapportage is dat de tussenrapportage tijdig wordt opgeleverd.
				6. Definitieve rapportage opgeleverd door leverancier aan opdrachtgever.	31 januari 2023		Loop conform verwachtingen.

B.6	In het kader van een optimale personele inzet wordt de formatie, bezetting en daadwerkelijke aanwezigheid en inzetbaarheid van medewerkers van overheid en overheidsorganisaties onderzocht. Indien medewerkers onterecht loon ontvangen worden, afhankelijk van de situatie, maatregelen getroffen (o.a. stopzetten salaris, ontslagtraject).	B.6.2	In het kader van capacity building en capacity retention worden een medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) en een exit-survey uitgevoerd.	2. Plan van aanpak MTO en exit-survey vastgesteld.	Medio oktober 2022		Het ontwerp van de exit survey en het MTO is gemaakt door het onderzoeksbureau dat de survey en het MTO uitvoert in nauwe afstemming met Sint Maarten. Dit vormt de basis van het plan van aanpak. De TWO levert het plan van aanpak medio november op en de verwachting is dat het plan van aanpak in Q4 wordt vastgesteld.
				5. Uitvoeren exit survey en MTO (Fase 1)	Q4 2022		De eerste exit survey vindt in de maand november plaats. De onderzoekers nemen de lessons learned hieruit mee ter ontwerp en uitvoering van het vervolg.
				6. Uitvoeren MTO	Q4 2022 tot en met Q1 2023		Afgelopen periode zijn de Roadshows die eind januari 2023 gaan plaatsvinden voorbereid. Rondom de periode waarin de roadshows plaatsvinden zal tevens de kick off van het MTO zijn.
B.7	Er wordt een aanpak ontwikkeld gericht op het terugdringen en beheersen van de kosten voor externe inhuur.	B.7.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.				
B.8	Op basis van een doorlichting van de HR-functie (beleid, HR-advies, administratie en instrumentarium) worden verbetervoorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.8.2	Implementeren aanbevelingen ten aanzien van geïdentificeerde verbeterpunten in de Roadmap.	1. Plan van aanpak implementatie verbeterpunten (inclusief financiële dekking) opgesteld.	Q4 2022		De TWO heeft zorgen over het uitblijven van voortgang in de uitvoering van deze maatregel. In het derde kwartaal van 2022 is externe HR-expertise aangewend ter assistentie van het team B bij de uitvoering van de maatregelen B.8/B.9 en B.6. De samenwerking voldeed niet aan de wederzijdse verwachtingen en is derhalve voortijdig beëindigd. Hierdoor ontstaat opnieuw vertraging op de uitvoering van de maatregel. De TWO en Sint Maarten zijn in gesprek om op korte termijn weer externe HR-expertise aan het team toe te voegen zodat het plan van aanpak kan worden opgesteld. Deze assistentie is cruciaal voor het welslagen van deze maatregel gezien de beperkt beschikbare capaciteit en het volume van het project.
				2. Plan van aanpak implementatie verbeterpunten (inclusief financiële dekking) vastgesteld.	Q4 2022		Zie B.8.2.1.
B.9	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt strategisch personeelsbeleid ontwikkeld. Hieronder wordt in ieder geval verstaan: - een strategische personeelsplanning i.r.t. de uitkomsten van de doorlichting onder B.4; - invoer van een prestatie-management systeem binnen het ambtelijk apparaat; - het beperken van de politieke invloed op personeelsaangelegenheden.	B.9.2	Implementeren aanbevelingen ten aanzien van geïdentificeerde verbeterpunten in de Roadmap.	1. Plan van aanpak implementatie verbeterpunten (inclusief financiële dekking) gereed.	Q4 2022		Zie B.8.2.1.
				2. Plan van aanpak implementatie verbeterpunten (inclusief financiële dekking) vastgesteld.	Q4 2022		Zie B.8.2.1.

B.10	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen de behoefte en kosten met betrekking tot huisvesting inzichtelijk worden gemaakt en mogelijkheden tot kostenverlaging en verbeteringen worden onderzocht en, indien aanwezig, worden doorgevoerd. Beoogd is een kostenreductie van 20% in 5 jaar (begroting 2020 als ijkpunt) die verwerkt is in de begroting voor 2025.	B.10.2	Implementatieplan kostenverlaging en verbeteringen ten aanzien van huisvesting.	3. Roadmap vastgesteld	1 september 2022		De roadmap is vastgesteld door de CoM op 15 september 2022.
				4. Plan van Aanpak opgesteld.	1 maart 2023		Voortgang conform planning.
				5. Plan van aanpak vastgesteld.	1 april 2023		Voortgang conform planning.
B.11	In het kader van een efficiënte overheid zullen de mogelijkheden voor een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening worden onderzocht. Op basis van een onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	B.11.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.	1. Plan van aanpak opgesteld	15 september 2022		Het plan van aanpak is opgesteld en op 1 november 2022 door de CoM vastgesteld.
B.14	Sint Maarten zal voldoen aan de richtlijnen van het CFATF met betrekking tot bestrijding van fraude en witwassen. Er wordt een plan van aanpak opgesteld en geïmplementeerd.	B.14.2	Uitvoering National Risk Assessment (NRA).	3. Uitvoering fase 1 en 2.1 en 2.2 uit plan van aanpak gereed.	1 oktober 2022		Het project loopt achter bij de verwachting. De TWO kijkt met Sint Maarten naar wat er nodig is om de NRA tijdig uitgevoerd te hebben.
				4. Voortgangsrapportage derde kwartaal 2022.	15 oktober 2022		De voortgangsrapportage is tijdig ontvangen en geeft een heldere beschrijving van de stand van zaken.
				5. Voortgangsrapportage vierde kwartaal 2022.	15 januari 2023		Voortgangsrapportage wordt tijdig verwacht.
		B.14.3	Plan van aanpak voorbereiding CFATF Mutual Evaluation	2. Voortgangsrapportage derde kwartaal 2022.	15 oktober 2022		Het plan van aanpak ligt sinds mei jl. voor bij de Minister van Justitie voor bestuurlijk akkoord. Nadat het plan van aanpak is vastgesteld kan de TWO de bijdrage ter uitvoering van dit gedeelte toekennen waarmee deze noodzakelijke activiteiten ook in gang gezet kunnen worden.
				3. Voortgangsrapportage vierde kwartaal 2022.	15 januari 2023		zie B.14.3.2.
B.15	Om de corporate governance van overheidsbedrijven te verbeteren zal het "protocol corporate governance (2020)" (wettelijk) worden vastgelegd en zullen de adviezen van de taskforce corporate governance (2020) worden geïmplementeerd.	B.15.2	Uitvoeren implementatieplan.	5. Voortgangsrapportage 4 ingediend waaruit blijkt dat uitvoering van het implementatieplan in voldoende mate conform planning verloopt.	15 november 2022		De voortgangsrapportage is op tijd afgerond en er is voldoende voortgang.

THEMA C: BELASTINGEN						
C.1	Om inkomsten te verhogen en het stelsel robuuster en eenvoudiger te maken zal een integrale doorlichting worden uitgevoerd van het fiscale stelsel inclusief de inkomstenbelasting. De volgende voorstellen zullen worden meegewogen: - Verbreding van de belastingbasis, verschuiving van directe naar indirecte belastingen en invoering VAT/BTW van 12,5 procent, conform voorstellen van de Fiscal Affairs Department (FAD) van het IMF of ABB conform fiscaal stelsel Caribisch Nederland. - Maatregelen gericht op substantiële vermindering van belastinguitgaven en bijdragen/overdrachten aan derden. - Beperken bestuurlijke inmenging/discretionaire bevoegdheden van zowel ambtenaren als bestuurders (m.b.t. aftrekposten, 'tax holidays'). Op basis van de doorlichting en adviezen zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Rekening zal gehouden worden met internationale regels van o.a. de OECD.	C.1.1	Doorlichting van het fiscale stelsel met als doel te komen tot een advies ten aanzien van een stelselhervorming gericht op vereenvoudiging van het stelsel, beperking van bestuurlijke inmenging en een verbreding van de belastinggrondslag.	3. IMF heeft advies uitgebracht ten aanzien van een stelselhervorming. Deze adviezen worden nader uitgewerkt (C.1.2). Op basis hiervan worden mogelijk nadere vragen voorgelegd aan een onderzoeksbureau.		Voorleggen van nadere vragen wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.
		C.1.2	Vormgeven richtingen ten aanzien van de hervorming van het fiscale stelsel op basis van de aanbevelingen van het IMF en de eerdere voorstellen van Sint Maarten.	2. Beslisnotitie ten aanzien van stelselhervorming behandeld in de Staten van Sint Maarten.	Zo spoedig mogelijk	Ten tijde van het opstellen van deze rapportage is het de verwachting dat de beslisnotitie begin december in het Parlement van Sint Maarten wordt besproken. Daarnaast is een zogenaamde veegwet geconcipteerd. Deze landsverordening repareert bestaande wetgeving door fouten/omissies aan te passen. De wetgeving zoals voorgesteld in de beslisnotitie wordt thans geconcipteerd met behulp van extern ingehuurd capaciteit. De Afdeling Fiscale Zaken heeft schaarse capaciteit en dit heeft potentieel een negatieve invloed op de doorlooptijd voor het reviewen. De TWO en Sint Maarten treden in gesprek over noodzakelijke ondersteuning voor de afdeling Fiscale Zaken.
C.2	De Belastingdienst zal benodigde gegevens van de bancaire sector gaan ontvangen, voor zover dat nog niet gebeurt.	C.2.2	Start informatie-uitwisseling.	1. Start informatie delen.	september 2022	Per 1 september jl. wordt eenzijdig informatie gedeeld met de bancaire sector.
				2. Start informatie ontvangen.	Zo spoedig mogelijk	Om informatie te kunnen ontvangen dienen verschillende waarborgen aanwezig te zijn. Sint Maarten beziet of en op welke termijn kan worden voorzien in deze waarborgen en wat hiervoor nodig is.
C.3	Compliance-programma's worden voortgezet/opgesteld.	C.3.1	Wordt meegenomen in fase 2 van C.4.			Zie C.4.
C.4	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek wordt bepaald of en hoe de Belastingdienst kan worden geoptimaliseerd en gemoderniseerd, dusdanig dat belastinginning effectief en efficiënt kan plaatsvinden. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	C.4.1	Fase 1: Uitvoeren van enkele quick reviews naar geïdentificeerde bottlenecks en quick wins.	6. Uitwerken leerwerktraject en opstellen van een voorstel.	Q4 2022	Een leerwerktraject is in de afgelopen maanden verkend. Een plan van aanpak is in voorbereiding ter besluitvorming door de stuurgroep. Bezien wordt of medewerkers audit hetzelfde traject kunnen doorlopen als medewerkers van de Stichting SBAB.
				7. Voorstel leerwerktraject vastgesteld.	Q4 2022	Zie C.4.1.6.

				8. Uitwerken aanbevelingen uit sustainability assessment.	Q4 2022		De aanbevelingen uit het sustainability assessment zijn overgenomen in de eisen die worden gesteld aan nieuwe software (portaal, connectie kernsystemen en vervanging kernsystemen).
		C.4.2	Aanschaf online portal voor de invoer van de belastingmiddelen loonbelasting, Inkomstenbelasting en Belasting op bedrijfsomzetten.	6. Besluitvorming aanschaf portal afgerond.	Q4 2022		Verloopt vooralsnog volgens planning.
		C.4.3	Opschonen van de CRIB-bestanden waarbij foutieve NAW-gegevens worden hersteld, relaties tussen entiteiten correct worden geregistreerd, personen die onterecht op actief staan worden gecorrigeerd.				Zie C.4.4.
		C.4.4	'Quick win'-maatregelen: voorbereiden en uitvoeren van (a) opschoning databestanden (zie C.4.3), (b) wegwerken achterstanden en (c) versneld innen en invorderen van achterstallige bedragen	7. Voortgangsrapportage derde kwartaal ten aanzien van de uitvoering van de quick wins inclusief reflectie.	31 oktober 2022		De voortgangsrapportage is tijdig opgeleverd. De verschillende quick wins worden uitgevoerd of voorbereid. Voor de versnelde invordering is een velenging van de termijn met 6 maanden gevraagd om het rendement te vergroten. Ten aanzien van het wegwerken van de achterstanden is de verwachting dat de jaren 2017/2018 eind Q.4 gereed zijn (thans 95% gereed). Voor de jaren 2015/2016 en 2019/2020 is de prognose ten tijde van het opmaken van deze rapportage dat dit eind Q.1 2023 gereed zal zijn.
				8. Voortgangsrapportage vierde kwartaal ten aanzien van de uitvoering van de quick wins inclusief reflectie.	31 januari 2023		De verwachting is dat de voortgangsrapportage tijdig wordt opgeleverd.
C.5	Er wordt een Belastingregeling voor Nederland en Sint Maarten overeengekomen, in lijn met minimum Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) voorwaarden waarbij o.a. wordt gekeken naar het voorkomen mogelijke winstverschuivingen.	C.5.1	Overeenkomen onderlinge regeling tussen Nederland en Sint Maarten	1. Ambtelijke overeenstemming over inhoud en behandeling in Rijksministerraad.	Zo spoedig mogelijk		De oorspronkelijke deadline was bepaald op juli 2022. Ondanks ingehuurde externe capaciteit is deze deadline niet gehaald. De onderhandelingen over de BRNS vinden medio november plaats.
C.6	Wetgeving ten behoeve van ondertekening en inwerkingtreding Establishment Agreement Wereldbank wordt aangenomen en geïmplementeerd.	C.6.1	Implementatie wetgeving (belastingparagraaf) Establishment Agreement Wereldbank.	4. Publicatie Landsverordening.	Zo spoedig mogelijk		De Landsverordening is onderweg naar de Gouverneur.

THEMA D: FINANCIËLE SECTOR							
D.1	Er wordt een integrale doorlichting van de financiële sector uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.1.1	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao-Sint Maarten.	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig.	Doorlopend		De aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao - Sint Maarten, zijn door de CBCS verwerkt in een hervormingsprogramma. De uitvoering hiervan heeft voldoende voortgang.
D.2	Er wordt een integrale doorlichting van het stelsel van toezicht (wet- en regelgeving, toezichtbeleid) op de financiële markten uitgevoerd door een externe onafhankelijke partij. Op basis van de uitkomsten van deze doorlichting worden maatregelen geformuleerd om tekortkomingen te adresseren.	D.2.1	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de financiële sector van de monetaire unie Curaçao-Sint Maarten.	2. Voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van het IMF monitoren en bijsturen waar nodig. Bij de verdere uitvoering van het hervormingsprogramma door de CBCS zullen in lijn met de aanbevelingen van het IMF de transitie naar risico-gebaseerd toezicht en de versterking van toezichthandhaving worden geprioriteerd.	Doorlopend		Zie D.1.1.
D.3	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten van de eigen munt versus dollarisatie door een externe onafhankelijke partij. Besluit over wenselijke monetaire structuur. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zullen de maatregelen worden bepaald en geïmplementeerd.	D.3.1	Onderzoek naar dollarisatie door IMF.	2. CBCS zal op basis van de bevindingen van het IMF-rapport over de voor- en nadelen van de dollarisatie als eerste follow-up analyseren hoe de mogelijke nadelen die samenhangen met het hebben van een eigen munt in de landencontext het beste kunnen worden ondervangen.	Eind 2022		CBCS heeft een position paper opgesteld en werkt aan een meer diepgaande analyse van hoe de mogelijke nadelen die samenhangen met het hebben van een eigen munt in de landencontext het beste kunnen worden ondervangen. Gezien de complexiteit van het vraagstuk ligt de deadline op eind 2022. Er zijn thans geen signalen dat deze niet zal worden gehaald.
D.4	Er vindt modernisering plaats van bekende tekortkomingen in wet- en regelgeving, in ieder geval invoering Depositogarantiestelsel DGS en modernisering resolutieraamwerk). Overzicht van welke wetgeving zou moeten worden aangepast, vervolgens aanpassing, besluitvorming en implementatie van de wetgeving.	D.4.1	Voortzetting plan van aanpak CBCS, ontwikkeling wetgevingskalender en afspraken met WJZ over versterking wetgevingscapaciteit.	2. Wetgevingskalender implementeren. Bij de verdere uitvoering van het hervormingsprogramma door de CBCS zullen in lijn met de aanbevelingen van het IMF zal bij de verdere uitvoering de modernisering van het resolutieraamwerk worden geprioriteerd. Daarnaast zal CBCS een roadmap ontwikkelen voor het adresseren van de resultaten van het geplande asset quality review.	Doorlopend		Zie D.1.1.
D.5	De governance van de CBCS wordt versterkt, conform internationale best practices waaronder door het scheiden van verschillende taken binnen de CBCS.	D.5.2	Op zo kort mogelijke termijn volledig invulling geven aan maatregelen om tekortkomingen te adresseren naar aanleiding van aanbevelingen van het IMF inzake de interne organisatie van de CBCS.	1. Voortgang aanbevelingen naar aanleiding van review interne organisatie monitoren. Bij de opvolging van de aanbevelingen uit het IMF-rapport staat de absolute onafhankelijkheid van de CBCS voorop.	Doorlopend		Het onderzoek is afgerond.

THEMA E: ECONOMISCHE HERVORMINGEN						
E.1	Er zal een integrale analyse van het huidige arbeidsmarktbeleid, wet en regelgeving worden uitgevoerd op basis waarvan het arbeidsmarktbeleid wordt geactualiseerd en gemoderniseerd. Maatregelen als arbeidstijdverkorting, deeltijdwerken, contracten voor bepaalde tijd, versoepelen ontslagrecht, wegnemen belemmeringen voor aannemen buitenlandse arbeidskrachten, illegale tewerkstelling en bestrijding van de jeugdwerkloosheid zullen in de analyse worden betrokken. Op basis van de analyse worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.1.1	Onderzoek huidige arbeidsmarktbeleid en wet en regelgeving.	9. een addendum op de plannen van aanpak van E1, E3 en E4 is vastgesteld door Sint Maarten en Nederland, waarin wordt vastgelegd dat de bevindingen van deze onderzoeken leiden tot een integrale sociaaleconomische hervormingsagenda in januari/februari 2023.	1 oktober 2022	Het addendum is goedgekeurd, vaststelling volgt binnenkort.
E.2	De informele economie en illegale arbeid wordt tegengegaan. Op basis van onderzoek naar de omvang van de informele economie zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.2.0	Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.			
E.3	Illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten wordt tegengegaan. Er zal onderzoek worden gedaan naar illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. Op basis van de resultaten en aanbevelingen worden voorstellen ontwikkeld en geïmplementeerd.	E.3.2	Implementatieplannen voor maatregelen tegengaan illegale tewerkstelling vaststellen.	11. Implementatieplan kortetermijnmaatregelen vastgesteld.	1 oktober 2022	Dit is onderdeel geworden van E.1.1 resultaat 9; addendum op PvA E.1, E.3 en E.4.
		E.3.3	Implementatieplannen voor maatregelen tegengaan illegale tewerkstelling uitvoeren.	1. Maatregel 1: Toegang arbeidsinspectie (IVSA) tot gegevens in de gegevensbestanden (CRM) van andere relevante overheidsafdelingen: evaluatie toegang IVSA tot CRM gereed.	1 oktober 2022	De toegang is bewerkstelligd; evaluatie is nog gaande. De verwachting is dat deze in november zal zijn afgerond.
				2. Maatregel 2: synchronisatie van procedures aanvraag werkvergunning; werkinstructies gereed, gebruikerstrainingen gereed.	1 januari 2023	De verwachting is dat deze deadline gaat worden gehaald.
		3. Maatregel 4: herziening van de landsverordening administratieve handhaving; opdracht tot herziening van de wetgeving is opgesteld.	1 december 2022	De opdracht is reeds opgesteld.		
E.4	Bewerkstelligd wordt dat het stelsel van sociale zekerheid een activeringsfunctie zal hebben, met de juiste prikkels, waarbij tevens zorggedragen wordt voor adequaat sociaal vangnet. Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Bezien in samenhang met de maatregelen omtrent de hervorming van de arbeidsmarkt.	E.4.1	Onderzoek naar stelsel van sociale zekerheid.	9. Tweede tussenrapportage (in presentatievorm) gereed	1 november 2022	De tweede tussenrapportage is gereed.
				10. Eindrapportage gereed	31 december 2022	De verwachting is dat de deadline wordt gehaald.

E.5	<p>Sint Maarten verhoogt de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 (in 2025) tenzij uit onafhankelijk onderzoek blijkt dat een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 niet realistisch is en er alternatieve voorstellen zijn met hetzelfde budgettaire effect. Een onafhankelijk economisch instituut (aangewezen door het COHO in overleg met het land) brengt in kaart wat de structurele budgettaire effecten zijn voor de betaalbaarheid van de pensioenen en sociale zekerheid als de pensioengerechtigde leeftijd wordt verhoogd naar 66 jaar in 2025 en verder verhoogd zou worden door koppeling aan de levensverwachting en rekent de alternatieve voorstellen door. De uitkomsten worden voorgelegd aan Sint Maarten en Nederland waarna in overleg bekeken wordt hoe er invulling wordt gegeven aan de onderzoeksresultaten.</p>	E.5.0	<p>Dit wordt doorgeschoven naar een volgende uitvoeringsagenda.</p>				
E.6	<p>Ondernemerschap en het investeringsklimaat zullen worden bevorderd. Daarbij is o.a. van belang dat het vergunningstelsel wordt geoptimaliseerd, de costs of doing business worden verlaagd, en bureaucratie (red tape) wordt weggenomen. Op basis van een integrale doorlichting van (o.a.) wet- en regelgeving zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.</p>	E.6.2	<p>Implementatie aanbevelingen naar aanleiding van onderzoek ondernemerschap- en investeringsklimaat.</p>	<p>1. Plan van aanpak implementatie aanbevelingen opgesteld.</p> <p>2. Plan van aanpak implementatie aanbevelingen vastgesteld.</p> <p>3. Uitvoeren aanbevelingen 1.1, 1.2, 1.6 en 1.10 uit het onderzoek ondernemerschap- en investeringsklimaat.</p> <p>4. Uitvoeren aanbevelingen, 3.1, 3.3 en 3.4 uit het onderzoek ondernemerschap- en investeringsklimaat.</p>	<p>15 september 2022</p> <p>1 oktober 2022</p> <p>1 januari 2023</p> <p>1 maart 2023</p>		<p>TEATT heeft een Plan van Aanpak opgesteld dat verdere uitwerking en implementatie van de aanbevelingen uit het rapport van het onderzoeksbureau in het vooruitzicht stelt. Het plan is in het stadium van laatste revisies. Aan een aantal aanbevelingen uit het rapport wordt al gewerkt (quick wins).</p> <p>Zie E.6.2.1. Als het plan van aanpak is gefinaliseerd zal deze het goedkeuringstraject ingaan. Hoewel de deadline niet is gehaald is er wel dusdanig veel vooruitgang geboekt dat de verwachting is dat een spoedige vaststelling zal volgen. Op dit moment wordt tevens nagedacht over de inhuur van extra capaciteit, zodat men verder kan met de implementatie en dit geen onnodige vertraging oplevert in het verdere traject.</p> <p>Een start is gemaakt met het opstellen van heldere criteria voor vergunningen en permits. Het afdelingshoofd is inmiddels gemandateerd om beslissingen m.b.t. vergunning te nemen.</p> <p>Gesprekken met de KvK over het online beschikbaar stellen van informatie over het starten van een onderneming, het ontwikkelen van een standaardpakket voor nieuwe ondernemers en het opzetten van offline en online trainingen voor beginnende ondernemers zijn gestart.</p>

				5. Uitvoeren overige prioriteiten (1.3, 1.7, 1.8, 1.9 and 5.1)	1 januari 2024		Eerste ideeën omtrent het invoeren van de lex silencio positivo zijn gevormd. Afhankelijk van de uitkomsten van E.6.3 zal helder worden welke vergunningen kunnen worden verwijderd en voor welke vergunningen in aanmerking komen voor ex post eisen. Er is een eerste concept mededingingswet gereed. De mededingingswet zal door de private sector worden gehandhaafd.
E.7	Ontwikkelen en implementeren grondbeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid.	E.7.1	Ontwikkelen van een Plan van Aanpak met vier pijlers: 1. strategie; 2. ruimtelijke-ordeningsbeleid; 3. erf-pachtbeleid; 4. administratieve en financiële achterstanden.	3. Plan van Aanpak opgesteld.	1 maart 2023		De verwachting is dat deze deadline zal worden gehaald.
				4. Plan van Aanpak vastgesteld.	1 mei 2023		Zie E.7.1.3
THEMA F: ZORG							
F.1	Om COVID-19 te kunnen beheersen en beheersbaar te houden worden de adviezen van het OMT Cariben (24 april 2020 en 3 juni 2020) doorgevoerd, waaronder in ieder geval de volgende maatregelen: - op peil houden beschikbare IC-capaciteit; - versterken diensten publieke gezondheid (o.a. i.v.m. bron- en contactonderzoek) - op voorraad houden van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM); - vergoten en op peil houden testcapaciteit; - invoeren syndroom surveillance; - garanderen voldoende air-ambulance capaciteit; - Aankoop COVID vaccin en doorvoeren vaccinatieprogramma (vanaf beschikbaar zijn vaccin).	F.1.1	Doorlopend.				Sint Maarten werkt, met ondersteuning van VWS, aan het beheersen en bestrijden van de (gevolgen van) COVID-19. Dit is een doorlopende activiteit.
F.2	In het kader van doelmatigheid worden overbodige dubbelingen in het zorgaanbod van de verschillende ziekenhuizen en andere inefficiënties in kaart gebracht en teruggedrongen, middels opstellen en uitvoeren plan samenwerking regionale ziekenhuizen Caribisch gebied Koninkrijk en maken bestuurlijke afspraken, waaronder in ieder geval wordt verstaan: - reduceren van het aantal medische uitzendingen naar derde landen door uitbreiding van zorgaanbod binnen het Caribisch gebied van het Koninkrijk (top-	F.2.2	Voorstel om in gezamenlijkheid (Dutch Caribbean Hospital Alliance (DCHA) + het platform voor Zorgverzekeraars CAS-BES (PSZ)) een programma van eisen op te stellen waarop een (op kwaliteit en kosten gebaseerde) inventarisatie van tarieven van de bij DCHA aangesloten ziekenhuizen en zorginstellingen op andere bestemmingen (Colombia, Dominicaanse Republiek, Nederland) gestoeld zal worden.	1. Inzicht in zorgaanbod bij DCHA aangesloten ziekenhuizen en ziekenhuizen in de regio en de (comparatieve) kosten hiervan	31 december 2022		Een plan van aanpak hiervoor, met een planning voor uitvoer van het onderzoek is opgesteld. Het plan zal in de summit van 28 november met het bestuur van de DCHA uo en de stuurgroep van het platform Samenwerkende Zorgverzekeraars behandeld worden.

	specialistische zorg); – gezamenlijke inkoop medicatie, middelen, materialen en apparatuur; – regionaal opleiden en capaciteitsplanning van zorgpersoneel (kosten opleiding reduceren door minder opleiden in het buitenland); – rationalisering laboratoriumzorg en reductie aantal laboratoria; – medische specialisten die verzekerde zorg leveren in loondienst van ziekenhuizen (sterfhuisconstructie); – versterken samenwerking eerstelijnszorg en tweedelijnszorg; – herijken bekostigingswijze en tarieven tweedelijnszorg samen met zorgverzekeraars en Nederlandse zorgautoriteit.	F.2.3	Bewerkstelligen toetreding ziekenhuisinstellingen van Saba en Sint Eustatius tot DCHA.	1. Formaliseren toetreding ziekenhuisinstellingen van Saba en Sint Eustatius tot de coöperatie, waarmee uitbreiding van de scope van activiteiten van de DCHA wordt gerealiseerd.	1 oktober 2022		De DCHA uo heeft in een algemene ledenvergadering op 28 augustus besloten om de ziekenhuisinstellingen SCF en SEHCF toe te laten treden tot de DCHA. De corresponderende documenten en besluiten hieromtrent zijn getekend en bevestigd.
		F.2.4	Bewerkstelligen aansluiting ICT-systemen van ziekenhuisinstellingen van Curaçao, Aruba, Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius tot ZORG-CERT	1. Aansluiting van alle bij DCHA aangesloten ziekenhuizen tot de wereldwijde cyber-security organisatie ZORG-CERT.	31 november 2022		Er is een offerte opgevraagd bij Zorg-Cert en inmiddels geleverd. Momenteel is er een impact-analyse gaande in de DCHA-ICT werkgroep waarbij alle IT managers van de ziekenhuizen bij zijn aangesloten. De DCHA-leden zijn het eens met het principebesluit om de routekaarten uit te werken met de uitwerking van een impactanalyse, de kosten voor de ondersteuning van de IT-managers inventariseren en een onderliggend contract van de partij die dit traject kan ondersteunen.
		F.2.5	Summit DCHA–Platform Samenwerkende Zorgverzekeraars (PSZ) op Bonaire.	1. Uitwerking van de afspraken uit het kaderstellend projectplan zoals afgesproken in het conclusiedocument van het 4-landenoverleg van juni 2022, waarbij tevens de samenwerkingsvorm wordt geconcretiseerd.	oktober/ november 2022		De summit vindt conform afspraak op 28 november plaats op Bonaire met deelname van het bestuur van DCHA UA en leden van de stuurgroep platform Samenwerkende Zorgverzekeraars (SZV). Onderwerpen van deze summit zijn: <ul style="list-style-type: none"> • vastleggen van een samenwerkingsvorm tussen de DCHA u.a. en de SZV • vaststellen van een meerjarig jaarplan • medische evacuatie in crisissituaties • gezamenlijk inkoop van geneesmiddelen • vastleggen van een plan van aanpak voor een comparatief onderzoek tarieven ziekenhuizen aangesloten bij DCHA UA bij interinsulaire medische uitzendingen.
F.3	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek naar de doelmatigheid (inclusief bekostiging) en effectiviteit van de zorg en de uitkomsten van maatregel F.2 zullen voorstellen worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Gedacht kan worden aan herijken verzekeringspakket en invoeren van eigen betalingen.	F.3.1	Opstellen en uitvoeren plan van aanpak met als doel het verhogen van de doelmatigheid en effectiviteit van de zorg op lange termijn (General Health Insurance).	12. Derde tussenrapportage i.v.m. bijdragebrief december 2021	1 oktober 2022		De 3e kwartaalrapportage is niet gereed, ook feedback op rapportage 2e kwartaal is zodoende niet verwerkt.
				13. addendum op PvA GHI vastgesteld	1 oktober 2022		Addendum goedgekeurd door CoM, vaststelling door TWO is onderweg.
				14. nieuwe tijdsplanning PvA gereed.	1 oktober 2022		Nieuwe tijdsplanning is cruciaal, na het besluit om GHI in te voeren in 2024 i.p.v. 2023. Het is onduidelijk wanneer de nieuwe planning beschikbaar zal komen.
				15. de update van het financiële scenariomodel is gereed	1 oktober 2022		De definitieve versie van de nieuwe versie van het financiële model is opgeleverd.

			16. een public awareness plan is geformuleerd met medewerking van de ministeries van Volksgezondheid (VSA), Algemene Zaken (AZ) en Financiën en het uitvoeringsorgaan voor de sociale zekerheid SZV.	1 november 2022		Public awareness plan is nog niet gereed, geen duidelijkheid over een verwachte opleverdatum.
			17. aangepast ontwerp landsverordening GHI plus bijbehorende Landsbesluiten (LB-hams) gereed	1 november 2022		Aangepast ontwerp LV en LB's zijn in concept gereed behoudens update financiële paragraaf MvT. Er is zicht op spoedige voltooiing.
	F.3.2	Opstellen plan van aanpak met als doel het verhogen van de houdbaarheid van het zorgstelsel op de korte termijn, waarbij in ieder geval wordt gekeken naar het uitvoeren van behoefte- en zorginstellingen, efficiënte inkoop medicijnen en preventieve zorg.	3. Plan van aanpak vastgesteld. Dit plan werkt een aantal maatregelen ter beheersing van de inkoop- en uitvoeringskosten van zorg uit. Dit gaat met name over de inkoop van (generieke) medicijnen, maar bijvoorbeeld ook preventie en de uitwisseling van gegevens tussen artsen, ziekenhuis, laboratoria, apotheken, etc.	1 oktober 2022		Eerdere deadlines in Q1 (22 maart) Q2 (1 mei) en Q3 (1 juli) voor vaststelling werden niet gehaald, terwijl een concept al geruime tijd gereed is.
THEMA G: ONDERWIJS						
G.1	Een expertgroep uit de vier landen / groep onderwijsexperts uit de vier landen voert een doorlichting uit van het gehele onderwijsbestel, met inbegrip van alle publieke en particuliere betrokken partijen, inclusief de overheid. Hierbij komen in ieder geval aan de orde: - onderwijskwaliteit, lesmethoden en – middelen; - aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; - doorstroom tussen ko, po, vo en mbo/ho/wo (al dan niet in Europees Nederland); - doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderwijsbekostiging, mitigeren van inefficiënties in het systeem; - versterken van de kwaliteitsverbetering door effectief toezicht door onder andere de inspecties; samenwerking onderwijs- en ontwikkelingsvoorzieningen in de regio (en eventueel Europees Nederland). Hierbij worden in elk geval de onderwijsinspecties van de vier landen betrokken. Op basis van de uitkomsten van de doorlichting worden maatregelen ontwikkeld en geïmplementeerd.	G.1.1	Doorlichting van het onderwijsbestel.	5. Eindrapportage gereed.	1 oktober 2022	De rapportage is eind oktober ontvangen.

THEMA H: VERSTERKEN RECHTSSTAAT							
H.1	In het belang van stabiliteit van de openbare orde en veiligheid worden tot nader orde geen bezuinigingen toegepast die de operationele uitvoeringscapaciteit binnen de meest vitale sectoren van de rechtsstaat (Politie, Douane, Landsrecherche, OM, Hof, Kustwacht, gevangeniswezen en de veiligheidsdienst) beperken.	H.1.1	Doorlopend.				
H.2	Op basis van bestaand en/of aanvullend onderzoek zal worden bepaald of en hoe de (fysieke en online) goksector hervormd moet worden. Doelstelling is het verhogen van de inkomsten voor de overheid. Op basis van voorstellen zal besluitvorming en implementatie plaatsvinden.	H.2.3	Schrijven nieuwe kansspelwet- en regelgeving	1. Concept wetgeving gereed	1 oktober 2022		Concept wetgeving is afgerond.
				3. Opstellen lagere wet- en regelgeving	Nader te bepalen		Het opstellen van lagere wet- en regelgeving hangt mede samen met de inhuur van een NL wetgevingsjurist, dit traject heeft aan NL zijde vertraging opgelopen maar de verwachting is dat de wetgevingsjurist op korte termijn aan de slag gaat.
				4. Feedback/advies in samenwerking met Nederland op conceptwetgeving.	15 november 2022		Ligt op schema.
				5. Toets conceptwetgeving aan de uitgangspunten van H2, het PoA en visiedocument in samenwerking met Nederland.	Nader te bepalen		De toets zal plaatsvinden wanneer de feedback en het advies op de kaderwet verwerkt is en de ingehuurde wetgevingsjurist in de gelegenheid is geweest samen met Sint Maarten de wet door te nemen. Datum hangt mede af van de inhuur van een wetgevingsjurist en is zodoende nog nader te bepalen.
				6. Ontvangen voorstel organisatiestructuur Sint Maarten Gaming Authority (SMGA) door Nederland	Nader te bepalen		Het voorstel voor een door Sint Maarten gewenste organisatiestructuur is nog niet ontvangen. Sint Maarten zou hier zelf mee aan de slag gaan en e.e.a. voor advies, overleg en feedback voorleggen aan NL. Hiervoor is nog geen datum vastgesteld, dit zal z.s.m. worden gedaan.
				7. Feedback/ advies op voorgestelde organisatiestructuur Sint Maarten Gaming Authority (SMGA) door Nederland	Nader te bepalen		Dit actiepunt kan pas plaatsvinden als aan actiepunt 6 is voldaan.
		H.2.4	Implementatie van Plan van Aanpak- technische keuring/ audit speelautomaten	1. Een technische audit van speelautomaten uitgevoerd door GLI (Gambling Laboratories International) i.s.m. SXM. Feitelijke situatie van de machines controleren.	1 januari 2023		De verwachting is dat dit op tijd zal worden afgerond.

H.9	Zodra technische assistentie, in de vorm van een wetgevingsjurist, is gerealiseerd zal er meer inzicht worden verkregen in de planning. De betrokken partijen zullen gezamenlijk bekijken welke planning het meest reëel is.	H.9.1	Projectfase uitvoeren op basis van vastgesteld plan van aanpak.	4. Conceptwetsontwerp.	1 januari 2023		Onlangs is duidelijk geworden dat de huidige planning niet zal worden gehaald vanwege de omvang van de wetgeving, de complexiteit van de materie en met name de noodzaak tot een zeer zorgvuldige afstemming tussen de landen. Het traject verloopt, ondanks de opgelopen vertraging, voorspoedig en tot tevredenheid van partijen. Door de projectgroep zal in januari 2023 het eerste van drie delen wetgeving (incl. MvT) aan de opdrachtgever ter besluitvorming worden voorgelegd. Deel twee en drie volgen in de eerste helft van 2023.
H.12	Beheer en toezicht t.a.v. het criminaliteitsfonds wordt op orde gebracht. Curaçao en Sint Maarten volgen de aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving op. Uiterlijk 1 april 2021 hebben de landen een onafhankelijke organisatie aangewezen die het fonds controleert op het opvolgen van de aanbevelingen en rapporteert of het fonds naar behoren werkt.	H.12.1	Opvolgen aanbevelingen uit de rapporten van de Raad voor de Rechtshandhaving m.b.t. het criminaliteitsfonds.	5. Het beleidsplan 2023 Criminaliteitsfonds is vastgesteld.	31 oktober 2022		Het beleidsplan is in concept gereed maar vaststelling heeft nog niet plaatsgevonden. De verwachting is dat dit voor het einde van dit jaar zal gebeuren.
				6. Handboek Crimefonds is vastgesteld.	31 oktober 2022		Het handboek is in concept gereed. Vaststelling van het handsboek is afhankelijk van het beleidsplan. De verwachting is dat dit voor het einde van dit jaar zal gebeuren.
				7. Financiële administratie is ingericht.	30 november 2022		De inrichting van de financiële administratie zal naar verwachting in november 2022 plaatsvinden. Er is vertraging opgelopen, aangezien de huidige stand van zaken moest worden geëvalueerd.
				8. Een uitvoeringsorganisatie is opgericht en ingewerkt.	31 oktober 2022		De oprichting en inwerking van de uitvoeringsorganisatie is afhankelijk van de inrichting van de financiële administratie waarmee de uitvoeringsorganisatie aan de slag gaat.
				9. Een stuurgroep Misdaadbestrijding is opgericht en ingericht.	1 januari 2023		De oprichting van de stuurgroep is vertraagd, aangezien er nog geen kandidaten zijn geselecteerd. Hierna volgt ook het traject om de stuurgroep te formaliseren.
				10. Evaluatie afgerond en project afgesloten.	1 maart 2023		De evaluatie en afronding kan plaatsvinden na afronding van de eerder genoemde punten. De verwachting is dat dit voor de gestelde deadline zal plaatsvinden.

H.20	Om de detentieomstandigheden te verbeteren zal Sint Maarten in overleg met Nederland de gemaakte afspraken verbetermaatregelen uit 2018 uitvoeren en zo nodig de hiervoor benodigde middelen vrijmaken en in de begroting opnemen.	H.20.1	Realiseren verbetermaatregelen.	1. Verbetermaatregelen gerealiseerd.	30 juni 2023		Sint Maarten heeft per brief om uitstel van maatregel H.20 naar 30 juni 2023 verzocht. Implementatie van functiehandboeken, onderdeel van Afsprakenlijst, is nog niet gerealiseerd. Ook is de tender voor bouwkundige verbeteringen nog niet gegund. De verwachting is wel dat dit voor het verstrijken van de deadline zal worden geadresseerd.
H.21	Om te voldoen aan de (internationale) eisen m.b.t. detentie zal Sint Maarten voor 15 februari 2021 met Nederland UNOPS de opdracht geven tot een vooronderzoek om te komen tot een lange termijn plan voor de detentiesituatie op Sint Maarten.	H.21.1	Ondertekenen projectovereenkomst en -voorstel met UNOPS, met Nederland als financier en Sint Maarten als opdrachtgever en bij ondertekening Fase 2 ook medefinancier.	2. Projectovereenkomst en -voorstel Fase 1 en vervolgens Fase 2 met UNOPS zijn ondertekend door Nederland als financier en Sint Maarten als opdrachtgever (voor Fase 2 ook medefinancier) en governance-framework is opgezet.	Nader te bepalen		Minister van Justitie heeft d.d. 28 oktober jl. formeel akkoord gegeven op UNOPS Fase 1. Deadlines voor het aanbieden zetelverdrag in de RMR (26 nov a.s.) worden echter niet gehaald, ondanks dat het zetelverdrag randvoorwaardelijk is voor het tekenen van de overeenkomst (vereisten UNOPS). Sint Maarten moet komende maand flinke stappen zetten om i.s.m. BZK tot een gedegen en getekende overeenkomst te komen.

Bijlage B: Zienswijzen van de Landen op Uitvoeringsrapportage

Bijlage B.1: Zienswijze Aruba

Bijlage B.2: Zienswijze Curaçao

Bijlage B.3: Zienswijze Sint Maarten

Zienswijze

Van: het ministerie van Algemene Zaken namens Land Aruba

Datum: 25 november 2022

Onderwerp: zienswijze van Land Aruba op de uitvoeringsrapportage van het landspakket no. 4 2022

Inleiding:

Zoals in de inleidende tekst van deze rapportage is aangegeven, wordt er tussen de landen hard gewerkt aan het realiseren van de gestelde hervormingen. Dit op basis van wederzijds respect en in uitgebreid overleg. Kenmerkend voor de afgelopen periode is geweest het aanscherpen van de gestelde doelen zoals geformuleerd in het landspakket aan de hand van verdiepingssessies. Hierna zal het gesprek gevoerd moeten worden over hoe om te gaan met de nieuwe inzichten verkregen naar aanleiding van deze sessies.

Hiernavolgend wordt er stilgestaan bij een aantal aandachtspunten van de afgelopen periode:

- **Belastingen**

- De afgelopen periode is er veel nadruk gelegd op het thema belastingen en de door Aruba ondernomen stappen. Noemenswaardig is dat per 1 januari 2023 een herzien belastingstelsel wordt doorgevoerd met oog op de haalbaarheid en het behoud van draagvlak. Voor het verder kunnen optimaliseren van het belastingstelsel is ruimte nodig. Dit om de belastingdienst verder te versterken, nieuwe calculaties te kunnen uitvoeren, alsook rekening te houden met o.a. de ontwikkelingen op wereldniveau.

Het uitgangspunt van Land Aruba is het tonen van eigenaarschap waarbij er invulling wordt gegeven aan een belastingstelsel dat bijdraagt aan de bestendigheid van het land en dat past binnen de context van Aruba.

- **Verankering werkwijze Tijdelijke Werkorganisaties:**
 - Zoals eerder aangegeven in de verschillende rapportages, verloopt de samenwerking tussen de Tijdelijke Werkorganisaties goed. Het wordt steeds belangrijker, voor het behoud van een goed verloop, om op uitvoeringsniveau een gezamenlijke werkwijze vast te stellen. Dit omdat het landspakket continu richting implementatie beweegt. TWO-Aruba zal binnenkort een voorstel aan TWO-Nederland hierover doen.

- **Oog voor uitvoering en complexiteit van thema's**
 - Het landspakket omvat een breed pakket aan grondige hervormingen die elk hun afzonderlijke complexiteiten kennen. Ondanks dat er op voortvarende wijze wordt gewerkt aan de diverse maatregelen, acht Land Aruba het van groot belang dat te allen tijde een realistisch beeld behouden blijft van de zwaarte van de thema's waaraan gewerkt wordt. Een aandachtspunt is dat op ambtelijk niveau soms te snel wordt overgegaan tot het doorvoeren van wat in eerste opzicht snelle oplossingen lijken te zijn maar die in de praktijk uiteindelijk veel complexer blijken te zijn. Op ambtelijk niveau is aangegeven dat er ruimte is om het gesprek hierover te voeren.
 - Het thema capaciteit en de beperkingen van Aruba als klein land dienen in dit verlengde meegewogen te worden.

Aan: De Rijksministerraad
D.t.k.v. de Staatssecretaris van
BZK en Digitalisering
Mevr. A van Huffelen
Den Haag
NEDERLAND

Datum
25 november 2022

Zaaknummer
2022/040190

Uw brief

Uw kenmerk

Onderwerp
Zienswijze Land Curaçao op concept
Uitvoeringsrapportage landspakketten Aruba, Curaçao en
Sint-Maarten voor de periode: 16 augustus 2022 -
15 november 2022 (gedeelte Curaçao)

Pagina's: 2

Bijlagen

Geachte Raad,

Naar aanleiding van de verslaggeving van de Tijdelijke Werkorganisatie (TWO) in Hoofdstuk 3 en Bijlage A2 van de Uitvoeringsrapportage landspakketten Aruba, Curaçao en Sint-Maarten over de periode van 16 augustus 2022 tot en met 15 november 2022, wenst de regering van het Land Curaçao u als volgt te informeren.

De regering constateert dat tijdens de verslagperiode van de onderhavige uitvoeringsrapportage er wederom goede voortgang geboekt is bij de uitvoering van een groot aantal onderdelen van het Landspakket. De diverse ministeries hebben, ondersteund door de Nationale Hervormingscommissie (NHC) van de regering van Curaçao, grote inspanningen verricht om het hervormingsprogramma op bijna alle beleidsgebieden ondanks de financiële- en personele uitdagingen verder vorm te geven. Desondanks is bij de uitvoering van een aantal voorgenomen hervormingsmaatregelen enige vertraging opgetreden, die te wijten is aan een of meer van de hiervoor genoemde uitdagingen, de bestuurlijke complexiteit van de besluitvorming of de wetgevings- en overige implementatieprocedures rondom de voorgenomen hervormingen, inclusief opdrachtverlening van overheidswege aan externe adviseurs hetgeen te allen tijde met inachtneming van de gunningsregels, procedures en instructies dient te geschieden.

Met betrekking tot dat laatste zij hierbij vermeld dat de regering heeft gemerkt dat de TWO bij de appreciatie op activiteitsniveau sneller dan voorheen geneigd is de rode kleur in te zetten, ook waar er geen sprake is van een *“behoefte voor acute politieke bijsturing”*. Het feit dat in een aantal gevallen een overeenkomst van opdracht aan een lokale externe adviseur nog niet tot stand is gekomen, terwijl dit reeds voldoende politiek-bestuurlijke aandacht heeft maar, zoals eerder gesteld, te wijten is aan het volgen van de gunningsregels, procedures en instructies, is voor de regering onvoldoende reden om de rode kaart voor een bepaalde activiteit in te zetten. Aangezien deze handelwijze een relatief groot aantal dossiers betreft wordt in deze gevreesd voor een inhoudelijke depreciatie van de kleur rood als (dwang)middel om een opgelopen vertraging vlot te (doen) trekken. Immers, op politiek-bestuurlijk niveau is er reeds voldoende aandacht voor hetgeen men aan de orde probeert te stellen.

In dat verband is, gelet op de beperkte lokale uitvoeringscapaciteit voor de uitvoering van het Landspakket en de noodzaak om diezelfde capaciteit in te zetten bij de uitvoering van de reguliere overheidstaken, ook van belang dat door TWO meer begrip wordt getoond voor de lokale situatie, waarbij gestreefd moet worden naar meer realistische ‘deadlines’ bij de implementatie van de uitvoeringsagenda. Daarbij moet TWO ermee rekening houden dat, gelet op het eigenaarschap van Curaçao, het ook niet vanzelfsprekend is dat een gebrek aan lokale capaciteit in alle gevallen kan worden opgevuld met door haar gefinancierde externe krachten.

Ook moet bij de inzet van extra capaciteit door TWO ervoor worden gewaakt dat die inzet haar doel niet voorbijschiet, althans dat deze als resultaat heeft dat het eigenaarschap van Curaçaose bestuurs- en andere overheidsorganen over de uitvoering van de hervormingen en het te voeren beleid te allen tijde overeind blijft. Dit is een constante punt van zorg, waardoor het wenselijk is bij een voorgenomen inzet van externe capaciteit door TWO steeds goede afstemming wordt gepleegd met de NHC, die eerst met een inzetvoorstel moet instemmen, alvorens daarover een of ander besluit wordt genomen of verzoek wordt ingediend.

De hiervoor genoemde punten zijn belangrijk voor de omgang met elkaar bij de inzet van externe capaciteit gedurende de implementatie van de hervormingen. Evenals in voorgaande perioden zal de regering bij een evaluatie van het toezicht (door TWO) daarnaast blijven benadrukken dat de eigen verantwoordelijkheid, eigenaarschap en opdrachtgeverschap van Curaçao te allen tijde voorop moet blijven staan, rekening houdend met de autonomie, legitieme belangen en beleidsprioriteiten van het Land Curaçao.

Tot slot vraagt de regering ook nadrukkelijk aandacht voor de wijze waarop door TWO, de Nederlandse ministeries en overige overheidsinstellingen omgegaan wordt met gevoelige of niet-publieke informatie van de regering in het kader van de Nederlandse Wet Open Overheid (WOO). Bij de samenwerking en uitwisseling van informatie met genoemde overheidsinstellingen wordt door de Curaçaose counterparts veel informatie gedeeld met de TWO, de Nederlandse ministeries en overige overheidsinstellingen die niet bestemd is voor het (algemeen) publicatie.

Sinds de recentelijke introductie van de WOO in Nederland is het vrijgeven van informatie aan derden door de hiervoor genoemde Nederlandse instellingen een groot zorgpunt voor de regering (geworden), omdat met de verstrekking van bepaalde informatie aan derden over vastgelegde beleidsoverwegingen, gevoerde gesprekken en correspondentie, althans gevoelige en vertrouwelijke zaken, in het kader van de hervormingen legitieme belangen van Curaçao kunnen worden geschaad. Met name het verspreiden van gevoelige en anderszins vertrouwelijke informatie en documenten afkomstig uit doorlichtingen van Curaçaose overheidsentiteiten en van in voorbereiding zijnde hervormingsprocessen is een groot punt van zorg van de regering. Zonder de nodige afspraken zal genoemde uitwisseling van informatie met de Nederlandse instellingen door de hiervoor genoemde redenen verstoord kunnen raken. Daardoor moeten er op korte termijn de nodige afspraken worden gemaakt voor de uitwisseling van meergenoemde informatie en documenten met de TWO, de Nederlandse ministeries en overige overheidsinstellingen.

Hoogachtend,

G. Pisas

Minister-president, tevens minister van Algemene Zaken, *a.i.*

PRIME MINISTER OF SINT MAARTEN

Minister-President van Sint Maarten

Philipsburg, 25 november 2022

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De Staatsecretaris Koninkrijksrelaties en digitalisering, mevrouw Alexandra van Huffelen,
Postbus 20011
Turfmarkt 147
2500 EA Den Haag
Nederland

Onderwerp: uitvoeringsrapportage 16 augustus'22 – 15 november '22
DIV# 13233

Geachte mevrouw van Huffelen,

Sint Maarten heeft tussen 16 augustus 2022 en 15 november 2022 wederom mooie resultaten behaald. Bovendien zijn de eerste stappen gezet richting een meer integrale aanpak, waarbij de hervorming- en ontwikkelingsprojecten zoveel mogelijk belicht zijn onder de noemer van de nationale visie van Sint Maarten.

De verankering van de o.a. de landspakket maatregelen binnen de Nationale Ontwikkelingsvisie heeft plaatsgevonden aan de hand van de zogeheten Theory of Change (TOC). De TOC is een methode om gezamenlijk meer grip te krijgen op de gewenste maatschappelijke verandering.

Deze methodiek is door de TWO aangedragen, omdat de aanpak voor de hervormingsmaatregelen te op zichzelf staand bleek. De organisatie kon de maatregelen hierdoor moeilijk plaatsen, nog verbinden met de beoogde lange termijn doelstellingen. Het achteraf hanteren van een TOC biedt alsnog de mogelijkheid om de onderlinge samenhang tussen de maatregelen vast te stellen, inclusief de beoogde impacts.

Hierbij is vanuit Sint Maarten benadrukt dat een integrale aanpak en werkwijze niet efficiënt is indien hierbij overige projecten zoals de overheids- EU, UN- en Wereldbank projecten buiten

Prime Minister / Minister-President

Government Administration Building
Post Office Box 943, Philipsburg / Soualiga road 1, Sint Maarten
(T) +721-5426058 ext. 2994

beschouwing worden gehouden. De TOC zal namelijk moeten zorgen voor een focus binnen de organisatie, ofwel een leidraad voor de dagelijkse uitvoering van activiteiten en een basis om jaarlijks geplande inspanningen en resultaten te monitoren en te reageren op ontwikkelingen.

De hervormingsmaatregelen tezamen met alle andere overheidsprojecten dragen bij aan de gewenste duurzame ontwikkeling van Sint Maarten.

Zoals genoemd in de voortgangsrapportage hebben bijna alle ministeries twee aaneengesloten weken intensief meegewerkt aan TOC-sessies. In de eerste sessies is veel tijd besteed aan het formuleren van de maatschappelijke droom (visie). Hier had in feite tijd bespaard kunnen blijven, omdat Sint Maarten reeds een bestaande Nationale Ontwikkelingsvisie heeft. In de tweede week is dit dan ook deels bijgestuurd.

Helaas bleken twee weken veel te ambitieus om de beoogde droom, de condities en de onderlinge samenhang vast te stellen. Alleen voor thema B is dit gelukt. Daarnaast is voor thema B tevens een routekaart gemaakt, waarin de fasering van activiteiten en een clustering van plannen van aanpak voorgesteld wordt. De volgende stap is om dit naast alle andere thematische routekaarten te leggen, zodat in samenhang de juiste planning en identificatie van resources kan plaatsvinden.

Het proces zal daarom worden voortgezet door de overheid van Sint Maarten. Een uitdaging hierbij is wel, dat de TOC een nieuw geïntroduceerd proces en product is. Een proces dat weliswaar goed ontvangen is, maar nog niet geheel is 'eigen gemaakt'. De TOC vereist een andere manier van denken, werken en dus tijd. Tijd die belangrijk is om maatschappelijke waarde te creëren, alsmede draagvlak voor een goed eindproduct, die de basis vormt voor verdere strategische (jaar) plannen binnen de overheid.

Dit is niet eenvoudig naast de tijd die nodig is om hervormingsmaatregelen te implementeren. Bovendien zorgt de introductie van de TOC in deze fase hier en daar voor de nodige verwarring en is ook hier ondersteuning (expertise) noodzakelijk.

Capaciteitsuitdagingen zijn terugkerende zorgpunten in de rapportages.

De HR-hervormingen bieden hier op lange termijn een oplossing voor, maar niet op korte termijn.

Als zorgpunt wordt in deze voortgangsrapportage wederom het vertraagde besluitvormingsproces aangekaart voor het pakket aan aanbevelingen voor de HR-functie. Dit terwijl voor een van de aanbevelingen sinds mei 2021 een onafhankelijk onderzoek is ingesteld, waardoor tijdslijnen in overleg met de TWO zijn aangepast. Tevens is in het derde kwartaal afgesproken door te gaan met het uitwerken van de overige aanbevelingen om verdere vertraging te vermijden.

De Roadmap is in het derde kwartaal akkoord bevonden. In het vierde kwartaal is de overheid van Sint Maarten enthousiast aan de slag gegaan met het uitwerken van de Roadmap. Ook is een externe expert aangenomen, die is voorgedragen door de TWO. Beperkte capaciteit is ingezet om de expert bekend te maken met de materie, maar de expert heeft helaas na de inwerktijd laten weten de opdracht niet meer te willen uitvoeren. Het team in Sint Maarten hoopt dan ook dat binnen onafzienbare tijd een andere expert aangenomen kan worden. De TWO is met voorstellen gekomen en het team in Sint Maarten ziet uit naar de uitwerking hiervan.

Prime Minister / Minister-President

Government Administration Building
Post Office Box 943, Philipsburg / Soualiga road 1, Sint Maarten
(T) +721-5426058 ext. 2994

Ook het tweede zorgpunt dat benoemd wordt in de rapportage is gerelateerd aan een geringe capaciteit binnen de afdeling Fiscale Zaken. De wil om projecten tot goede resultaten te leiden is er, maar de extra inzet naast het dagelijks reilen en zeilen van de organisatie blijft een uitdaging. Het voorstel voor het versterken van de afdeling Fiscale Zaken wordt dan ook toegejuicht.

Geringe capaciteit speelt tevens een rol bij het derde genoemde zorgpunt, namelijk de invoering van de General Health Insurance (GHI). Hierbij wil ik benadrukken, dat ondanks een vertraging van een maand, alle activiteiten uiteindelijk geïmplementeerd zijn zoals gepland. Dit houdt tevens in dat er vooralsnog geen vertraging is voor wat betreft het implementeren van de GHI per 1 januari 2024. Voor het traject 'Verhogen van de houdbaarheid van het zorgstelsel' zijn onlangs intern projectmanagement wijzigingen doorgevoerd, die verdere vertragingen moeten voorkomen.

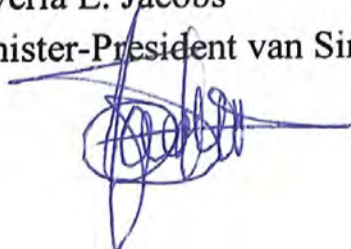
Daarnaast is het noemenswaardig dat het tekort aan capaciteit binnen Justitie niet recentelijk is. Gebrek aan personeel, en met name ter ondersteuning van de waarnemend Secretaris-Generaal van Justitie, in de vorm van projectmanagement, is vanaf de start aangekaart. Projectmatige taken, zoals het coördineren, uitwerken en monitoren van maatregelen verloopt hierdoor niet altijd soepel.

Afsluitend, wil ik daarom benadrukken dat capaciteitsissues voorlopig een rode draad blijven vormen in elke voortgangsrapportage, ondanks korte-termijn oplossingen zoals de inhuur van externe expertise. De HR-hervormingen binnen het landspakket zijn cruciaal, maar bieden de oplossing op lange-termijn. De huidige organisatie moet dus zo efficiënt mogelijk ingezet worden. Dit geldt ook voor de inzet van de TOC en strategische routekaarten (planningen).

TOC en Routekaarten, die moeten leiden tot gewenste impacts kunnen dan ook niet in isolatie van overige ontwikkelingsprojecten vastgesteld worden. Immers, de gewenste maatschappelijke verandering is afhankelijk van onderlinge (causale) verbanden tussen alle nationale ontwikkelingsprogramma's en projecten.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Silveria E. Jacobs
Minister-President van Sint Maarten

Prime Minister / Minister-President

Government Administration Building

Post Office Box 943, Philipsburg / Soualiga road 1, Sint Maarten

(T) +721-5426058 ext. 2994

Bijlage C: Reactie TWO op Zienswijzen

Bijlage C.1: Reactie TWO op zienswijze Aruba

De zienswijze van Aruba op de Uitvoeringsrapportage geeft geen aanleiding tot een nadere reactie van de TWO.

Bijlage C.2: Reactie TWO op zienswijze Curaçao

In de zienswijze van Curaçao staat vermeld dat de TWO sneller dan voorheen geneigd is de rode kleur in te zetten, ook waar er geen sprake is van een “behoefte voor acute politieke bijsturing”. Hierbij refereert Curaçao aan het feit dat in een aantal gevallen een overeenkomst van opdracht aan een lokale externe adviseur nog niet tot stand is gekomen, terwijl dit reeds voldoende politiek-bestuurlijke aandacht heeft en te wijten is aan het volgen van de gunningsregels, procedures en instructies.

De TWO wijst erop dat de bedoelde overeenkomsten van opdracht aan lokale externe adviseurs in veel gevallen al een half jaar wachten op goedkeuring. Hierdoor is sprake van oplopende vertragingen bij de geplande activiteiten in de Uitvoeringsagenda en komen de doelstellingen van het landspakket op deze thema's in gevaar. Bij een rode kleur in de Uitvoeringsrapportage is acute (politieke) bijsturing noodzakelijk omdat de voortgang en/of output structureel achterblijft, waardoor de doelstellingen van het landspakket in gevaar komen. Dat is het geval bij de genoemde vertragingen. Deze politieke bijsturing heeft in het derde kwartaal plaatsgevonden met een nieuw beleid voor opdrachtverlening dat in de Raad van Ministers is vastgesteld en de toezegging van de regering om de opgelopen vertragingen in te halen en toekomstige vertragingen te voorkomen. Dat is helaas nog niet gelukt binnen de verslagperiode van deze Uitvoeringsrapportage.

Curaçao vraagt begrip van de TWO voor de beperkte uitvoeringscapaciteit voor de uitvoering van het Landspakket en de noodzaak om diezelfde capaciteit in te zetten bij de uitvoering van de reguliere overheidstaken. Volgens de regering moet gestreefd worden naar meer realistische ‘deadlines’ bij de implementatie van de uitvoeringsagenda. De TWO vindt het van groot belang dat in de Uitvoeringsagenda realistische deadlines worden opgenomen en is zich bewust van de beperkte uitvoeringscapaciteit aan Curaçaose kant. De Uitvoeringsagenda wordt daarom ook samen en in goed overleg met de Nationale Hervormingscommissie (NHC) opgesteld alvorens deze bestuurlijk wordt vastgesteld door zowel Curaçao als Nederland. Overigens merkt de TWO op dat de meeste vertraagde activiteiten in de uitvoeringsagenda slechts een beperkt beslag leggen op de lokale uitvoeringscapaciteit omdat hiervoor externe capaciteit is of zal worden ingehuurd.

Curaçao geeft verder in haar zienswijze aan dat het wenselijk is dat bij een voorgenomen inzet van externe capaciteit vanuit de TWO steeds een goede afstemming wordt gepleegd met de NHC, alvorens daarover een besluit wordt genomen of verzoek wordt ingediend. De TWO onderschrijft dit. Een verzoek van Curaçao aan de TWO voor inzet van externe capaciteit verloopt altijd via een plan van aanpak of een schriftelijke verzoek van de verantwoordelijke minister indien een plan van aanpak (nog) niet wordt opgesteld. Een concept plan van aanpak doorloopt een tussen de NHC en de TWO afgesproken procedure waarbij eerst afstemming plaatsvindt tussen de NHC en de TWO, alvorens een besluit wordt genomen door de Raad van Ministers. De TWO constateert dat in het afgelopen kwartaal in een enkel

geval door een minister een verzoek is ingediend bij de TWO voor de inzet van externe capaciteit dat niet eerst met de NHC was afgestemd. Dit is achteraf alsnog gebeurd. De TWO heeft de NHC daarom verzocht de ministers te wijzen op deze noodzakelijke afstemming met de NHC alvorens een verzoek bij de TWO in te dienen. De TWO zal hierop toezien.

Tot slot vraagt Curaçao nadrukkelijk aandacht voor het omgaan met gevoelige of niet-publieke informatie van de regering in het kader van de Nederlandse Wet Open Overheid (WOO). De regering heeft vooral zorg over de verstrekking van bepaalde informatie aan derden over vastgelegde beleidsoverwegingen en het mogelijke schaden van legitieme belangen van Curaçao. De TWO begrijpt deze zorgen. Daarom stelt de TWO bij een WOO-verzoek dat betrekking heeft op activiteiten in het landspakket de NHC en andere belanghebbenden in de gelegenheid om een zienswijze te geven bij de informatie die openbaar wordt gemaakt. In deze zienswijze kunnen de zorgen en bezwaren worden aangegeven en kan een beroep worden gedaan op de weigeringsgronden die de WOO biedt om bepaalde informatie niet openbaar te maken. Persoonlijke beleidsopvattingen in een document voor intern beraad en het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen zijn voorbeelden van deze weigeringsgronden. Curaçao verzoekt om op korte termijn de nodige afspraken te maken voor de uitwisseling van informatie en documenten met de TWO, de Nederlandse ministeries en overige overheidsinstellingen. De TWO heeft hiertoe in juni het initiatief genomen en de NHC gevraagd om een aantal casussen aan te leveren die vragen oproepen rondom de toepassing van de WOO. De TWO is nog in afwachting van een reactie van de NHC hierop.

Bijlage C.3: Reactie TWO op zienswijze Sint Maarten

Sint Maarten brengt in haar zienswijze op de Uitvoeringsrapportage naar voren dat een integrale aanpak essentieel is om alle hervormingen die bijdragen aan de duurzame ontwikkeling van Sint Maarten in goede banen te leiden; TWO onderschrijft deze aanpak. Hiertoe hebben TWO en Sint Maarten samen de Theory of Change (ToC) sessies georganiseerd. TWO deelt de constatering van Sint Maarten dat deze ToC sessies een ambitieuze planning kenden en dat niet alle doelen zijn behaald ook al zijn tegelijkertijd op een flink aantal onderwerpen goede eerste stappen gezet. TWO ziet uit naar de verdere samenwerking met Sint Maarten om de ToC en de bijbehorende roadmaps verder te brengen.

Sint Maarten geeft verder in haar zienswijze aan dat de capaciteitsuitdagingen een continue punt van zorg zullen blijven. De HR-hervormingen zullen inderdaad bijdragen aan een oplossing voor de lange termijn en TWO kijkt uit naar een voortvarende voortzetting van de implementatie van de roadmap. Voor de korte termijn zal TWO in samenspraak met Sint Maarten doorgaan met het vinden van constructieve oplossingen zodat de schaarse capaciteit zo effectief en efficiënt mogelijk kan worden ingezet.